

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA”, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835-1839)

„PROSVJETA” (Cetinje, 1889-1901) | „PROSVJETNI RAD” (od 15. januara 1949)

JUBILARNA GODINA

Broj 24 APRIL 2014. Izlazi mjesečno, cijena 0,40 € ISSN 0033-1686

DOBITNIK „OKTOIHA” 1998.

Premijer Crne Gore Milo Đukanović primio studente sva tri univerziteta povodom Dana studenata – 4. aprila

VISOKO OBRAZOVANJE OKOSNICA DRŽAVNE POLITIKE

Premijer Đukanović čestitao studentima Dan studenata i istakao da je unapređenje studentskog standarda važan aspekt visokog obrazovanja, te da je Vlada opredijeljena da u saradnji sa studentima radi na unapređenju te oblasti u cilju stvaranja pretpostavki za jačanje kadrovske baze i dinamiziranje tržišta rada

(Opširnije na str. 2)

Dobitnica Državne nagrade „Oktoiha” za 2013. godinu: Mirjana Vučinić, profesorica biologije u OŠ „Jugoslavija”, Bar

KREATIVNOST I LJUBAV – IDEJE VODILJE Str. 3

Ministarstvo odbrane: Obrazovanje kadrova za potrebe Vojske Crne Gore
BEZ LJUBAVI PREMA OTADŽBINI NE MOŽETE SE BAVITI OFICIRSKIM POZIVOM Str. 10-11

Intervju: Branko Banjević, književnik, književni historičar, esejista, jedan od utemeljivača Matice crnogorske, član Savjeta RTCG
MOJA I TVOJA SLOBODA NE MOŽE NIKOGA DA UGROZI AKO JE SLOBODA Str. 6-7

U Zavodu za školstvo održan forum o udžbenicima u nastavi jezika i književnosti
SNAŽNA PODRŠKA NASTAVNICIMA I DOBAR IZVOR ZNANJA Str. 2

Najtalentovaniji crnogorski učenici ostvarili nove uspjehe

PRED NAMA SU BUDUĆI NAUČNICI, ISTRAŽIVAČI I INŽENJERI

– Tim učenika podgoričke Srednje stručne škole „Ivan Uskoković” osvojio je treće mjesto na Drugom međunarodnom takmičenju u robotici, koje je održano u Bukureštu. Njima je pripalo i prestižno prvo mjesto za iskazani profesionalizam. Za ovaj uspjeh zaslužni su učenici Stefan Drobnjak, Jelena Šavelić, Maja Bajčeta, Jurijoj Onišuk i Boris Bićanin, kao i mentori Vasilije Kovačević i Srđa Kostić

– Ukupni pobjednik četvrtog Sajma mladih pronalazača Crne Gore je Elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić” iz Podgorice sa inovacijom „Kućna automatika”, koju je osmislio učenik Nikola Rašović uz pomoć mentora Bogdana Ljeposavića. Ista maketa bila je najbolja i u kategoriji najkompleksniji pronalazak

VELIKI USPJEH: Učenici podgoričke Srednje stručne škole „Ivan Uskoković” sa mentorima

NAJBOLJI: Mentor Bogdan Ljeposavić i učenik Nikola Rašović iz ETŠ „Vaso Aligrudić”

(Opširnije na stranama 15 i 20)

OBAVJEŠTENJE ČITAOCIMA

Zbog obaveza prema Zakonu o javnim nabavkama, kao i februarski i martovski, i aprilski broj lista publikovao se, za sada, u elektronskom izdanju. Čim se za to steknu zakonski uslovi, objaviće se i u štampanoj formi.

Molimo cijenjene čitaoce da imaju razumijevanja i zahvaljujem unaprijed na strpljenju.

S poštovanjem,
Uredništvo „Prosvjetnog rada”.

ISPITNI CENTAR: REZULTATI DRŽAVNOG TAKMIČENJA UČENIKA Str. 5

Dječji dom „Mladost” u Bijeloj
VELIKA KUĆA I PORODICA Str. 8-9

Komemorativna šednica u CANU povodom smrti književnika i akademika
Čeda Vukovića
ODLAZAK VELIKOG CRNOGORSKOG STVARAOCA Str. 13

Na Univerzitetu Crne Gore održana komemorativna šednica povodom smrti akademika prof. dr Božidara Nikolića, predsjednika DANU
CRNOGORAC KOJI SLUŽI NA ČAST INTELEKTUALNOJ ZAJEDNICI CRNE GORE Str. 12-13

VIJESTI IZ ŠKOLA Str. 20-27

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

Premijer Crne Gore Milo Đukanović primio studente sva tri univerziteta povodom Dana studenata – 4. aprila

VISOKO OBRAZOVANJE OKOSNICA DRŽAVNE POLITIKE

Predstavnici studentskih organizacija informisali su premijera o aktivnostima koje realizuju u cilju povećanja zaposlenosti mladih, akcentirajući pri tome realizaciju projekta „Summer job“ koji ima punu podršku Vlade i resornih ministarstava i koji ocijenjuju uspješnim

STUDENTI SE U KONTINUITETU BAVE DRUŠTVENO KORISNIM AKTIVNOSTIMA: Studentski predstavnici kod premijera Đukanovića

Visoko obrazovanje predstavlja okosnicu državne politike i mladi ljudi biće u samom fokusu cjelokupnog društvenog razvoja, poručeno je na sastanku predsjednika Vlade Crne Gore Mila Đukanovića sa predstavnicima tri crnogorska univerziteta. Sastanku je prisustvovao i ministar prosvjete Slavoljub Stijepović, saopšteno je iz Vlade Crne Gore.

Premijer Đukanović je čestitao studentima Dan studenata – 4. april i istakao da je unapređenje studentskog standarda važan aspekt visokog obrazovanja, te da je Vlada opredijeljena da u saradnji sa studentima radi na

unapređenju te oblasti u cilju stvaranja pretpostavki za jačanje kadrovske baze i dinamiziranje tržišta rada.

Predstavnici studentskih organizacija informisali su premijera o aktivnostima koje realizuju u cilju povećanja zaposlenosti mladih, akcentirajući pri tome realizaciju projekta „Summer job“ koji ima punu podršku Vlade i resornih ministarstava i koji ocijenjuju uspješnim. Takođe su istakli da se u kontinuitetu bave društveno korisnim aktivnostima, posebno u cilju bolje inkluzije ranjivih grupa, kao i brojnim edukativnim aktivnostima na podizanju svijesti studentske po-

pulacije o značaju integracionih procesa.

Na sastanku je ocijenjeno da je evidentan napredak uslova studiranja, o čemu svjedoči više završenih i započetih infrastrukturnih i drugih projekata na povezivanju studentske populacije sa državnog i privatnih univerziteta.

U studentskoj delegaciji su sa Univerziteta Crne Gore bili Miloš Vujošević, Miloš Pavićević i Stefan Jovanović, sa Univerziteta Donja Gorica Balša Lompar, Anđela Popović i Marko Bošković, a sa Univerziteta Mediteran Lazar Ramović i Anđela Boljević.

O. Đ.

U Budvi održana konferencija „Otvoreno NATO“ u okviru javnog dijaloga o evroatlantskim integracijama Crne Gore

FANTASTIČAN GEOSTRATEŠKI POLOŽAJ KOJI MOŽE KVALITETNO DA SE ISKORISTI

– Profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore dr Dražen Cerović: „Kod protivnika NATO-a postoji otpor prema postojanju države Crne Gore“

– Saradnik na Univerzitetu Donja Gorica i istraživač na Institutu za strateške studije i projekcije Ivan Jovetić: „Najveća dobit članstva u NATO ekonomska šansa da se razvijate, a najveći trošak je da se ponovi istorija“

Učesnici skupa u Budvi

Ulazak u NATO predstavlja značajan faktor opstanka Crne Gore, ocijenjeno je na konferenciji „Otvoreno NATO“, koju je u Budvi organizovao Komunikacijski tim za NATO, u okviru javnog dijaloga o evroatlantskim integracijama Crne Gore.

Profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore dr Dražen Cerović rekao je da kod protivnika NATO-a postoji otpor prema postojanju države Crne Gore. „U Crnoj Gori je problem kada argumente zamijenimo sa sentimentima, kada u pokušaju da osnažimo politički stav udarimo na nervni si-

stem ljudi koji nisu dovoljno sigurni. On je na panelu „Proces učlanjenja i benefiti“ poručio da Crna Gora nema rezervne građane i ekonomske resurse, ali ima fantastičan geostrateški položaj koji može kvalitetno da se iskoristi.

Saradnik na Univerzitetu Donja Gorica i istraživač na Institutu za strateške studije i projekcije Ivan Jovetić naglasio je da je najveća dobit članstva u NATO „ekonomska šansa da se razvijate, a najveći trošak je da se ponovi istorija“.

„Samo članstvo u NATO ne garantuje da ćete imati

ekonomski boljitak, iako nijedna država koja je pristupila NATO-u nije bilježila pad priliva ili negativne stope rasta. Sve su bilježile pozitivne“, rekao je Jovetić.

Prema njegovim riječima, indirektni troškovi članstva u NATO su razvoj oružanih snaga, interoperabilnost i vojne misije, dok se direktni troškovi tiču tri NATO bužeta, i to su vojni, civilni i za strukturne investicije.

Institut za strateške studije i projekcije procijenio je da bi Crna Gora izdvajala 870.000 eura godišnje za sva tri budžeta NATO-a.

O. Đ.

U Zavodu za školstvo održan forum o udžbenicima u nastavi jezika i književnosti

SNAŽNA PODRŠKA NASTAVNICIMA I DOBAR IZVOR ZNANJA

Razmatrana pitanja: Šta udžbenik jeste, a šta nije? Koja su to svojstva dobrog udžbenika? Koje je mjesto udžbeničkog kompleta u savremenoj nastavi?

Na drugom forumu, održanom na temu *Udžbenik u nastavi jezika i književnosti* u Zavodu za školstvo, učestvovali su profesori crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti u osnovnim školama iz čitave Crne Gore. Između ostalih, razmatrana su pitanja: Šta udžbenik jeste, a šta nije? Koja su to svojstva dobrog udžbeni-

ka? Koje je mjesto udžbeničkog kompleta u savremenoj nastavi?

Učesnike je pozdravila Zoja Bojanić Lalović, direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, a u radu foruma učestvovala je i Aleksandra Vešović Ivanović, nadzornica za jezik i književnost i koautorka udžbenika za jezik za osnovnu školu.

Forum je vodila Nađa Durković, savjetnica za izdavaštvo u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva. Ona je podšetila na opštu teoriju udžbenika kao žanra, kratku istoriju udžbenika u Crnoj Gori, proceduru i proces nastajanja i odobravanja udžbenika, značaj pitanja u udžbeniku, kao i na kratka uputstva za procjenu kvaliteta udžbenika.

Organizovan je i okrugli sto na istu temu tokom kojeg su analizirani: obuhvatnost ciljeva iz programa, usklađenost ciljeva i aktivnosti učenja, predmetnost udžbenika, horizontalna koherentnost udžbenika, serije udžbenika, vertikalna koherentnost (razvojnost) u seriji udžbenika za jedan predmet, obim i otvorenost udžbenika i prilagođenost udžbenika uzrastu učenika.

Profesori su iznosili je za pažanja o aktuelnim udžbenicima za jezik i čitanke, navodeći primjedbe i dileme, kao i prijedloge za eventualne izmjene i unapređivanje kvaliteta udžbenika. Saopštavali su i svoja iskustva u korišćenju udžbenika u procesu podučavanja i učenja učenika. Opšti je stav da su aktuelni udžbenici snažna podrška nastavnicima i dobar izvor znanja za učenike.

Primjer dobre prakse u korišćenju udžbenika predstavila je profesorica Ivana Mitrović iz OŠ „Njegoš“ sa Cetinja. Ona je govorila o interpretaciji pjesme „Moje poštovanje, vrapci“, uz korišćenje pitanja iz čitanke.

Lj. V.

Obilježen Međunarodni dan Roma NJEGOVANJE RAZLIČITOSTI, JEDNAKOSTI I SOLIDARNOSTI

Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo i Fond za obrazovanje Roma Crne Gore „REF“ organizovali svečanost u podgoričkom KIC-u „Budo Tomović“. U programu učestvovali učenici šest podgoričkih osnovnih škola, kao i najmlađi iz Dječjeg vrtića „Dina Vrbica“

STVORITI DRUŠTVO JEDNAKIH ŠANSI ZA SVE: Iz programa

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana Roma, Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo i Fond za obrazovanje Roma Crne Gore „REF“ organizovali su svečanost u podgoričkom KIC-u „Budo Tomović“. U programu kolažnog tipa učestvovali su učenici šest osnovnih škola: „Božidar Vuković – Podgoričanin“, „21 maj“, „Savo Pejanović“, „Marko Miljanov“, „Vladimir Nazor“ i „Vuk Karadžić“, kao i mališani predškolske ustanove „Dina Vrbica“. Takođe, organizovana je i izložba dečjih radova i fotografija.

Kako objašnjavaju u Ministarstvu prosvjete svečanost je bila posvećena promociji i njegovanju različitosti, jednakosti i solidarnosti, kao i ideji stvaranja društva jednakih šansi za sve. Podšetimo, program „Podrška integraciji i dobrovoljnom povratku interno raseljenih stanovnika kampa na Koniku u Crnoj Gori“ sprovodi se uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Vlade Crne Gore u partnerstvu sa humanitarnom organizacijom „HELP“.

Š. B.

POZITIVNA ISKUSTVA: Sa foruma

Dobitnica Državne nagrade „Oktoih“ za 2013. godinu: Mirjana Vučinić, profesorica biologije u OŠ „Jugoslavija“, Bar

KREATIVNOST I LJUBAV – IDEJE VODILJE

„Ovaj posao treba raditi s puno ljubavi i prema pozivu i prema deci, a moraš voljeti i predmet koji predaješ da bi učenicima na odgovarajući način prenio znanje. Takođe je neophodno, iz dana u dan, iznova postavljati temelje nauke – najsajjnije građevine obrazovanja. Kod dece stalno treba razvijati ljubav prema predmetu i motivisati ih da stečena znanja povezuju, a ne da im se sve servira“, kaže profesorica Vučinić

Vijest da je profesorica biologije u OŠ „Jugoslavija“ u Baru Mirjana Vučinić dobitnica nagrade „Oktoih“ za prošlu godinu, najvišeg crnogorskog priznanja za doprinos unapređivanju obrazovno-vaspitanog rada, odanosti i posvećenosti nastavničkom pozivu, u gradu je primljena s oduševljenjem.

Za one koji dobro poznaju njen marljiv i predan rad, ljubav prema pozivu i deci, predmetu koji predaje, to nije samo, kao što obično, u sličnim prilikama biva kurtozna izjava da je nagrada stigla u „prave ruke“, već zaslužen priznanje za postignute rezultate u gotovo 25 godina posvećenosti ovom teškom i odgovornom pozivu. Zbog toga je i dobila zaslužen povjerenje Aktiva profesora matične škole, stručne javnosti i, što je njoj, kako kaže, najvažnije – svojih učenika i njihovih roditelja, koji su je, svako na svoj način, i predložili za ovo prestižno priznanje.

Uvijek motivisati učenike

Iako je pisala udžbenike, bila istaknuti sarad-

nik na brojnim projektima i imala nekoliko ponuda za druge poslovne angažmane, Vučinićka ističe da nikada ne bi napustila učionicu. „Ovaj posao treba raditi s puno ljubavi i prema pozivu i prema deci, a moraš voljeti i predmet koji predaješ da bi učenicima na odgovarajući način prenio znanje. Takođe je neophodno, iz dana u dan, iznova postavljati temelje nauke – najsajjnije građevine obrazovanja. Kod dece stalno treba razvijati ljubav prema predmetu i motivisati ih da stečena znanja povezuju, a ne da im se sve servira. Tako bi ih trebalo usmjeravati i kako da uče, a to je najteže, jer deca to ne znaju. Stalno ih treba podsećati da upoređuju, razvrstavaju i razvijaju kritički odnos prema sebi i svom mišljenju“, kaže profesorica Vučinić.

Ona ukazuje i na značaj dopunske nastave: „Zadovoljna sam kada čujem da deca, ponekada i samoinicijativno, ne žaleći se na umor od prethodnih redovnih časova, hoće da dođu na dopunsku nastavu, i dodatno,

zajedno sa mnom, rade i po dva-tri sata u školi. Naravno, tada rezultati ne izostaju. Presrećna sam kada neko, ko nije baš tako dobar iz drugih predmeta, pokaže znanje iz oblasti za koje sam ih ja pripremala. Tome, svakako, doprinosi i činjenica da moj odnos sa decom gradim na pokušajima da ostvarim uzajamno uvažavanje i poštovanje. Zajednički učestvujemo u ocjenjivanju, izgradnji pravih životnih vrijednosti, mnogo razgovaramo, pa je uspjeh neizbježan. Decu treba razumjeti. Istina je da je u ovom dobu teže od njih napraviti dobre ljude, samim tim što imaju mnogo veću slobodu, sriječju se sa brojnim izazovima, ali smatram da puno zavisi od samog nastavnika i toga koliko je spreman da im pruži“, naglašava profesorica.

Vrsna metodičarka i pedagog

U maniru skromne, ali i samosvesne osobe koja ne ističe svoja dostignuća, niti broji prekovremene neplaćene časove, provedene s đacima u školi, profesorica Vučinić se za dobijeno priznanje prvenstveno zahvalila svojim učenicima koji su, kao što je kazala, nje-na vječita inspiracija da napreduje u pozivu koji voli, a od njih, uz postignute rezultate u školovanju i radu, prije svega, očekuje da postanu dobri ljudi. Otuda i ne začuđuje činjenica da su i u protekloj godini mladi biolozi škole „Jugoslavija“ bili ponovo najbolji u državi sa osvojenih 12 prvih mjesta – pet na opštinskim i sedam na državnim takmičenjima. Rad profesorice Vučinić time potvrđuje davno rečeno: „Ne predaje učitelj ono što ŽELI, ne predaje učitelj ono što ZNA, učitelj predaje ono što JEST“. A i veliki Gete je na tu temu apostrofirao: „Ako se prema pojedincu odnosiš kao da je ono što treba i što može biti, on će i postati što treba i što može biti“. U tome i jeste puna vrijednost pravog prosvjetnog radnika, upravo kao što je laureat „Oktoih“ profesorica biologije Mirjana Vučinić.

Ko god u životu želi nešto da postigne, mora imati cilj. Mirjana Vučinić ga je oduvijek imala. Ova vrsna metodičarka i pedagog s ponosom ističe da u svom dugom pedagoškom radu nikada nije istjerala učenika sa časa, napisala ukor, niti primijenila neku strogu represivnu mjeru, već je uvijek nalazila način da učenika motiviše i zanteresuje za rad, a deca su to uvijek vraćala na najbolji način. „Tačno je da su se profesori, kada sam ja bila učenica, više poštovali. Prema njima smo čak imali i neko strahopoštovanje. Danas deca imaju veću slobodu, ali ih tre-

PRIJEM KOD PREDŠEDNIKA OPŠTINE

PRAVE ŽIVOTNE VRIJEDNOSTI: Vučinićeva sa gradonačelnikom Bara

Na prestižnom priznanju profesorici Vučinić je, na posebnom u tu svrhu organizovanom prijemu, čestitao i poželio joj puno uspjeha u daljem radu i predsjednik Opštine Bar Žarko Pavićević koji je i inače, sa lokalnom upravom, godinama podržavao organizovanje opštinskog takmičenja iz biologije. „Ponosni smo što je 'Oktoih' ove godine dobila naša sugrađanka. Za nas ovo priznanje nije iznenađenje, jer smo upoznati sa njenim predanim radom i sjajnim rezultatima koje postiže u radu sa svojim učenicima“, kazao je Pavićević.

STROGA I ZAHTJEVNA, ALI PRAVIČNA I POSVEĆENA: Mirjana Vučinić sa svojim učenicima

NAGRADI SU SE MNOGI OBRADOVALI

Priznanje „Oktoih“ profesorici Vučinić je, prema riječima direktorice škole „Jugoslavija“ Lidije Raković, donijelo istinsku radost njihovoj školi i svakom pojedincu u ovom kolektivu koji danima sa neskrivenim zadovoljstvom izražavaju oduševljenje što je nagrada stigla u prave ruke. Profesorice informatike Nataša Medojević i biologije Dragana Vukčević izražavaju žaljenje što u kategorije za dodjelu nagrade ne ulazi vrsta kolegijalnosti i spremnosti na saradnju koju posjeduje Mirjana Vučinić.

Profesor hemije Milonja Kastratović ne krije zadovoljstvo što je upravo njegovoj učenicu, kojoj je tada predavao u barskoj gimnaziji, pripalo ovo, za mnoge nedostižno odličje. „Znao sam još onda da će se iz onog malog, znatiželjnog i znanja željnog dragulja, izbrusiti vrstan pedagog i metodičar. Srećan sam što sam i ja, bar jednim malim dijelom doprinio tome, i što sam, u svojoj četrdesetogodišnjoj praksi, od svoje učenice dočekao taj dan.“

SVAKODNEVNA OKRENUTOST STRUCI

Mirjana Vučinić je rođena na Cetinju 1966. godine. Gimnaziju je završila u Baru, a na Nastavničkom fakultetu u Nikšiću 1986. stekla je diplomu nastavnika biologije i hemije. Stručni ispit položila je na istoj obrazovnoj ustanovi, 1990. godine. Neku godinu kasnije upisala je Prirodno-matematički fakultet u Podgorici i 1997. završila studije biologije i dobila zvanje diplomirani biolog – profesor biologije. Svoj prosvjetni rad započela je prije 24 godine u barskim osnovnim školama „Anto Đedović“, „Blažo Jokov Orlandić“, „Srbija“, a od 1990. je u stalnom radnom odnosu u OŠ „Jugoslavija“.

ba poštovati, uvažavati njihovo mišljenje, razgovarati sa njima kao sa odraslima, onda će i oni vas poštovati. Uvijek tražim od dece da me uvažavaju koliko i ja njih. Pokušavam da svojim ličnim primjerom i razgovorom zajednički učestvujemo u izgrađivanju pravih životnih vrijednosti“, kazala je profesorica Vučinić parafrazirajući misao Adalberta Stiftera da je nastava mnogo lakša nego odgoj. „Za nastavu se mora samo nešto ZNATI. Za odgoj se mora nešto BITI“.

Mirjani Vučinić najteže pada kada njen učenik na takmičenju za pola boda, pa čak i manje, ne osvoji nagradu. Ne toliko zbog nje, koliko zbog deteta. Bude tu nervoze, tuge i poneka suza. Onda kroz razgovor i međusobno razumijevanje sve to, ubrzo zajedno prebrode. „Bitno je, kaže, kod dece stalno razvijati samopouzdanje, kritički odnos prema sebi i drugima, često koristiti pozitivna potkrepljenja, pohvale tipa: ti to možeš, odlično si to uradio i sl...“.

Profesorica Mira kao druga majka

U dugogodišnjem plodnom radu profesorice Vučinić bilo je mnogo nagrada i priznanja. S posebnom radošću se seća prošle, kao veoma uspješne godine. „Od februara do marta 2013. moji đaci su osvojili devet prvih mjesta: tri na opštinskom, dva na državnim u organizaciji Ispitnog centra i četiri na Olimpijadi znanja. Na kvizovima znanja u septembru prošle godine tri učenika su osvojila prvo mjesto, na opštinskom povodom „Dana bez automobila“ i na republičkom takmičenju „Otvoreni dana nauke! Ove godine na Državnom takmičenju u znanju učenik Josif Božović je osvojio 1. mjesto. Svaku pobjedu svojih učenika sa njima doživljavam na neki poseban način“, kaže profesorica Mirjana Vučinić.

IZUZETNA VOLJA ZA RAD

Profesorica Vučinić u Baru i šire, među kolegama i nadležnima, slovi za pedagoga koji odlično poznaje vaspitno-obrazovni rad i prati novine u pedagoškoj nauci. Ima veoma izražen smisao za organizaciju rada kako u nastavi tako i u svim oblastima poslovanja škole. Ona neprekidno radi na svom stručnom usavršavanju, prati stručnu i pedagošku literaturu, informacionu tehnologiju, vješto pronalazi načine da osavremeni i unaprijedi nastavni proces. Bogato radno iskustvo, poznavanje metodike i didaktike, predmeta koje predaje, te želja da reformi obrazovanja doprinese znanjem i idejama, podstakli su ovu vrijednu profesoricu da kao koautor učestvuje u kreiranju udžbenika i radne sveske za peti razred, a autor je predmetnog programa za izborni predmet „Ljekovito bilje“, recenzent svih udžbenika, priručnika i radnih svesaka iz biologije za devetogodišnju osnovnu školu. Za nju tvrde da je metodičar koji posjeduje izuzetnu volju za rad, sposobnost da ljubav prema predmetu prenese i na svoje učenike, koji su godinama najbolji na svim opštinskim, državnim pa i regionalnim takmičenjima iz biologije. Zbog svega navedenog, Ministarstvo prosvjete je 15. marta 2013. godine donijelo odluku da profesorici Vučinić, diplomiranog biologa, unaprijedi u zvanje nastavnik viši savjetnik.

Dobrom plasmanu njenih učenika doprinosi i činjenica da, ne želeći ništa da prepuste slučaju, pripreme za takmičenja, bez obzira na njihov datum održavanja, počinju već prvog dana nastave u novoj školskoj godini.

Pun hvale za profesoricu Vučinić je i njen učenik Josif Božović iz IX 4 razreda, koji je ove godine na Državnom takmičenju iz biologije osvojio 1. mjesto: „Kada smo saznali da će nam profesorica Mira biti razredna, nje-smo se obradovali, jer smo čuli da je stroga i zahtjevna. Vremenom smo shvatili da je, prije svega, pravična, posvećena i da želi da svoje veliko znanje podijeli sa nama. Kontakt sa njom je, osim znanja iz biologije, doprinio da shvatim i nekoliko bitnih životnih načela – prije svega da treba biti ne-sebičan, pomagati drugima i ponašati se kulturno. To su njeni putokazi, koji će mi, vjerujem, pomoći u životu. Za Vanju Vuksanović iz IX 3, profesorica Mira je kao druga majka jer ih, osim znanja iz biologije, uči pošte-

nju i kako da budu bolji ljudi. Karla Miranović se, takođe, raduje časovima biologije jer, kako kaže, profesorica Mira je za nju najposvećenija osoba koju poznaje, a da bi se zavolio neki predmet bitna je i osoba koja ga predaje.

Dobitnica „Oktoih“ priznaje da je bila skeptična kada su je kolege predložile za najveće priznanje. „Srećna sam jer je nakon dugog niza godina prepoznati i rad nas koji radimo u nastavi. Primijetila sam da je u posljednjoj deceniji ovo veliko priznanje dodjeljivano isključivo direktorima, zamjenicima direktora, univerzitetnim profesorima, dok su nastavnici i profesori u školama bili izopšteni“, kaže Vučinićeva. Za nju je zanimanje koje je odabrala, kako je istakla, više od profesije i misija u kojoj je preko četvrt vijeka.

Dubravka Janković (U sljedećem broju predstavljamo dobitnika Državne nagrade „Oktoih“ JPU „Zagorka Ivanović“ sa Cetinja)

Intervju: Branko Banjević, književnik, književni historičar, esejista, jedan od utemeljivača Matice crnogorske, član Savjeta RTCG

MOJA I TVOJA SLOBODA NE MOŽE NIKOGA DA UGROZI AKO JE SLOBODA

Čojstvo kao branjenje drugoga od sebe i danas je aktuelno u Crnoj Gori. Matica crnogorska se temelji na vrijednosti etičkog nasljeđa, poetskoj vrijednosti crnogorskog jezika, na svijesti koja će oslobađati čovjeka i koja neće ugrožavati nikoga. To je suština crnogorske kulture. Onaj koji Crnu Goru tretira kao tuđu teritoriju nanosi veliko zlo i onome u ime koga nas tako tretira. Prosvjetni radnici moraju vaspitati i obrazovati generacije đaka do stepena da oni mogu biti kreativni u svojim oblastima i time ne dati ovom prostoru da zaostaje, da bude bilo čija provincija. Mi smo jedini narod de se između narodnog i književnog jezika može staviti znak jednakosti. Vrijednosti crnogorske kulture i istorije mnogo su veće od onoga što se daje učenicima. Ovde ne treba više da žive tuđi interesi kao naše zablude

Paradoks koji je malo ko vidio

Prosvjetni rad: Više decenija ste prisutni u crnogorskom intelektualnom životu. Možete li uporediti najbitnije ranije periode sa sadašnjom situacijom?

Banjević: U Crnoj Gori sam neprekidno od 1964. godine. U Podgoricu sam došao u štamparsku ustanovu „Grafički zavod“ i tu smo formirali izdavačku djelatnost. Mogu reći da je u Crnoj Gori, što se tiče institucionalnog stvaralaštva, sve bilo, gotovo pusta poljana. Nije bilo institucija koje se ozbiljno bave crnogorskom kulturom. Od svega, tada, samo je Crnogorsko primorje imenovano crnogorskim prefiksom. Mi smo u „Grafičkom zavodu“ počeli da kompiliramo biblioteke sa namjerom da se vrijednosti crnogorske kulture afirmišu i istaknu. Bili smo ubijedeni da je crnogorska kultura oblast bez koje Crna Gora ne može napredovati, što podrazumijeva svijest o sopstvenom jeziku, duhu i kulturi ali i njihovo proučavanje i afirmisanje. Bez svega toga Crna Gora postaje i ostaje tuđa provincija, zapuštena i dovedena ni do čega. E, Crna Gora je tada bila dovedena ni do čega.

Iako je Crna Gora u toku NOR-a i poslije izrasla opet u sopstveni entitet, vratila se sebi, iako je imala iste institucije kao i ostale jugoslovenske republike, čak i do jednog Zavoda za mala autorska prava na Cetinju, to se sve malo po malo tanjilo i gubilo kako je počela unitarizacija Jugoslavije.

Taj unitaristički trend je polako ali sigurno poništavao sve što je u Crnoj Gori postojalo kao samostalna kulturna institucija. Tako smo se bili približili stanju nepostojanja crnogorske kulturne infrastrukture i samosvijesti. To je bilo vrijeme kasnih pedesetih godina. Neosporno da je do tada Crna Gora bila obnovljena, izgrađena, počeli su da se prave putevi i grade industrijski objekti koji su doprinijeli povećanju gradskog stanovništva. Selo, koje je na neki način bilo čuvar crnogorske tradicije, potpuno je opušćelo. Došli smo do modernih radničkih naselja, ali bez svijesti o sebi. Tako da je to bio protivvrječan proces. Sa sociološkog stanovišta svaki proces je protivvrječan, ali ovaj u Crnoj Gori je to nesumnjivo bio, pošto je veliki dio zemlje postao prazan. Dosta obrazovnog kadra je otišlo van Crne Gore, jer se veliki broj ljudi školovao na strani i tako se zapošljavao. U ovom smislu to poratno vrijeme je imalo dosta negativnih implikacija. Naravno, u svakom vremenu ima dobrih ljudi i dobrih stvari, ali jedna svestrana analiza položaja u kojem se našla Crna Gora polovinom dvadesetog vijeka pokazala bi svu protivvrječnost i složenost tih procesa. Tada je ugašen ratni entuzijazam, opšte ushićenje i stvaralaštvo proizašlo iz pobjede i oslobođenja nakon Drugog svjetskog rata. Nastajale su nove, a stare zasluge brisane. Tako je i velika zasluga Crne Gore u NOR-u počela da se briše. Crna Gora se morala dokazivati novim zaslugama različitog karakte-

ra. Utvrđivan je sistem proktiv kojeg se zvanično bori-mo. Taj paradoks malo je ko vidio.

Danas je Crna Gora, objektivno, uz sve slabosti koje ima, u najpovoljnijoj poziciji u svojoj novijoj istoriji, i pored svih manja institucija. Građani, ljudi koji umiju da misle i kreativne snage u Crnoj Gori treba zajednički da pomognu i unaprijede tu svoju poziciju. I to je bitni interes Crne Gore, unapređivanje civilizacijskog i kulturnog nivoa sopstvene zemlje. Evropa bez razvijene Crne Gore ne može biti potpuna, kao i bez ostalih zemalja u regionu.

Prosvjetni radnici moraju prepoznati dar kod dece

Prosvjetni rad: Radili ste i kao srednjoškolski profesor. Što po Vama treba još raditi na planu adekvatnog obezbjeđenja da ukupni prosvjetni sistem prati potrebu dosljednog utemeljenja crnogorskog državnog, nacionalnog i kulturno-jezičkog bića?

Banjević: Kod nas je zastario školski sistem, a i nije izvorno naš. I on je takođe tuđ, kao što-šta drugo. Metode pedagoške, nastavni programi, sve je to prepisano. U zadnje vrijeme postoje napori da se školski programi prilagode Crnoj Gori, inoviraju temama iz crnogorske istorije, kulture i to je za poštovanje. Ali, sam sistem je prošlost, a mladi svijet takav sistem ne prihvata kao svoj. Danas je škola neomiljena kod dece, programi su dosadni, van vremena. Kada sam

bio učenik već je eksplodirala atomska bomba, a morao sam odgovarati o atomu kao najmanjoj, nedjeljivoj čestici materije. I tada je naš sistem bio za vremenom. Nije samo problem inoviranja programa, već je problem i kadar u prosvjeti. Kadar mora biti sposoban i talentovan i prosvjetni radnici moraju prepoznati dar kod dece. Moraju im školu učiniti interesantnom. U najvećem stepenu naš kadar nije na tom nivou. Nama treba moderan kadar i vaspitni sistem koji će oslobađati potencijale dece koji su ogromni.

Kada sam radio u školi ustanovio sam da je u odjeljenju od 30-40 đaka u prošeku dvoje bilo nespособno za školu. Školski sistem treba da pravi selekciju prema potrebama i prirodi dece. Kao i u svijetu tako i kod nas treba formirati specijalističke škole. Decu treba razvijati u smjeru za koji je njihova prirodna zainteresovana. Školski kadar je najvažnije pitanje Crne Gore, pored državnih i političkih pitanja. Prosvjetni radnici moraju vaspitati i obrazovati generacije đaka do stepena da oni mogu biti kreativni u svojim oblastima i time ne dati ovom prostoru da zaostaje, da bude bilo čija provincija. Ovaj prostor treba da bude agens, kreativna tačka svijeta. A Crna Gora kreativna, stvaralačka tačka ne može postati bez obrazovanja. Oni koji žele da budemo i dalje provincija namećemo nam njihove, nama tuđe, probleme kao naše. Naši problemi su problemi brzog razvoja, vaspitanja dece, integracije sa svijetom. A sa strane nam redovno ubace tuđu floskulu kojom se mi onda bavimo i međusobno svadamo. Mi se možemo samo raspravljati oko sopstvenog interesa, kako brže napredovati na pu-

tu svjetskih integracija, kako brzo postati savremeni, tehnološki razvijeni – pametni, slobodni i kreativni ljudi.

Crnogorski interesi su okrenuti ka budućnosti a ne prošlosti

Prosvjetni rad: Jedan ste od pionira upornog i sistematskog rada na izučavanju, valorizaciji i prezentaciji crnogorskog identiteta. Kako ocjenjujete postignute rezultate?

Banjević: Čovjek koji nema sopstveni identitet nije čovjek, kao ni narod. Crna Gora nikada nije bila prazan prostor. Ona je bila istorijski faktor sa slobodnim ljudima, dok je u Evropi bio feudalni i kmetski sistem. Crnogorci su znali ko su i što su. Naravno, nijesu svi nosili teret spoznaje o sebi na isti način. Nema prostora u Evropi koji nešto znači, a da se odricao sebe, svoje kulture i identiteta bez čega se ne može postojati. Identitet se transformiše kroz vrijeme, ali suština se čuva. Ne može se čuvati sredstvima 19. vijeka, već ovoga vijeka. Crna Gora je imala jezik i ima ga, naravno, i danas, ima narodnu i umjetničku literaturu, djela koja su na razvojnoj liniji identiteta.

Crna Gora nikada nije bila autistični prostor, već uvijek povezana sa svijetom. Gradila se i tim vezama sa svjetskim vrijednostima. Danas moramo biti povezani sa modernim vrijednostima svijeta da bi gradili i branili svoj identitet. Današnje društveno-političko stanje je povoljno za tu situaciju. Ne može se sve odjednom napraviti. Moramo imati strpljenje i nadu da će se to desiti u periodu pred nama, ali i razvojnu upornost. Ovde je uvijek bilo i ima tuđih intere-

sa, kojima ne smijemo biti podređeni. Imamo svoje crnogorske interese okrenute ka budućnosti, a ne prošlosti. Crna Gora nikada nije bila bliža mogućnosti da prati vrijeme no što je danas. Ništa nam ne smeta do naše neznanje i tuđi interesi povezani sa našim neznanjem, koje nepotrebno tolerišemo. Partije koje su nus-produkti tuđih interesa, danas su specifikum Crne Gore. Ne znam de to još ima.

Crna Gora ne može napredovati krnja

Prosvjetni rad: Dugo ste radili u izdavaštvu i jedan ste od pokretača i urednika reprezentativne crnogorske biblioteke „Luča“. Koliko aktuelno izdavaštvo i kultura u cjelini pomažu ili odmažu realizaciju strateških državnih naučnih projekata i ciljeva?

Banjević: Prva koncepcijska crnogorska biblioteka je bila „Luča“, izdavačke kuće „Grafički zavod“. „Luča“ ima osamdesetak knjiga, a trebalo je da ih ima 100. Ali, spoljnje snage nam nijesu to dozvolile, bili smo optuženi za „separatizam“. U jednom trenutku bili smo otpušteni s posla, mi koji smo na tome radili bili smo prokazani, dežurni krivci za određenu vlast i politiku. Znali smo da je taj posao koji smo radili čist i da je pomagao i ovima koji su nas progonili da dođu samosvijesti. Radili smo sve to nesebično. Znali smo da je najbolja odbrana od nacionalističkih i imperijalnih negiranja sa strane – kultura i stvaralaštvo. Od međuratnog nasrtaja na Crnu Goru odbranili su je crnogorski pisci, slikari, odnosno njene nacionalne, duhovne i kulturne vrijednosti. Treba dovesti ljude do spoznaje, do činjenica i vrijed-

BIO-BIBLIOGRAFSKA BILJEŠKA

Branko Banjević rođen je 3. aprila 1933. godine u selu Gostojevići, u Pješivcima, od oca Blaža (1898 – 1979) i majke Milice (rođene Kaluđerović, 1908 – 1997). Porodica je živjela u selu Paprati, u nekoliko stotina godina staroj porodičnoj kući – Tomaševoj kuli. Kula je tada prekrivana, pa su privremeno boravili u kući Roganovića, u susjednom selu (Paprati i Gostojevići su nekad bili jedno selo – Gostojevići).

Osnovnu školu pohađao je na Bogetićima, a gimnaziju u Nikšiću i Cetinju. Filozofski fakultet završio je u Beogradu. Kao gimnazijalac objavio je prvu pjesmu u Omladinskom pokretu na Cetinju. Radio je kao novinar u Nikšiću i Beogradu i kao profesor maternjeg jezika i književnosti u Nikšiću. Od 1964. godine živi u Podgorici i radi kao urednik, glavni i odgovorni urednik i direktor izdavačke djelatnosti u Grafičkom zavodu i „Pobjedi“. Godine 1989. prekinut mu je radni odnos. Jedan je od osnivača Crnogorskog PEN centra. Osnivač je i prvi predsjednik Crnogorskog društva nezavisnih književnika. Bio je predsjednik Matice crnogorske, čiji je član od osnivanja.

Oženjen je Olgom Todorović. Ima decu Boška i Aleksandru i unučad Balšu i Jelenu.

Knjige poezije

NAPUKLO SUNCE, Grafički zavod, Titograd, 1966; GAVRAN HRANI CRNU GORU, Grafički zavod, Titograd, 1972; TICA ILI JAMA, izbor poezije, biblioteka Luča, Titograd 1978; RĐOSANO SONCE, Mislja, Skopje, 1984; GLASOVI, poema, Crnogorski PEN, Cetinje, 1993; BALŠINE PJESME, Podgorica, 1998; GLASOVI, izabrana poezija, Podgorica, 2002; U SVIJETLOJ BUDUĆNOSTI, pjesme, u izboru Glasovi, 2002; TICA ILI JAMA, pjesme, u izboru Glasovi, 2002; GLASOVI, poema, u izboru Glasovi, 2002.

Priredio

Petar II Petrović Njegoš: PISMA, izbor Branko Banjević, predgovor Ivo Andrić, pripremio za štampu dr Jevto Milović, Grafički zavod, biblioteka „Luča“, Titograd, 1967; Petar II Petrović Njegoš: PLAM U PLAMU, izbor pjesama i stihova iz tzv. manjih djela i Svobodijade, Grafički zavod, biblioteka „Luča“ Titograd, 1969; POLJE JADIKOVO, antologija crnogorskih narodnih tužbalica, Grafički zavod, biblioteka „Luča“, Titograd, 1971; PLEME ZA OBLAKOM, antologija crnogorske poezije druge polovine XIX vijeka, Grafički zavod, biblioteka „Luča“, Titograd, 1973; Nikola I Petrović: RAT CRNOGORSKI, izbor iz djela „Pobjeda“, biblioteka „Luča“ Titograd, 1975; Stefan Mitrović: SNIJEG I MORE, izbor poezije, „Pobjeda“, biblioteka „Luča“, Titograd, 1976; Joksir Radović: DOBRA NEMA ĐE LJUDI NEMA, izbor crnogorskih narodnih poslovaica, izabrali Branko Banjević i Milorad Stojović, „Pobjeda“ Titograd, 1975; ANTOLOGIJA CRNOGORSKE KNJIŽEVNOSTI IX – XX VIJEK, Branko Banjević i Radoslav Rotković IX – XVIII vijek, Čedo Vuković XIX vijek – proza, Sreten Perović XIX vijek – poezija, Milorad Stojović XX vijek, Stvaranje, broj 10, Titograd, 1976; Petar II Petrović Njegoš: LUČA MIKROKOZMA, izbor, prva televizijska prezentacija, režirao Gojko Kastarović, TVCG; Mirko Banjević: DRUGA STRANA MJESEČEVA, Izbor poezije, Stvaranje, br. 3, 1985.

nosti i do institucionalnog funkcionalizovanja te spoznaje. U mnogim insitucijama ljudi su se od tada oslonili na te strateške kulturne vrijednosti koje smo mi afirmisali.

Pogledajte danas izdanja Matice crnogorske. Mi smo na tom pravom tragu borbe za naše i svjetske vrijednosti na ovom prostoru, na strateškom, najvažnijem nivou, ne na nivou dnevno-političkih obračuna. Kultura se orijentiše na strateški, dugoročni, vrijednosni interes, a svi koji treba da radimo na tome moramo pobijediti to politikantsko u vremenu. Danas Crna Gora ima dosta kadra koji se ostvaruje na liniji suštinskog identiteta koji bi trebalo da prepoznaju političke institucije koje se moraju oslanjati na te rezultate. Ne može se i dalje tolerisati okupacioni sistem kao između dva svjetska rata. Mislim, naravno i na tzv. crkveno pitanje. Crna Gora ne može napredovati krnja, ne može predati nekom svoj kulturno-istorijski identitet. Onaj koji Crnu Goru tretira kao tuđu teritoriju nanosi veliko zlo i onome u ime koga nas tako tretira. Svaki se prostor mora vratiti sebi i preko sopstvene vrijednosti i poštovanja drugoga saradivati sa drugim, a ne nastojati da okupacionim sistemom približi drugoga sebi. Naš čovjek ovdje može imati dileme i zablude, ali neka su to dileme i zablude ovoga prostora. Ovdje ne treba više da žive tuđi interesi kao naše zablude.

Veliko Matičino djelo

Prosvjetni rad: Bili ste dugogodišnji predsjednik Matice crnogorske. Nemjerljiv je Vaš doprinos njenom stasavanju i profilisanju u jednu od najznačajnijih crnogorskih nacionalnih institucija. Što je njena osnovna uloga u društvu i koji je već sada njen najkrupniji duhovni „kapital“ i nacionalna baština za budućnost?

Banjević: Matica crnogorska je institucija svijesti koja se nesebično zalagala da naše vrijednosti stignu do naših ljudi. Ljudi koji su se okupili oko Matice, njih oko 500, bili su na najboljoj suštinskoj liniji napretka Crne Gore i njene slobode. Moja i tvoja sloboda ne može nikoga da ugrozi ako je sloboda. Mi smo se zalagali za takvu svijest koja će oslobađati čovjeka i koja neće ugrožavati nikoga. To je suština crnogorske kulture. Marko Miljanov je, kada su ga pitali što je to čojstvo, rekao da je čojstvo kada braniš drugoga od sebe a junaštvo kada braniš sebe od drugoga. To je i danas aktuelno u Crnoj Gori. I Matica se na tome temeljila i temelji, na vrijednosti etičkog nasljeđa, poetskoj vrijednosti našega jezika. Tada smo napravili program Matice o tome kako Crna Gora treba da izgleda poslije raspada Jugoslavije i on je ocijenjen kao jedan od najboljih i najkvalitetnijih u svojoj oblasti.

Napravili smo program kako da Matica i Crna Gora izađu iz te potčinjenosti iz zla 90-tih godina koje je prijeto da nas zgazi i gazilo nas je, kako da se uspravi čovjek u ovom prostoru. To smo napravili u svom programu i to je veliko Matičino djelo. Ukupna crnogorska politika se približila tom našem programu i to je izuzetan doprinos Ma-

tice društvenoj i kulturnoj samospoznaji i orijentaciji Crne Gore.

Njegoš je govorio onako kako narod govori

Prosvjetni rad: Veoma aktivno ste učestvovali i u postavljanju standarda crnogorskog jezika. Kakva je Vaša ocjena sadašnje situacije primjene crnogorskog jezika u prosvjeti, kulturi i nauči, društvu i medijima?

Banjević: Crnogorskom jeziku se ne može pristupati kao vještačkom jeziku. On je prirodan naš jezik koji živi u svakom čovjeku, kao i njegova norma. Njegoš nije učio gramatiku crnogorskog jezika, on je govorio onako kako narod govori. To je razlika crnogorskog lingvističkog stanja od ostalih. Mi imamo taj jezik na čitavoj teritoriji koji se preliva i na druge teritorije. Crnogorski jezik je na cijeloj teritoriji Crne Gore živio kao jedinstveni jezik. Ima razlika, ali ta lokalna različitost govori o dubini i istorijskom jedinstvu našeg jezika. On je naš prirodni iskaz, nije dogovorni, vještački jezik. U drugim sredinama nije takva situacija, tamo se dogovaraju kojeg će oblik biti koji riječ, kod nas za to nema potrebe. Sada postoji Institut za crnogorski jezik koji je objavio rječnik i pravopis crnogorskog jezika. Svaka sredina ima svoje jezičko stanje. Kod nas je normativni, književni jezik jednak narodnom, to nema niđe u Evropi, ni u jednom slovenskom jeziku. Ja nikada nijesam iz gramatike ili rječnika učio jezik, ja govorim onako kako sam govorio i u detinjstvu, kako sam naučio od oca, majke. Ja ne konstituišem svoj jezički izraz pomoću tuđih normi, već pomoću prirodnih normi koje žive u ovom jeziku. Mi smo jedini narod de se između narodnog i književnog jezika može staviti znak jednakosti. Između dva svjetska rata koje je dijete u školi napisalo bijelo umjesto belo bilo je kažnjavano. Bilo je zabranjeno pisati ijekavski.

Treba stvoriti klimu koja osposobljava medije

Prosvjetni rad: Član ste Savjeta RTCG. Kako sagledavate ulogu ovog javnog servisa na planu sveukupne emancipacije, osobito u domenu identitetskih i kulturnih aspekata, crnogorskog društva? Koliko su mediji u cjelini u funkciji obrazovanja i kulture?

Banjević: Svakom sistemu je potrebna propaganda. Televizija, novine, to je oblik propagande onoga što radiš. Crnogorska televizija je bila u teškoj materijalnoj situaciji, trebalo ju je obnoviti i na tom planu se dosta uradilo. Bez prave televizije, profesionalne u svim oblastima, od tehničkih do najsuptilnijih autorskih, Crna Gora ne može napredovati. Bez profesionalne štampe, a to znači objektivne što se postiže najvišom profesionalnošću. Bez ovakvih medija Crna Gora ne može naprijed. Kao što su joj potrebne investicije za napredak, tako su joj potrebni ovakvi mediji. Mora imati suštinske i profesionalne medije bez kojih će instinski zaostajati, neće moći hvatati korak sa svijetom. Jedan od prvih zadataka crnogorske vlasti

je da napravi atmosferu za profesionalne i objektivne medije. Profesionalnost je maksimalna odgovornost koja saopštava istinu našim građanima. One snage ili stranke čija se propaganda oslanja na neistinu treba da su u gubitku. Istinu moraju saopštavati profesionalni mediji sa profesionalnim ljudima. Objektivni mediji ne mogu biti partijski.

Mnogi žele da u medijima bude partijski paritet. RTCG ne smije biti konstituisana, niti njen savjet, po paritetu partijskom. Skupština se konstituiše na osnovu izbora, a javni servis i mediji u cjelini na osnovu profesionalnosti. Ako se to uspije, mediji će biti u društvenoj funkciji, a time i u funkciji obrazovanja i kulture.

Institucije treba osposobljavati da budu profesionalne, što je vrlo teško. Treba stvoriti klimu koja osposobljava medije.

Svaka poetska riječ je otvorena prema budućnosti

Prosvjetni rad: Osim što svojim književnim opusom pripadate savremenoj literaturi, Vi i svojim kritičkim i interpretativnim tekstovima stvarate modernu crnogorsku književnost i njenu istoriju. Koliko su rezultati svih ovih napora prisutni u odgovarajućim institucijama, osobito u prosvjetnom sistemu, u nastavnim planovima i programima, u udžbenicima?

Banjević: U posljednje vrijeme crnogorske literature nije bilo ni u udžbenicima, a sada je ima. Ja mislim da su vrijednosti crnogorske kulture i istorije mnogo veće od onoga što se interpretira učenicima. Svaki pisac mora biti moderan pisac. Prošlost se koristi kao instrument za modernost, a ne kao nešto što je stalna vokacija. Može se koristiti motiv freske, ali iz nekog modernog ugla. Sve vrijednosti prošlosti žive u poetskoj riječi, žive na moderan i savremen način, što se otkriva u poetskom jeziku ljudi, u trajnom djelu. Svaka poetska riječ je otvorena prema budućnosti. Ona prima budućnost. Zato mi danas možemo da razumijemo grčku literaturu, Njegoša, jer je poetska riječ trajna, ona je otvorena, ona je istina koja veže generacije, bez toga ne bi postojao kontinuitet svijeta, sve bi divljaštvo srušilo. Poetska riječ tu trajnost čuva, čuva vrijednost čovjeka kroz vremena i povezuje čovjeka kroz vremena. Ta vremenska veza živi u svakoj poetskoj riječi. Bez trajne niti u poetskoj, umjetničkoj riječi nema istorije čovječanstva, jer se ona čuva u tom kontinuitetu vrijednosti. Grčka, egipatska civilizacija su uništene, ali su ostale u poetskoj riječi i u drugom nasljeđu. Razorne, demonske sile istorije stalno napadaju tu osobinu poetske riječi kako bi prekinule kontinuitet čovječanstva. Crnogorska literatura tu vrijednost na poseban način čuva i brani. Ideje su ono što je najpotrebnije, ideje su samosvijest koja stvara znanje, osrednjost ne stvara ideje. Za zemlje u razvoju osrednjost je pogubna, kao i zaostajanje i zaostalost.

Razgovarao: Goran Sekulović

U Ministarstvu prosvjete potpisan protokol o međusektorskoj saradnji u prevenciji institucionalizaciji dece

ODRASTANJE U PRIRODNOJ PORODICI

Protokol potpisali Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete, mr Predrag Bošković, ministar rada i socijalnog staranja i dr Miodrag Radunović, ministar zdravlja. U Ministarstvu prosvjete podsećaju da institucionalni smještaj ugrožava razvoj deteta i umanjuje njegove šanse za uključenje u život kakav imaju njegovi vršnjaci

ZAJEDNIČKIM AKTIVNOSTIMA PREVENTIVNO DJELOVATI: Sa potpisivanja protokola

U cilju prevazilaženja prakse smještanja nezbrinute dece mlađe od tri godine u odgovarajuće institucije, u Ministarstvu prosvjete potpisan je protokol o međusektorskoj saradnji u prevenciji institucionalizacije dece. Akt su potpisali mr Predrag Bošković, ministar rada i socijalnog staranja, ministar zdravlja dr Miodrag Radunović i Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete. Dokument predstavlja nastavak akcije kampanje „Svako dijete treba porodicu“. U Ministarstvu pro-

svjete podsećaju da institucionalni smještaj ugrožava razvoj deteta i umanjuje njegove šanse za uključenje u život kakav imaju njegovi vršnjaci.

„Dugotrajna izolacija čini decu nepripremljenom za samostalan život i odlučivanje, kao i kvalitetnu interakciju u otvorenoj sredini. Stoga je imperativ deinstitutionalizacija, afirmacija i razvoj alternativnih usluga čiji je cilj odrastanje deteta u primarnoj porodici, tj. prirodnom okruženju. Takođe, veoma je važno da i dalje bude-

mo usredsređeni na kvalitetan koncept inkluzivnog obrazovanja. Da bi se postigla rana detekcija, intervencija, učenje, razvoj, kao i psihosocijalna podrška deci i njihovim roditeljima neophodna je saradnja sa ministarstvima zdravlja i rada i socijalnog staranja. Na taj način ispunićemo principe inkluzije, među kojima se na prvom mjestu nalazi pravo deteta da odrasta u primarnoj porodici“, poručuju iz Ministarstva prosvjete.

Š. B.

U Baru promovisan udžbenik „Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove – prvi koraci“

JEDINSTVENA ZBIRKA PRIMJERA IZ PRAKSE

PREDSTAVLJENA PRIMJENA METODSKOG POSTUPKA „PUT STVARAOCA U NASTAVI“: Sa prezentacije

U Osnovnoj školi „Blažo Jokov Orlandić“ održana je promocija priručnika „Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove-prvi koraci“, nastao kao rezultat realizacije istoimenog projekta Zavoda za školstvo. Prezentaciji su prisustvovali predstavnici svih barskih i ulcinjskih osnovnih škola.

O ovom priručniku, koji je i jedinstvena zbirka primjera

iz prakse namijenjena nastavi pismenosti u osnovnoj školi, govore su dr Dušanka Popović, Nađa Durković, mr Radinka Činčur i Staša Barabaš. U knjizi je predstavljena primjena metodskog postupka „Put stvaraoča u nastavi“ koji se sastoji od četiri cjeline. Prva cjelina nudi teorijsku podlogu, druga primjere primjene metodskog postupka u nastavi za kompletan proces i pojedine njegove faze, u trećoj su predstav-

ljene aktivnosti realizovane u okviru projekta, a u četvrti izneseni zaključci, perspektive i ideje za dalji rad.

U projekat su, inače, uključene četiri škole iz Bara: „Blažo Jokov Orlandić“, „Meksiko“ i „Srbija“, 13 iz Podgorice, tri iz Bijelog Polja i dvije iz Nikšića sa ukupno 52 nastavnika koji izvode nastavu crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti.

D. Janković

Dječji dom „Mladost“ u Bijeloj

VELIKA KUĆA I PORODICA

Zahvaljujući brojnim donacijama, ova vaspitnoobrazovna ustanova renovirana i opremljena neophodnim učilima. Svi šticećnici imaju prioritet u KBC-u, kao i u drugim zdravstvenim ustanovama. Prednost imaju i prilikom upisa na visokoškolske obrazovne ustanove. Hercegovačka opština predusretljivo izdvaja sredstva za stipendiranje odličnih učenika i studenata po 100 eura. Usvajanje i hraniteljstvo najbolji vidovi socijalne zaštite

Dom. Riječ koja asocira i istovremeno stvara osećaj sigurnosti, topline i ljubavi. Dječji dom „Mladost“ u Bijeloj upravo odati takvu sliku, i to ne samo prividno. Fasada svježe okrećena toplim bojama, dvorište ukrašeno zelenilom i cvijećem, kao i plaža tik uz objekat Doma, odaju sliku udobnog kutka. Takođe, i unutrašnjost odiše redom i čistoćom. Podijeljen na nekoliko paviljona (onim za bebe, devojčice i dječake), koji su opremljeni neophodnim didaktičkim materijalom, omogućava udoban boravak, učenje i druženje. Kako naglašava direktor Borislav Đukanović, koji je na čelu ove ustanove skoro dvije decenije, dom „Mladost“ predstavlja jednu veliku kuću, tj. porodicu.

„Sve je podređeno deci i njihovim potrebama. Da bi

Pismo zahvalnosti OBEĆAVAM DA ĆETE JEDNOM BITI PONOSNI NA MENE

„Rekao bih vam hvala za sve što ste učinili za mene kada bi to bilo dovoljno velika riječ. Nikada vam se neću moći odužiti za prilike koje ste mi pružili, kao i za sva vrata koja ste mi otvorili. Obećavam da ćete jednom biti ponosni na mene. Do tada Vama i vašoj porodici želim sve najbolje“, stoji između ostalog, u pismu zahvalnosti, mladića koji je opravdao povjerenje i direktora i svih ostalih, stekavši dvije visokoškolske diplome.

dom doživljavali kao udobno gnijezdo, svi zaposleni, počevši od vaspitača, medicinskog osoblja, psihologa, socijalnih radnika, kao i uprave su na istom zadatku. Nastojimo da im obezbijedimo što bolje uslove za život i rad. Zahvaljujući donacijama pojedinaca, kao i ko-

lektiva, zdanje je kompletno renovirano: vešeraj, magacin, zamijenjena je vodovodna mreža, unutrašnja i spoljašnja stolarija, opremljena je odjeljenje za bebe, fiskulturna sala, renovirani muški i ženski toaleti, obnovljeni elektro instalacija i sportski tereni, dok je plaža u neposrednoj blizini preuređena. S obzirom na to da se posebna pažnja poklanja obrazovanju dece, obezbijeđeni su odlični uslovi za rad i učenje. Opremljeni smo kompjuterski centar, čitaonice i sobe, obezbjeđujemo pohađanje kurseva stranih jezika, vaspitači im svakodnevno pomažu u učenju. Imamo i minibus za ekskurzije koje se organizuju nakon završene osnovne, odnosno srednje škole. Uz to, renovirano je i staro zdanje doma, koje je sada turistički objekat, namijenjen izvođenju prakse učenika, dok se novac koji zarade upotrebljava za njihove potrebe“, kaže direktor Đukanović.

Formula uspjeha – razumijevanje i entuzijizam

On smatra da najveći izazov predstavlja pokazivanje ljubavi, strpljenja, razumi-

UČENJE KROZ IGRU: Kutak opremljen neophodnim didaktičkim sredstvima

POMOĆ ZAJEDNIČKIM SNAGAMA

Od 617 učenika, koliko broji OŠ „Orjenski bataljon“, njih 44 su iz deca iz doma.

Radovan Kosović, pedagog, ističe lijepu saradnju između doma „Mladost“ i škole, posebno vaspitača Draga Samarđžića, koji se savjesno zalaže da deca redovno pohađaju nastavu, savladaju gradivo i postignu dobar uspjeh u školi.

„Zajedničkim snagama trudimo se da da im pomognemo i zaštitimo ih pošasti savremenog doba. Razumijevanje njihove situacije i podrška veoma su važni, jer želimo da i oni postanu društveno korisni članovi društva. Ne smijemo zaboraviti da su sva deca različita, te je stoga neophodno pokazivati iskreno zanimanje za njih i njihove potrebe. Problem izostajanja nije prisutan, deca redovno pohađaju nastavu, njihovo vladanje je primjerno, a da bi postigli solidan uspjeh nastavnici pokazuju razumijevanje, ublažavajući kriterijume“, ističe pedagog Kosović.

jevanja i upornosti. „Nažalost, teška sudbina dodijelila je deci koja ovde borave da o njima brine neko nepoznat i stran, pokušavajući da ublaži prazninu ostavljenog deteta. Zaposleni ih žele ubijediti da ovo nije mjesto za nezbrinutu decu, već njihova kuća i to u pravom smislu te riječi. Kada sa djetetom ostvarimo povjerljiv odnos, naša misija je uspjela. Ona ne smiju osetiti da su različiti u odnosu na drugu decu. Osnovne potrebe za odjećom i hranom (marande za vrijeme boravka u školi) zadovoljavaju se u skladu sa njihovim željama. Tu je i mjesečni džeparac u iznosu od 70, odnosno 100

eura u zavisnosti od uzrasta. Za svu decu rođenu u istom mjesecu redovno organizujemo proslavu rođendana. U skladu sa njihovim interesovanjima i afinitetima organizujemo različite sadržaje koji ispunjavaju dio njihovog slobodnog vremena. Budući da su veoma zainteresovani za sportske aktivnosti, renovirana fiskulturna sala predstavlja pravo mjesto za treninge, stoni tenis, fudbal i pikado. Šestoro naših učenika aktivni su članovi Fudbalskog kluba „Orjen“. I segment zdravstvene zaštite zauzima važno mjesto u njihovom odgoju. Kada je o pregledima i neophodnim intervencijama riječ, svi na-

ši šticećnici imaju prioritet u KBC-u, kao i u drugim zdravstvenim ustanovama. Prednost imaju i prilikom upisa na visokoškolske obrazovne ustanove“, ističe direktor Đukanović.

On naglašava da ova deca nikada nijesu izuzeta prilikom organizovanja različitih manifestacija, pozorišnih i bioskopskih predstava, maskenbala, nastupa plesnih klubova odlaska u diskoteke, organizovanja jednodnevnih izleta, planiranja, te obilaska kulturno-istorijskog naslijeđa Bara, Ulcinja, Podgorice, Nikšića, Bokotorskog zaliva, Skadarskog jezera, Orjena, Lovćena... Tokom zimskih mjeseci, tačnije zimskog raspusta deca borave na Ivanovim Koritima, u Banja Luci, Užicu, Ljubljani, kao gosti srodnih ustanova. Đukanović ukazuje da bi teško uspjeli bez pomoći drugih. Hercegovačka opština predusretljivo izdvaja sredstva za stipendiranje odličnih učenika i studenata (po 100 eura).

Roditeljski odnos

Budući da vaspitanje predstavlja primaran zadatak, angažovan je tim stručnih saradnika. Pored elementarnih navika higijene, ponašanja, razvijanja pravih vrijednosti, poput marljivosti, poštenja, poštovanja autoriteta, neophodno je usaditi im vjeru u život, kao i moralne vrijednosti. Suštinsku stvar predstavlja ulivanje osećanja sigurnosti i ohrabrenja. Ne smiju im se dati lažna obećanja. Govoreći o odnosu koji nastoje da ostvare sa decom, Radenka Vukićević i Biljana Tomović, vaspitačice, kažu da je njihov cilj ostvariti roditeljski odnos, pun povjerenja i poštovanja.

„To je veoma težak i zahtjevan put. Ipak, našim razumijevanjem i strpljenjem, želimo da se približimo deci. To isključuje čak i pomisao na morbidan strah od autoriteta. Baš, naprotiv, želimo da ona osete slobodu da nam se obrate i vide u nama osobe koje im žele najbolje. Umijeće ljubavi, prema deci, strpljenje i vrljeme ključni su činioći. To je plodonosniji i efektivniji put, jer se tako postiže mnogo više. Iskreno, budući da su sva deca različita, dešavaju se situacije u kojima oštro reagujemo. Ne smijemo zaboraviti ni da su deca prava proširena i oni sada imaju mnogo veću slobodu, koju moramo poštovati. Dogovor predstavlja ključ dobrog odnosa. Strpljivim razgovorom gradimo kod njih lijepe navike i osobine: poštovanje autoriteta, cije-

Borislav Đukanović, direktor Doma „Mladost“

LJUBAV, VJERA I NADA...

Socijalna radnica Milijana Tapušević kaže da, osim dece koja su od rođenja stanari Doma, ima i onih koja su kasnije smještena ovde.

„Centar za socijalni rad donosi odluku da se deca zbog poremećenih i nestabilnih porodičnih odnosa, kao i teške bolesti ili smrti roditelja, smjeste u Dom. Od toga koliko se brzo atmosfera u njihovim porodicama normalizuje zavisi i dužina boravka dece. Ono što svom snagom želimo očuvati, jeste kontakt sa biološkim roditeljima. Neki roditelji pošećuju dijete i njeguju emotivnu vezu sa njim, pripremajući put za povratak porodici, dok se drugi informišu samo putem telefona. Dakle, smještaj u Domu nije trajan, on je privremen, jer mi nastojimo da pronađemo najbolje rješenje za svako dijete, a dugoročno to je spajanje sa porodicom, odnosno povratak njoj. Budući da je riječ o veoma zahtjevnoj poziciji, odnosno ulozi smatram da je formula koja daje rezultate puno ljubavi, pažnje, snage, kao i vjere i nade da će se dijete vratiti biološkoj porodici. Takođe, topao odnos prema deci pokazuju i medicinske sestre, vaspitači, kao i porodični vaspitači, jer to je ono što im je prije svega potrebno“, objašnjava Milijana Tapušević, socijalna radnica.

Prva adresa de se deca obrate kada su u problemima je kancelarija psihološkinje Sandre Novaković. „Posebnu fazu predstavlja adaptacija. Bez obzira na okruženje, izmještanje iz određenih uslova predstavlja šok za dijete. Zahvaljujući zajedničkom radu stručnog tima koji čine socijalni radnik i psiholog moramo utvrditi prije svega u kakvom je psihičkom stanju dijete. Njačešći problem predstavlja učenje, odnosno savladavanje gradiva, jer dolaze tkz. edukativno zapuštena deca, koja se ni nakon perioda adaptacije ne snalaze najbolje. Tu su i ona koja imaju određene poremećaje u ponašanju, ili su sa teškim smetnjama u razvoju, a koje je potrebno pripremati i osposobiti sa samostalnim životom. Srećom, tu su volonteri koji pomažu u radu sa njima. Nešto zreliji dječaci i djevojčice, uzrasta 17 i 18 godina, zatvoreni su od njihovih mlađih drugara iz osnovne škole. Sazrijevanjem se javljaju i pitanja na koja je teško dati odgovor. Najčešće pitanje glasi: „Zašto sam ostavljen? Sva deca okrivljuju sebe, a na tom osećanju temelji se sve ostalo. Pravi izazov je da se na njihov um i emocije djeluje smirujuće. Prvi korak jeste uspostavljanje povjerenja na kojem se gradi cjelokupan odnos, ali se i prenosi na drugu decu“, objašnjava psihološkinja Novaković.

TERET OSTAVLJENOG ĐETETA

Budući da svi šticećnici nose teret ostavljenog deteta, to snažno utiče na njihovu ličnost i odrastanje, napredak, odnosno uspjeh u školi. Konceptom inkluzivnog obrazovanja obuhvaćeno je oko 30 dece. Najviše je primjetan problem edukativne zapuštenosti i zaostajanja za vršnjacima. Članovi NVO „Riznica mladosti“ pružaju pomoć, realizujući metodu učenje po mjeri deteta, koja podrazumijeva individualni rad. Rezultati su vidni i veliki. Deca se bolje osećaju u školi, redovno rade domaće zadatke, s puno više pažnje prate nastavu. Drugi projekat „Ja to znam“, ja to mogu“, realizovan je u saradnji sa ovom NVO. Angažovani su spoljni saradnici, koji su putem individualnog principa rada obuhvatili decu od I do IV razreda. Budući da im pomažu u savladavanju gradiva, učenju, vidno se ublažava pojava da u starijim razredima zaostaju.

„Prelazeći iz nižih u više razrede, nakon odvajanja od učiteljice, deca se suočavaju sa velikim problemom emotivne praznine, odnosno prilagođavanja. Takođe, teže savladavaju gradivo, kao i blizak kontakt sa drugarima. Značajnu ulogu u tom periodu imaju i porodični vaspitači koji im poklanjaju pažnju, pomažu u učenju, provjeravaju školsku torbu“, kaže Slavica Ilić, pomoćnica direktora.

Ona ukazuje da su prije 10 godina deca bila drugačija i težila su da se što prije osamostale. Obično su se opredjeljivali za zanate. Današnja deca izražavaju želju za daljim školovanjem, tj. studiranjem. „Ono što je zajedničko svima koji su boravili ovde, jeste da se međusobno snažno vežu, te tako postaju velika porodica i teško se odlučuju da napuste područje hercegovačke opštine. Stećena znanja, navike i vještine su njihove vrijednosti kojima se bore kroz život. Sadašnje generacije bezbolnije napuštaju dom, samouvjereniji su i žele sami brinuti o sebi“, smatra Ilićka

VASPITAČI SU PREDUSRETLJIVI

Šticećnici koji su bili raspoloženi za razgovor izrazili su zadovoljstvo uslovima života u Domu. Jedino smatraju da bi slatkiša moglo biti malo više, a neki priželjkuju i veći džeparac. Vole sport, posebno fudbal i košarku. Iako se raduju druženju sa drugarima iz Ljubljane, Banja Luke, posebno se sećaju lijepo provedenog vremena na Ivanovim koritima, kao i mnogih ekskurzija. Kažu da su njihovi vaspitači predusretljivi i da se najčešće dogovaraju sa njima.

SAVLADATI PRVE KORAKE U CRTANJU: Brižljiva pomoć vaspitačica

njenje drugarstva, zahvalnost... Da smo uspjeli u tome najbolje pokazuje činjenica da su deca svojim ponašanjem i radom natjerala ljude da ih prihvate. Tako im je poslije jedne ekskurzije, direktor jedne vaspitno-obrazovne ustanove odao priznanje, rekavši da se deca iz Doma njesu ni po čemu razlikovala od ostalih, osim po lijepom ponašanju", pričaju vaspitačice Vukičević i Tomović.

Odlazak iz Doma

Ključni momenat predstavlja odlazak dece iz Doma. Predviđeno je da to bude nakon 18 godina Međutim, kako je u ovoj ustanovi sve je podređeno njima, njihovim interesima ispred pravila i zakona koje nalaže socijalna zaštita, i mnogi ostaju duže, sve do momenta kada njihova egzistencija bude jasno definisana.

„Nastojimo da u saradnji sa Centrom za socijalni rad pomognemo našim štitičenicima da nakon završenog školovanja nađu posao, jer to predstavlja prvu stepenicu u lancu njihovog osamostaljenja i sigurnosti. Imamo podršku Ministarstva rada i socijalne zaštite. U nekim ustanovama ljudi su osetljivi i spremni su da „otvore vrata“ deci iz Doma, dok neka duže čekaju posao. Ipak, smatram da bi naša država, tj. važne institucije mogle biti angažovanije i mnogo više pomagati da se naši štitičnici zaposle. Nastojeći da pružimo svoj doprinos tome, nedavno smo se obratili kompaniji „Azmont Investment“

JEDINA USTANOVA ZA ĐECU BEZ RODITELJSKOG STARANJA

Dječji dom „Mladost“ u Bijeloj jedina je ustanova socijalnog tipa namijenjena zbrinjavanju dece lišene roditeljskog staranja, kao i one čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, uzrasta od mjesec dana do punoljetstva. Osnovan je 1946. godine kao jedna od više ustanova ovog tipa na teritoriji Crne Gore. Od 1960. godine jedina je ustanova ove vrste. Novi objekat, čija površina iznosi oko 4.000 metara kvadratnih, sagrađen je 1980. godine, nakon što je u zemljotresu stradala stara zgrada. Njegov smještajni kapacitet iznosi 200 mjesta. Prošle godine u ovom domu (januar 2013. godine) bilo je smješteno 122 dece. Njihov broj do kraja godine smanjio se na 114, jer su neki završili školovanje, vratili se u prirodnu porodicu, usvojeni ili smješteni u hraniteljske porodice.

Spremni da upoznaju nepoznate

da nam daju precizan uvid o zanimanjima koja su im potrebna, kako bi ih deca izabrala, dobila stipendiju za školovanje i kasnije se

zaposlila. Posebno nas raduje što smo u posljednje dvije godine dodijelili dva stana našim štitičenicima nakon izlaska iz Doma. Međutim, period korišćenja smještaja je privremen – traje samo jednu godinu. Nadamo se da će to vremenom postati trajno rješenje. Projektom (koji smo osmislili) 'Transformacija institucija', naša ustanova je poslala signal društvenim institucijama o mogućnostima ublažavanja gorčine života ove dece. Važna stavka je ideja hraniteljstva koja posljednje vrijeme dobija sve veću podršku. To je ideja stara jednu deceniju. Srećom i Unicef (Međunarodni fond za brigu o deci i omladini i kvalitetu njihovog životnog standarda) i Ministarstvo rada i socijalnog staranja pružaju punu podršku. Još bolji vid pomoći bio bi osnivanje Instituta za majku i dijete i nadam se da će u dogledno vrijeme ova ideja biti realizovana", naglašava direktor Đukanović. On ukazuje da je napisano pravilo je da deca nikada ne prekidaju veze sa domom. I kada zasnuju svoje porodice, ne zaboravljaju veliku porodicu u kojoj su odrasli.

Š. B.

DONACIJE

U Domu ističu da brojne kompanije pomažu ovoj vaspitno-obrazovnoj ustanovi. Pored ostalih, to su: „Hipo Alpe Adria“ banka (poklonila osam kauča za dnevne boravke), kompanija „Telenor“ Podgorica (mašine za pranje sušenje veša), „Galop inženjering“ iz Budve (osam ležajeva, pelene za jednokratnu upotrebu), Ambasada SAD u Podgorici (sitnu bijelu tehniku u skladu sa željama učenika školskog uzrasta pegle, fenovi i sl.), predstavnici Ministarstva rada i socijalnog staranja (dva savremena TV i DVD aparata) firma „Cakan sport“ iz Bara (sportsku opremu patike i trenerke). Preduzeće „Plodovi Crne Gore“ iz Podgorice, (veće količine voća i povrća), dok je prodavnica obuće „Uno“ iz Nikšića obezbijedila obuću. Tu su i podgorička kladionica „Meridijan“, „Telenor“ sa novogodišnjim paketićima, student Ekonomskog fakulteta sa (školski pribor i slatkiše), Udruženje „Prijatelji Igalja iz Novrške“ (sredstva za higijenu, slatkiše i garderobu), „K i M“ iz Nikšića (slatkiše i pelene), „Imlek“ Boka (mliječene proizvode), „Bar kod“, Podgorica (sredstva za higijenu), pekara „Aleksandrija“ (kolače). Opština Tivat i škole sa ove teritorije (garderobu, školski pribor i slatkiše), a „Bajkeri“ iz Podgorice su sličnim poklonima obradovali decu. „Morsko dobro“ iz Budve doniralo je novčani iznos od 10.000 eura, „Cemex Montenegro“ iz Podgorice 6.500 eura. Glavni grad Podgorica poklonio je novac u iznosu od 2.000 eura, „Daily pres“ Podgorica 3.000 eura, a Agencija za civilno vazduhoplovstvo 800 eura. Hotel „Splendid“ je poklonio 1.050 eura, Ruska škola 1.445 eura, Crnogorci iz dijaspore 1.016 i Kolo srpskih sestara iz San Franciska 1.105, dok je Turistička organizacija Cetinje donirala 1.000 eura, koliko je poklonila i Societe Generale Montenegro banka.

Predstavnice Regionalnog centra za razvoj preduzetničkih kompetencija za zemlje Jugoistočne Evrope posetile Zavod za školstvo

UNAPREĐIVANJE IZUČAVANJA PREDUZETNIČKOG UČENJA

Direktor Pavle Goranović ukazao na značaj probnog projekta „Preduzetna škola“ kojim su bile obuhvaćene četiri osnovne škole iz Crne Gore

ZNAČAJAN NAPREDAK CRNE GORE: Sa sastanka u Zavodu

Zavod za školstvo posetile su predstavnice Regionalnog centra za razvoj preduzetničkih kompetencija za zemlje Jugoistočne Evrope (SEECEL) direktorica Efka Heder i pomoćnice direktora Maja Ljubić i Sandra Rončević. One su sa predstavnicima ove obrazovne institucije razgovarale o modalitetima za unapređivanje izučavanja preduzetničkog učenja kao ključne kompetencije

u osnovnim školama i gimnazijama.

Direktor Zavoda za školstvo Pavle Goranović ukazao je na značaj probnog projekta „Preduzetna škola“ kojim su bile obuhvaćene četiri osnovne škole iz Crne Gore.

„Tokom razvijanja sistema cjeloživotnog preduzetničkog učenja, u kome je preduzetništvo ključna kompetencija, velikim dijelom smo se oslanjali na iskustva

iz ovog projekta, dok njegovo širenje, uključivanjem četiri nove osnovne škole i gimnazije, predstavlja dodatnu podršku našim aktivnostima na polju preduzetničkog učenja“, kazao je Goranović.

Direktorica SEECEL-a Efka Heder pohvalila je značajan napredak Crne Gore i obećala dodatnu stručnu pomoć i podršku.

Lj. V.

IZ RADA CRNOGORSKOG DRUŠTVA ZA BORBUTIV RAKA

Saradnja sa Dječjim savezom Podgorica

APEL PROTIV PUŠENJA

Nagradni konkurs za likovne i literarne radove učenika od četvrtog do devetog razreda osnovnih škola u Crnoj Gori

Crnogorsko društvo za borbu protiv raka (CDPR) u saradnji sa Dječjim savezom Podgorica, ove godine (već 13. put) organizuje nagradni konkurs za likovne i literarne radove učenika osnovnih škola u Crnoj Gori.

Konkurs je otvoren od 10. aprila do 10. maja ove godine za učenike od četvrtog do devetog razreda osnovnih škola u Crnoj Gori.

Povod za objavljivanje konkursa je Svjetski dan borbe protiv pušenja – 31. maj, za koji je SZO odredila, još

sredinom januara, temu za likovne i literarne radove u vidu apela, upućen državama da povećaju takse – poreze kao sredstvo u borbi protiv pušenja. To je apel, ne samo za taj dan, nego i način u borbi za smanjenje pušenja u svijetu tokom čitave 2014. godine.

Likovni radovi treba da budu rađeni na formatu bloka br. pet, a tehnika rada je dozvoljena svim mogućim likovnim sredstvima, dok bi literarni radovi trebalo da budu napisani najduže na dvije stranice.

Radove slati najkasnije do 16. maja na adresu: JU Dječji savez Podgorica, Bokeška br. 2, 81000 Podgorica. Tročlani žiri će odabrati po tri najbolja rada iz obje oblasti i nagraditi ih, s tim što je prva nagrada za mlade likovnjake i literature sedmodnevni boravak u odmaralištu Dječjeg saveza Podgorice na Veruši. Nagrade za druga i treća mjesta, kao i specijalne nagrade i pohvale najboljima u obje konkurencije, obezbijedio je CDPR u vidu knjiga.

Š. B.

U poseti privatnoj zdravstvenoj ustanovi Opšta bolnica „Meljine“

URUČILI EDUKATIVNI MATERIJAL „RIBA – HRANA I LIJEK“

Povodom Svjetskog dana zdravlja, aktivisti Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) posetili su privatnu zdravstvenu ustanovu Opšta bolnica (PZU OB) „Meljine“. Tom prilikom uručili su medicinskoj direktorki dr Oliveri Elez edukativni materijal „Riba – hrana i lijek“ za pacijente i sve one koji koriste usluge ove renomirane medicinske ustanove.

Riječ je o brošuri koja sadrži osnovna obavještenja i naznake o sastavu mesa riba, vitaminima i sastojcima koje sadrži, sastavu ribljevog ulja, kao i u čemu pomažu esencijalne masne kiseline koje su takođe u velikoj mjeri prisutne u ribi i ribljem ulju. Brošura je štampana da istovremeno posluži pacijentima koji već imaju nekih problema, ali i da bi djelovala pre-

ventivno na sve u borbi protiv raznih bolesti, među kojima su svakako najteže kancer i bolesti srca i krvnih sudova.

Svjetski dan zdravlja ove godine ima za temu transmisivne bolesti, odnosno bolesti koje prenose vektori i popraćen je sloganom „Mala bića, velika prijetnja“.

O. Đ.

Ministarstvo odbrane: Obrazovanje kadrova za potrebe Vojske Crne Gore

BEZ LJUBAVI PREMA OTADŽBINI NE MOŽETE SE BAVITI OFICIRSKIM POZIVOM

Strategijski pregled odbrane Vlade Crne Gore definiše jedan od prioriteta u budućem sistemu vojnog obrazovanja – razvoj kapaciteta za profesionalno vojno obrazovanje oficira u postojećem visokoobrazovnom sistemu Crne Gore

Sistem odbrane je od posebnog značaja za svaku državu i zahtijeva posebno obučene i obrazovane kadrove. Sticanjem državnosti Crne Gore stvorila se potreba za razvojem sistema odbrane u skladu sa njenim bezbjedonosnim ciljevima, interesima i opredjeljenjima, odnosno razvojem Vojske Crne Gore za pružanje odgovora na savremene izazove, rizike i prijetnje.

Kako ističu u Ministarstvu odbrane, veličina Vojske Crne Gore, kao i opredjeljenje da stvaranje sopstvenih profesionalnih vojnih obrazovnih institucija nije racionalno, odredili su da se oficiri za potrebe Vojske Crne Gore regrutuju na dva načina. Prvi, upućivanjem na obrazovanje, u svojstvu kadeta, najkvalitetnijih srednjoškola, koji se dobrovoljno jave, na vojne akademije u inostranstvu, u skladu sa ponudama partnerskih zemalja, a na osnovu potpisanih planova bilateralne saradnje u oblasti odbrane. Obrazovanje kadeta na vojnim akademijama u inostranstvu predstavlja njihovo školovanje za poziv profesionalnog oficira osposobljenog za početne dužnosti nivoa komandira voda i pripreme za intelektualne i etičke izazove oficirskog poziva, u skladu sa misijama i zadacima Vojske Crne Gore. Drugi, prijemom lica sa stečenim visokim obrazovanjem sa civilnih fakulteta, koji bi poslije završene osnovne obuke i oficirske obuke, po sistemu obuke za dužnosti, gradili svoje karijere u vojsci. Od 2008. do 2012. godine primljeno je deset lica sa stečenim visokim obrazovanjem u svojstvu oficira, koji su se poslije završene osnovne obuke i oficirske obuke opredijelili da grade svoje karijere u vojsci.

Ministarstvo odbrane, u skladu sa ponudama zemalja partnera, odnosno na osnovu potpisanih planova bilateralne odbrambene saradnje, šalje na školovanje u inostrane vojne akademi-

je kadrove za potrebe Vojske Crne Gore.

Prva grupa kadeta upućena je 2007. godine u vojne akademije Republike Grčke. Od tada pa do danas, za potrebe Vojske Crne Gore, kadeti se obrazuju u Vojnoj akademiji i Vojno-medicinskoj akademiji u Republici Srbiji, Akademiji kopnene Vojske i Vazduhoplovnoj akademiji u Republici Grčkoj, Akademiji kopnene vojske i Pomorskoj akademiji u Saveznoj Republici Njemačkoj, Akademiji kopnene vojske „General Mihailo Apostolski“ u Republici Makedoniji, Pomorskoj akademiji u Anapolisu u SAD i Pomorskoj akademiji u Livornu, Republika Italija. Takođe je sa Kraljevnom Holandijom potpisan plan bilateralne saradnje za 2014. godinu, kojim su obuhvaćene brojne aktivnosti na polju školovanja, obuke i razmjene iskustava. Od velikog značaja je podrška koju će Holandija pružiti u ovoj godini u realizaciji PELT projekta (Project English Language Training), u vezi sa usavršavanjem engleskog jezika pripadnika Vojske Crne Gore i dostizanja potrebnih sposobnosti za samostalnu realizaciju ove vrste obuke u budućem periodu.

Crne Gore u julu 2013. godine, definiše jedan od prioriteta u budućem sistemu vojnog obrazovanja oficira, a to je razvoj kapaciteta za profesionalno vojno obrazovanje oficira u postojećem visokoobrazovnom sistemu Crne Gore. U skladu sa tim, programi obrazovanja na visokoobrazovnim institucijama bi obuhvatili i vojno obrazovanje. Na taj način bi buduću oficiru stekli licencirano obrazovanje. Ovakav vid obrazovanja bi omogućio sklapanje odgovarajućih partnerskih aranžmana između Ministarstva odbrane i Univerziteta Crne Gore, čime bi se, uz školovanje kadeta na vojnim akademijama partnerskih zemalja, obezbijedio dovoljan broj mlađeg vojnog kadra, odnosno adekvatno popunjavanje rodova i službi Vojske Crne Gore.

Školovanje za vojnog pilota

Na pitanje šta ga je motivisalo da se opredijeli za školovanje za vojnog pilota Erdan Kunjić, kadet IV godine na Vazduhoplovnoj akademiji u Atini, kaže da postoji mnogo motiva zbog kojih bi neko mogao da se odluči za ovaj težak, izazovan, ali i vrlo

Marija Mičković

NIJE LAKO POSTATI OFICIR

„Nije lako postati oficir. Pod uticajem medija ljudi uglavnom smatraju da je vojni poziv igra i da je možda čak i lako postati oficir. Ali naravno da nije, jer od prvog dana kada postanete učenik Vojne akademije i obučete uniformu, shvatate da ste preko noći odrasli zbog situacija u kojima se nalazite i koje morate sami da rješavate.“

nivoom obuke i znanjem stečenim na akademiji.

„Grčka vazduhoplovna akademija je jedna od rijetkih u svijetu u kojoj postoji letaćka obuka za kadete, dok u većini zemalja piloti ostvaruju prve letove tek poslije promocije u čin potporučnika. Ja već kao kadet imam preko 150 sati leta na modernom, trenaznom tipu aviona, uključujući i samostalno letove, što je rezultiralo time da već imam zavidan nivo samopouzdanja i sigurnosti kada je u pitanju moj poziv. Takođe, znanje i iskustvo stečeno na akademiji je na visokom nivou, s obzirom da je letaćka obuka vrlo složena i zahtjevana. Vrijedi pomenuti da su se grčki piloti pokazali među najuspješnijima na međunarodnim vojnim vježbama koje organizuje NATO. Pored letaćke, postoji akademska i vojna obuka. Akademska sadrži preko 80 ispita, što dosta govori o nivou obrazovanja akademije, dok je na vojnoj obuci glavni akcenat na disciplini i poštovanju pretpostavljenih“, kaže sagovornik „Prosvjetnog rada“.

Erdan ne krije da je uklaпанje u novu sredinu, kao i svaki susret sa nepoznatim, bilo teško. „Još teže je bilo naglo promijeniti način života, od civila do vojnika, a najteže je palo navići se na nove, cjelodnevnne obaveze. Grčki jezik, iako spada u grupu težih jezika, lako sam savladao, prije svega zahvaljujući profesorima koji tečno govore i naš i grčki jezik, ali i svakodnevnom boravku u sredini u kojoj se taj jezik govori“, objašnjava Kunjić.

Raspored obaveza tokom jednog školskog dana zavise od toga na kojoj vrsti obuke je kadet. Za vrijeme akademske obuke, koja obuhvata najveći vremenski period akademije, dan počinje u 5.55 časova, potom slijedi jutarnja gimnastika, smotra i doručak. Prisustvo predavanjima, koja traju od osam do 14 sati, je obavezno. Zatim slijedi ručak, smotra, pa odmor, nakon kojeg je čas gimnastike, pa sat vreme-

na obaveznog učenja. Poslije večere, kadetima je na raspolaganju još sat slobodnog vremena i u 22.25 smotra na kraju dana. Akademija omogućava mogućnost bavljenja raznim sportovima, kao što su odbojka, košarka, tenis, atletika, plivanje, samoodbrana, streljaštvo...

Što se tiče letaćke obuke, program je prilično drugačiji. Dosta vremena je posvećeno predavanjima koja su u vezi sa lečenjem, kao i konkretno za avion na kojem se obavlja obuka.

Vojna obuka, koja je najizrazitija tokom prvih mjesec dana, prilikom dolaska novih kadeta sastoji se uglavnom

njenica da će mi to iskustvo pomoći koliko u životu, toliko i u profesionalnom smislu, mi je uvijek pomagala da lakše podnesem daljinu i da se usredsredim na svoje obaveze“, zaključuje svoju priču Kunjić ističući zahvalnost Ministarstvu odbrane koje svojim kadetima u inostranstvu uvijek pomaže i izlazi u susret, koliko je to u njihovoj moći.

Stil života koji traži veliko odricanje

Jelena Marsenić, kadet IV godine na Vojnoj akademiji „General Mihailo Apostolski“ u Skoplju kaže:

POŠETE SVIM SREDNJOŠKOLSKIM CENTRIMA

Ministarstvo odbrane, u cilju privlačenja najkvalitetnijih kandidata i kandidatkinja, nakon objavljivanja javnih konkursa, odnosno oglasa u štampanim i elektronskim medijima, za obrazovanje na vojnim akademijama u inostranstvu, organizuje posete svojih predstavnika, među kojima se nalaze i svršeni kadeti, svim srednjoškolskim centrima, de se putem video prezentacija i kroz lični kontakt, srednjoškolci upoznaju sa vojnim pozivom, uslovima obrazovanja na vojnim akademijama, mogućnostima zaposlenja poslije završetka obrazovanja, kao i sa uslovima i načinom rada u Vojsci. Promovisanjem vojnog poziva kao atraktivne profesije, kroz emitovanje video spotova, izradom flajera i gostovanjima predstavnika Ministarstva odbrane i Vojske u TV emisijama, svake godine se povećava broj zainteresovanih mladih ljudi koji žele da se obrazuju na ovaj način, s obzirom da se radi o obrazovanju na prestižnim vojnim akademijama u svijetu koje omogućava kvalitetno obrazovanje i sigurno zaposlenje.

iz vojnih vježbi, zahtjevne fizičke pripreme kadeta za sve obaveze i izazove koje ih čekaju u daljem školovanju. To je ujedno i prelazni period u kojem kadet od civila postaje vojni lice.

Erdan Kunjić priznaje da mu u početku nije bilo lako, nedostajala mu je porodica, Crna Gora... „Nostalgija bila prilično velika. Nije lako biti daleko od svojih najdražih i iz jedne male sredine kao što je Crna Gora preseliti se u višemilionski grad. Ali pomisao da sam tu sa razlogom, zbog jednog cilja i či-

„Svima nam je najteže bilo promjena okoline, nova sredina, ljudi, stil života koji traži veliko odricanje, ali se vrijedi potruditi za bolje sutra. Školski dan počinje ustajanjem u šest sati, zatim slijedi fiskultura pa jutarnja smotra. Potom su predavanja, ručak, a ima vremena i za slobodne aktivnosti. Nakon završetka svih ispita, ide se na teren 20-ak dana na vojnu obuku. Za mene to predstavlja najbolji dio godine, koji pruža priliku da svaki kadet pokaže što je naučio tokom godine, i koliko je truda

ISTORIJAT CRNOGORSKOG VOJNOG ŠKOLOVANJA

U vrijeme Kneževine, odnosno Kraljevine Crne Gore, kralj Nikola radio je od 1863. godine na usavršavanju crnogorske vojske. Početkom osamdesetih godina XIX vijeka slao je mladiće iz Crne Gore u Italiju, Rusiju, Francusku i druge države da se vojnički obučavaju. U Podgorici je 1895. godine otvorio pješadijsku podoficirsku školu, a na Cetinju, 1903. godine, artiljerijsku podoficirsku školu, koja je iste godine premještena u Nikšić.

Kako ističu u Ministarstvu odbrane, do sada su na inostranim vojnim akademijama diplomirala 43 kadeta i kadetkinja. Trenutno se u inostranstvu školuje 27 kadeta, od čega je devet žena.

Strategijski pregled odbrane, koji je usvojila Vlada

lijep poziv.

On dodaje da je tokom školovanja imao i neispunjenih očekivanja, ali i prijatnih iznenađenja, jer nije bio detaljno upoznat o programu i načinu funkcionisanja akademije, kao i o obavezama koje ga čekaju. Ipak zadovoljan je

Erdan Kunjić

ODUVIJEK SAM ŽELIO DA SLUŽIM SVOJOJ ZEMLJI

„Oduvijek sam želio da služim svojoj zemlji i smatram da je vojni poziv pravi način na koji bih mogao to da ostvarim. Takođe, kada sam čuo da je otvoren konkurs za mjesto vojnog pilota, to sam vidio kao jedan veliki izazov, posao koji može da radi vrlo mali broj ljudi i u meni se javila želja da i ja budem dio njih. Takođe, jedan od motiva je bila i činjenica da je školovanje besplatno, kao i to da je po završetku akademije posao obezbijeđen.“

10

Prosvjetni rad

APR. 2014

BROJ 24

uložio u sve to", smatra naša sagovornica.

Prema njenim riječima, prva godina akademije je najteža upravo zbog odvajanja od porodice i odlaska u nepoznatu sredinu. „To je ono što nas čera da na vrijeme završimo sve redovne aktivnosti, da bi imali više vremena za raspuste, i da se što više posvetimo najbližima“.

Jovana Perošević, kadet I godine na Pomorskoj akademiji u Anapolisu (SAD), kaže da je oduvijek imala različita interesovanja, te da je United States Naval Academy bio pravi izbor.

„Glavni moto akademije jeste da nas razvije moralno, mentalno i fizički. Inače oduvijek me privlačio vojni poziv i željela sam da na najbolji način doprinesem svojoj zemlji. Ova škola je ispunila sva moja očekivanja, čak i više od toga. Međutim, nije ni malo lako. Tokom ovih godina dana u prilici sam da vidim mlade ljude kako odustaju, jer ne mogu da izdrže tempo i svakodnevni pritisak koji akademija i vojnički poziv nameću, ali oni koji ostaju razvijaju se u lidere i sposobne mlade osobe spremne na sve životne izazove“, navela je Peroševićeva.

Školovanje u ovoj ustanovi je ogromno iskustvo. „Već na prvoj godini, kroz ljetnju obuku i ja sam postala odlučnija i snažnija. Glavna svrha ove škole jeste da proizvodi sposobne lidere, jer već u toku školovanja dobijamo određene liderske pozicije, postajemo mentori mlađima i pomažemo im da se uklape i dobiju kvalitetnu obuku. U svakom slučaju, nakon završetka školovanja, biću kvalifikovana da obavljam posao koji zahtijeva dobro liderstvo, rad sa ljudima, komunikaciju, strukturu, disciplinu i posao koji sa sobom nosi određene izazove“, objašnjava ova mlada kadetkinja, dodajući da su kadeti pod svakodnevnim pritiskom da bi završili školske ra-

Jovana Perošević BEZBRIŽNOST I SIGURNOST JE OSTALA U CRNOJ GORI

„Porodica i moja zemlja mi zaista nedostaju, bezbrižnost i sigurnost je ostala u mom domu. Odrastanje na pada lako nikome, ali tek kada odemo daleko od svoje zemlje i porodice shvatimo značaj i ljubav koju pošujemo prema domu, i zemlji odakle potičemo. Rečeno je davno: 'Ne pitajte što vaša zemlja može učiniti za vas, pitajte što vi možete učiniti za svoju zemlju'. Tako je i moja želja da moju lijepu Crnu Goru pomognem i svoj dug domovini odužim na pravi način“.

dove, vojne i sportske obaveze.

„Predmeti koje izučavamo niju su ni malo laki, to su hemija, matematika, fizika, politika, etika, jezici... Trenutno sam član cross-fit kluba, padobranskog i konjičkog tima. Nakon sporta je period samo za učenje, ali i za vojne obaveze. Na prvoj godini jedna od vojnih obaveza je da držim strazu. Tempo nije lak jer nam kao brućošima nije dozvoljeno spavanje preko dana.

Takođe, imamo testove vojnog znanja, de se upoznajemo sa čitavim vojnim sistemom, koje polažemo na kraju svake radne nedelje. Vikend je pravo vrijeme da se nadoknadi san, ali i školske obaveze“, priča Jovana, dodajući da je odlaskom u SAD bila suočena sa mnogo izazova. Odvajanje od roditelja i bezbrižnog, mirnog načina života nije joj bilo ni malo lako.

Važan je osećaj patriotizma

Marija Mičković, kadet IV godine na Kopnenoj Vojnoj akademiji u Atini, Grčka, kaže da se za vojni poziv opredijelila slučajno. „Saznala sam za konkurs za studije dok sam bila u srednjoj školi i od dana kad sam se informisala o Vojnoj akademiji znala sam da je to poziv kojim želim da se bavim cijelog života. Naravno, tu je prisutna i činjenica da predstavljam svoju zemlju na Vojnoj akademiji koja je među 10 najboljih u svijetu i ponosna sam na to. Osećaj patriotizma je takođe jedan od razloga, jer bez ljubavi prema otadžbini se ne možete baviti oficirskim pozivom“, smatra Marija.

Na pitanje da li su tokom školovanja ispunjena njena očekivanja, kaže: „Kao i kada očekujete nešto novo i kada idete na neko nepoznato mjesto, očekivanja uvijek prelaze granice stvarnosti. Očekivanja u mom slučaju su ispunjena i uvijek kažem da bih opet birala istu školu kao i tada kada sam se opredijelila za nju. Samo iskustvo školovanja na akademiji se ne može kratko opisati jer svaka godina ovdje nosi sa sobom svoja dobra i loša iskustva. Ukratko, mogla bih reći da je divno što mi je pružena prilika da naučim jedan novi jezik i upoznam antičku kulturu Grčke. U profesionalnom smislu je vrlo značajno naučiti vojne sisteme koje ima jedna zemlja i shvatiti kako jedan drugi narod razmišlja i oseća. Mislim da sam se završavanjem prestižne

SPISAK LICA KOJA SU ZAVRŠILA INOSTRANE VA OD 2007. GODINE				
R. br.	Godina završetka školovanja	Ime i prezime lica koja su završila obrazovanje	Naziv vojne akademije	Država školovanja
1.	2007.	Boričić Milan	Vojna akademija	Srbija
2.		Bulajić Vlado		
3.		Novičević Labud		
4.		Marjanović Predrag		
5.		Vuković Goran		
6.		Čorac Ivan		
7.		Koprivica Petar		
8.	2008.	Cvjetičanin Đorđije		
9.		Đeković Dejan		
10.	2009.	Babović Milorad		
11.		Bojović Jevto		
12.		Goranović Todor		
13.		Kovačević Danko		
14.		Ročenović Vladimir		
15.		Simović Nikola		
16.		Smolović Milenko		
17.		Stanić Nenad		
18.	Šćepanović Jovan			
19.	2010.	Gutić Tomo		
20.		Maraš Mirko		
21.		Vulević Branimir		
22.	Vužošević Ivan			
23.	2011.	Čabarkapa Milija		
24.	2012.	Tomić Mirko		
25.		Jovanović Bojan		
26.		Joksimović Milan		
27.		Babić Marko		
28.		Knežević Veljko		
29.		Knežević Nikola		
30.		Franović Savo		
31.	2013.	Balić Fikret		
32.		Marković Aleksandar		
33.	Radončić Enita			
34.	Drešković Anes			
35.	Roberto Golović			
36.	Drobnjak Nemanja			
37.	Dačević Dragomir			
38.	Rudović Dušan			
39.	Pašić Marko			
40.	Vukčević Andrej			
41.	Milić Nemanja			
42.	Ivanović Aleksandar			
43.	Jelić Aleks			

SPISAK KADETA KOJI SE ZA POTREBE VCG TRENUTNO OBRAZUJU NA INOSTRANIM VA						
R. br.	Država školovanja	Naziv akademije	Ime i prezime kadeta	Godina školovanja		
1.	Srbija	Vojnomedicinska akademija	Nikola Kaluđerović	V		
2.	Grčka	Vazduhoplovna akademija	Erdan Kunjić	IV		
3.		Akademija kopnene vojske	Marija Mičković	IV		
4.			Adnan Sijarić	IV		
5.		Vazduhoplovna akademija	Aleksandar Simonović	III		
6.	Akademija kopnene vojske	Andrijana Strujić	II			
7.		Aladin Hadrović	II			
8.	Vazduhoplovna akademija	Kristina Bačić	pripremna			
9.		Lazar Novičević	pripremna			
10.	Makedonija	Vojna akademija „General Mihailo Apostolski“	Tina Brajović	IV		
11.			Jelena Marsenić	IV		
12.			Nikola Popović	IV		
13.			Slavoljub Krstonijević	IV		
14.			Nenad Dubljević	IV		
15.			Vukota Živković	IV		
16.			Boris Bošković	III		
17.			Janko Marković	III		
18.			Kristina Krivokapić	III		
19.			Denis Radončić	III		
20.			Vidoje Gluščević	II		
21.			Marija Knežević	II		
22.			Marko Razić	II		
23.			Mladen Galević	I		
24.			Marko Bajović	I		
25.			SAD	Pomorska akademija	Jovana Perošević	I
26.			Italija	Pomorska akademija	Lazar Knežić	I
27.	Sara Rakočević	I				

akademije već izborila za dobar početak karijere, koja će, nadam se, biti uspješna“, naglašava sagovornica „Prosvjetnog rada“ dodajući da su joj prilikom uklopavanja u novu sredinu dosta pomogli kadeti iz Crne Gore ko-

ji su prije nje već bili na akademiji. „Koliko god da se naviknete na novu sredinu i novu zemlju, porodica je nešto što stalno nedostaje, kao i zemlja u kojoj govore vaš jezik i srdačno vas dočeku-

ju će god da odete. Nikada ne možete zaboraviti činjenicu da ste stranac, koliko god se domaćini dobro ophodili prema vama i bili korektni“, smatra Marija Mičković.

O. Đuričković

Jelena Marsenić VOLIM TO ŠTO ZNAM DA ĆU ČUVATI SVOJU DRŽAVU

„Volim uniformu, odgovornost, disciplinu, i to što znam da ću služiti i čuvati svoju državu. Kada je u pitanju usavršavanje, neću stati, ambicije postoje, a de ima ambicija ima i uspjeha. Ovo je veliko iskustvo, kako u privatnom tako i u profesionalnom životu. Rad sa ljudima, vojne vještine, liderske sposobnosti, neobična iskustva sa kojima se ne sriječemo svakoga dana, sve to predstavlja poseban izazov je teža strana školovanja na strani“.

Na Univerzitetu Crne Gore održana komemorativna šednica povodom smrti akademika prof. dr Božidara Nikolića, predsjednika DANU

CRNOGORAC KOJI SLUŽI NA ČAST INTELEKTUALNOJ ZAJEDNICI CRNE GORE

– Akademik Sreten Perović, potpredsjednik DANU: „Otišao je duboko ožalošćen što nadležni organi nijesu bili u stanju da obezbijede primjenu Zakona koji je predložila Vlada, usvojio Parlament, a potpisao predsjednik Crne Gore. Tu situaciju Božidar Nikolić, ni kao građanin ni kao predsjednik Dukljanske akademije – nije mogao da razumije”

– Prof. dr Predrag Miranović, rektor Univerziteta Crne Gore: „Božidar Nikolić je svojim djelovanjem i pomaganjem ljudima u nevolji pokazao da je čovjek koga krase najljepše ljudske osobine. Ljudi koji iza sebe ostavljaju djela kakva je ostavio profesor Nikolić, zaslužuju da ih se sa ponosom šeamo”

Povodom smrti predsjednika Dukljanske akademije nauka i umjetnosti (DANU) akademika prof. dr Božidara Nikolića, koji je preminuo 27. marta u Podgorici u 73. godini, Univerzitet Crne Gore (UCG) i DANU organizovali su komemorativnu šednicu na kojoj su govorili akademik Sreten Perović, potpredsjednik DANU, i prof. dr Predrag Miranović, rektor UCG.

Nikolić je bio profesor emeritus na Univerzitetu Crne Gore, a predavao je i na američkim i evropskim univerzitetima. Bio je član Odbora za tehničke nauke Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (CANU) od 1971. do 1991. godine, redovni je član DANU od 1999. godine, autor je pet univerzitetskih udžbenika i oko 150 naučnostručnih radova i članaka u domaćim i stranim časopisima i publikacijama. Nikolić je bio član i Američke asocijacije za motore i vozila „SAE”, obavljao je brojne funkcije u vaspitno-obrazovnim institucijama, a dobitnik je i više nagrada.

Akademik Sreten Perović, potpredsjednik DANU, naglasio je da je teško u ovim tužnim trenucima govoriti o čovjeku i stručnjaku kakav je bio prof. dr Božidar Nikolić, predsjednik DANU, počasni član Internacionalne akademije „Mihai Eminescu” i talijanske AA Akademije i član čitavog niza domaćih i međunarodnih asocijacija, humanitarnih fondacija i duhovnih institucija.

Nije lako govoriti o čovjeku takve energije i tolikog opsega različitih interesovanja i djelatnosti, i posebno – o stvaraoču upornih nastojanja da se konstituišu, ojačaju i osamostale ustanove prosvjete, nau-

ke i kulture koje doprinose napretku države Crne Gore i procesu njene sveopšte evropeizacije.

Nama koji smo sa njim, u okviru djelatnosti DANU, svakodnevno saradivali – slijedeći programska opredjeljenja DANU i Nikolićeva nastojanja da se u svojoj zemlji, vrijednostima vlastite kulture – ostvari ravnopravan status sa svim drugim entitetima, da se stvore uslovi koji će omogućiti konstruktivno djelovanje za dobro svih crnogorskih građana, a time i ravnopravan položaj Crnogoraca – dobro je poznato kakve je sve napore činio i na kolika je nerazumijevanja nailazio u svom patriotskom, građanskom i slobodarskom angažovanju.

Odbio da se povinuje mobilizacionim ratnim prozivkama

Kao rektor crnogorskog državnog Univerziteta, u krajnje rizičnim ratnim okolnostima, čovjek i građanin Božidar Nikolić je odbio da se povinuje mobilizacionim ratnim prozivkama, i poslije uzaludnih pokušaja da obustavi mobilizaciju studenata i slanje na front – išao i sa fronta dovodio studente i tako im spašavao i obraz i život. Tako je spašavao i obraz one Crne Gore koja je bila protiv ratnih sukoba, protiv sramnog rušenja Dubrovnika i mnogih drugih ojačenih mjesta i gradova, protiv pogubne agresivne avanture JNA i tzv. crnogorskih dobrovoljaca. To je bio odvažan gest dostojnog potomka crnogorskih slobodara iz prošlih vjekova.

Takav je bio i u mirnijim društvenim okolnostima, vjerujući da se može učiniti mnogo više, da se može ći mnogo brže – u rješavanju

nezavršenih ili napola završenih državnih i multinacionalnih problema u našoj zemlji. A otišao je duboko ožalošćen što nadležni organi nijesu bili u stanju da obezbijede primjenu Zakona koji je predložila Vlada, usvojio Parlament, a potpisao predsjednik Crne Gore. Tu situaciju Božidar Nikolić, ni kao građanin ni kao predsjednik Dukljanske akademije – nije mogao da razumije. Bilo mu je nepojmljivo da Dukljanska akademija, koju predvodi od 2007. ni u obnovljenoj državnoj nezavisnosti nema uslove za normalan rad, uprkos činjenici da su njeni akademici, svi odreda, po ostvarenim djelima daleko ispred svojih kolega u drugoj sličnoj instituciji. Posebno ga je boljelo, i to je stalno ponavljao u intervjuima za crnogorske medije, da je zakonodavac propustio (ispustio) priliku da svoje plemenite ideje objedinjavanja vrhunskih naučnih i umjetničkih potencijala, neko, ma ko – može da omalovaži i time

mu je, pri potonjem kontaktu, bivao sve tiši, sve udaljeniji, ali ga nada i uz smanjenu mogućnost ozdravljenja, činilo mi se, nije napuštala. „Biće bolje” bile su riječi kojima nas je prividno umirivao, ali se njegov glas pojačavao jedino kad je pitao da li je počeo da se sprovodi taj odavno usvojeni Zakon. Dukljanska akademija, ponavljao je u svakoj prilici, dala je nemjerljiv doprinos obnovi Državne nezavisnosti i punoj afirmaciji crnogorske nauke i kulture. Pritom, nikad nije isticao svoja djela, svoje stručne knjige, svoje naučne radove, ni ti projekte u kojima je imao vodeću ulogu. Kod njega se nijesu nazirale one česte crnogorske mentalne boljke: sujeta, pizma, vlastoljublje... a bilo je mnogo prilika koje su navodile i na takva ljudska iskušenja. Nije bio klerikalni, a vjerovao je da je nužno da Država smogne snage i vrati u svoje vlastništvo otuđene crnogorske crkve i manastire, kako bi i Crnogorci mogli da se Bogu

DIO ONE BOLJE ISTORIJE CRNOGORSKOG NARODA

Povodom smrti Božidara Nikolića, Crnogorsko nacionalno vijeće (CNV) iz Srbije izrazilo je najdublje saučešće njegovoj porodici.

„Njegova smrt je veliki gubitak za porodicu Nikolić ali i za cjelokupno crnogorsko društvo. Doprinos gospodina Božidara Nikolića crnogorskoj nauci i njegova privrženost svojim korijenima i nacionalnom imenu ostaće kao trag u istoriji Crne Gore i svijetao primjer za buduća pokoljenja. CNV će čuvati šeamanje na profesora Božidara Nikolića, njegovo djelo i njegovu posvećenost Crnoj Gori. Pamtićemo ga kao dio one bolje istorije crnogorskog naroda”, navodi se u telegramu.

vanja naše prošlosti, pa i sadašnjosti, ali i kao animatora potrebne saradnje sa istaknutim ličnostima i institucijama nauke i kulture u Svijetu.

Strpljiv, metodičan, radan, pouzdan i kao predvodnik i kao saradnik u značajnim društvenim, državnim i nacionalnim projektima, uvažavan od inostranih duhovnih i obrazovnih ustanova i akademija, ne sa-

vilizacijskog napretka Crne Gore. Upravo te i slične aktivnosti DANU, kao i brojna kapitalna izdanja, učinile su Dukljansku akademiju važnim istoriografskim i kulturnološkim institutom.

Božidaru Nikoliću dugujemo trajni spomen i osobitu zahvalnost

Božidar Nikolić je inicirao otvaranje brojnih pre-

UNIVERZITETU I NAUCI SAČUVAO DOSTOJANSTVO: Sa komemoracije u Rektoratu

nanese ozbiljnu štetu ugledu Države i njenih čelnih institucija.

Borio se za ostvarenje osnovnih ljudskih prava – za sve crnogorske građane

Nijesmo se mogli čuti potonjih dana i nije više bilo onog njegovog sve melanholičnijeg, ali još uvijek upornog: „Biće bolje”. Glas

mole u svojim hramovima, sa svojim svještenstvom. On se nije borio za primat bilo koje Crkve, ali se borio za ostvarenje osnovnih ljudskih prava – za sve crnogorske građane.

Akademik Božidar Božo Nikolić je poznat našoj kulturnoj, naučnoj i univerzitetskoj javnosti. Poznat je i širim krugovima našega građanstva. Mnogi će ga pamtiti i kao angažovanog borca za valorizaciju tradicionalnih crnogorskih vrijednosti, kao zatočnika kritičkog prosuđi-

mo od onih u kojima je bio počasni ili inostrani član, naš cijenjeni profesor emeritus, akademik Božidar Nikolić je u svojstvu predsjednika Dukljanske akademije – inicirao i organizovao čitave serijale naučno-popularnih predavanja iz oblasti istoriografije, geografije, kulturologije i politikologije, i sva ta predavanja, kao i saopštenja sa naših naučnih skupova, urednički sistematizovao i publikovao, ostvarujući tako izvanredan doprinos složenom procesu ci-

čutkivanih pitanja – od prve crnogorske dinastije Vojislavljevića do naših dana, s posebnim akcentom na period nasilnog, okupacionog uništavanja Kraljevine Crne Gore 1918. i narednih godina, na ukidanje autokefalne Crnogorske crkve i na diskriminacione mjere protiv ukupne Crnogorske duhovnosti.

Božidaru Nikoliću, Građaninu i Čovjeku, visokom stručnjaku i patriotski angažovanom akademiku – dugujemo trajni spomen i osobitu zahvalnost. U ime

Predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić SVOJIM BIĆEM I RADOM ČUVAO OBRAZ NAUKE I ČOVJEČNOSTI CRNOGORSKE

Predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić uputio je, povodom smrti akademika Nikolića, telegram saučešća njegovoj porodici i DANU.

„Nikolić je Crnogorac koji služi na čast intelektualnoj zajednici Crne Gore. Pripada onom malom broju antiratnih boraca kojeg se časa Crna Gora vazda mora šeamati. Pamtiće ga dugo i njegovi američki i evropski studenti, kao profesora velikog uma iz male Crne Gore. DANU je imala na svom čelu Božidara, kao prvog među jednakima, koji je svojim bićem i radom čuvao obraz nauke i čovječnosti crnogorske. Neka njegova djela i radovi budu vječni svjedoci njegovog života i rada. Pronađite u njegovom životnom putu toplinu koja će vam dati snagu i ublažiti prazninu koja je nastala njegovim odlaskom”, istakao je Krivokapić.

„MI SE NIJESMO BORILI ZA MEDALJE, ZA SPOMENICE, ZA POLITIČKE POLOŽAJE...”

I kad je posljednjih godina dobijao visoka domaća i strana odlikovanja i druga priznanja, akademik Božidar Nikolić se nije uljuljkivao u zadovoljstvo. Uvijek je govorio više o svojim kolegama nego o sebi i svojem doprinosu. Tako je postupao i kad je govorio o DANU. Na pitanje novinara „Pobjede” da li se (i koliko se) cijene stavovi akademika DANU u odnosu na „događaje od istorijske važnosti za Crnu Goru”, u oblastima Istorije, Jezika, Države, Crkve... predsjednik Nikolić je 2010. godine odgovorio potvrdno. I dodao: „Uostalom, mi se nijesmo borili za medalje, za spomenice, za političke položaje... a jesmo očekivali da se neki procesi ubrzaju, da se akutni problemi i Jezika, i Crkve, i Države – brže rješavaju”. (Sreten Perović)

Projekat „ECDL – za digitalnu Crnu Goru“

BICE OBUČENO OKO 2.000 PROSVJETNIH RADNIKA

Izgradnja modernog obrazovnog sistema je preduslov za društvo koje teži da postane cjelovito društvo znanja. Da bismo u potpunosti osposobili kapacitete koje imamo, ali ih i dalje unaprijedili, od najveće važnosti je da u budućnosti kontinuirano radimo na razvoju digitalne pismenosti zaposlenih u školama. Obuke se sprovode u računarskim učionicama škola koje zadovoljavaju ECDL standarde, naglašava Marina Matijević, načelnica Odjeljenja za ICT Ministarstva prosvjete

NAJRASPROSTRANJENIJI STANDARD INFORMATIČKE PISMENOSTI U SVIJETU

ECDL (European Computer Driving License) je nezavisni, vendorski standard kojim se definišu jedinstveni okviri osnovnih informatičkih znanja i vještina krajnjih korisnika računara. ECDL potvrđuje da je vlasnik sertifikata u potpunosti kompetentan za korišćenje personalnog računara i osnovnih programskih aplikacija u svakodnevnom radu na poslu i kod kuće. Proces ECDL obuke i provjere znanja obuhvata sedam tematskih cjelina: osnove informacionih tehnologija, korišćenje računara i upravljanje datotekama, obrada teksta, tabelarne kalkulacije, baze podataka, prezentacije, te informacije i komunikacije. ECDL standard je dostupan za različite nivoe ICT znanja, prilagođen potrebama tržišta rada i usklađen sa razvojem modernih tehnologija i informacionog društva. Podšestim, ECDL Fondacija, sa sjedištem u Dublinu, je kreator i vlasnik ovog vodećeg svjetskog sertifikacionog programa, koji se primjenjuje i van evropskih okvira, kao ICDL („International Computer Driving License“). ECDL, odnosno ICDL sertifikati, mogu se steći u 148 zemalja svijeta, a program i testovi su identični u svim zemljama. Sa preko 12 miliona kandidata, ECDL je danas referentan, najrasprostranjeniji standard informatičke pismenosti u svijetu.

Projekat „ECDL – Za digitalnu Crnu Goru“ realizuje se u okviru „IPA 2011“ programa. Inicijatori i partneri u njegovoj realizaciji su Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, a nosioci aktivnosti su ECDL Fondacija i Regionalna ECDL kancelarija, dok ga finansira Evropska unija. Cilj projekta je jačanje ICT kapaciteta u sistemu državne uprave i obrazovnih institucija u Crnoj Gori i usklađen je sa standardima Evropske unije, kao i nacionalnim strategijama: Strategija razvoja informacionog društva i Strategija uvođenja ECDL standarda. Projektom je planirano da 3.500 zaposlenih u ministarstvima, sudovima i školama u Crnoj Gori prođe ECDL obuku i testiranje i dobije ECDL sertifikat za četiri osnovna modula (korišćenje računara i upravljanje datotekama, obrada teksta, tabelarne kalkulacije, informacije i komunikaci-

Sa dodjele sertifikata u Rožajama

je), odnosno ECDL start sertifikat. Na ovaj način, ostvaruje se efikasniji rad državne uprave, obrazovnih ustanova i sudstva, izuzetno ulaganje u informatički sektor u Crnoj Gori, budući da je riječ o projektu velikog obima i dometa, vrijednosti 778.000,00 eura.

Jedna od glavnih prednosti koju ovaj projekat donosi za razvoj društva znanja u Crnoj Gori jeste unapređenje ukupnog nivoa digitalne pismenosti u crnogorskom društvu. Informatička pismenost u Crnoj Gori, kao važan strateški cilj, u budućnosti će se razvijati u skladu sa ECDL standardom.

„Izgradnja modernog obrazovnog sistema je preduslov za društvo koje teži

da postane cjelovito društvo znanja. U tom cilju potrebno je iskoristiti već postojeće kapacitete, i kada su u pitanju ljudski resursi i infrastruktura, koja već postoji u crnogorskim školama i čijem unapređenju stalnom težimo. Međutim, da bismo u potpunosti osposobili kapacitete koje imamo, ali ih i dalje unaprijedili, od najveće važnosti je da u budućnosti kontinuirano radimo na razvoju digitalne pismenosti zaposlenih u školama. Kroz projekat će se obučiti preko 2.000 nastavnika iz svih osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori. Obuke se sprovode u računarskim učionicama škola koje zadovoljavaju ECDL standarde“, naglašava

Marina Matijević, načelnica Odjeljenja za ICT Ministarstva prosvjete.

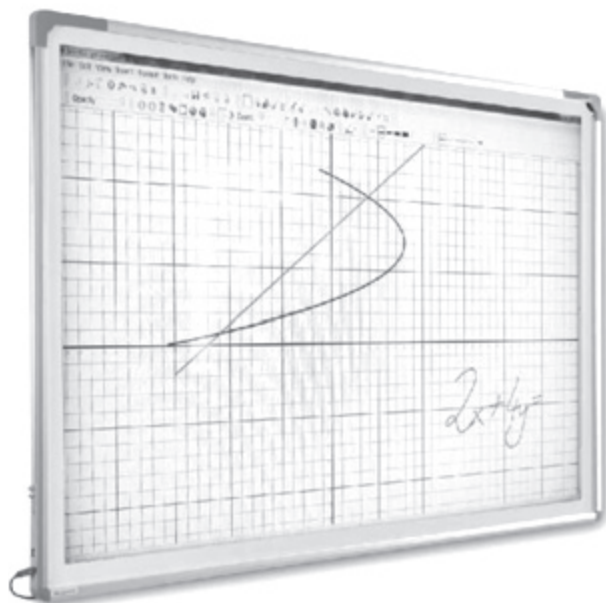
Prema njenim riječima, digitalna pismenost podrazumijeva individualan trud i razumijevanje koncepta digitalnog društva u cjelini, te je stoga veoma važno da poruka o digitalnoj pismenosti stigne do svakog segmenta društva. Ona smatra da napredan obrazovni sistem, koji stoji na usluzi učenicima, nastavnicima i roditeljima, istovremeno predstavlja obrazovni sistem u funkciji budućnosti, koji generiše stručan i informatički pismen kadar, što je osnovna predispozicija razvijenog i konkurentnog društva znanja.

Š. B.

Savremena nastava: pametna školska tabla

ZNANJE I BRZINA NJEGOVOG PRENOSA – IMPERATIV ŠKOLE BUDUĆNOSTI

Puna moć ovih tabli dolazi do izražaja tek uz prateći softver SMART Notebook. Za savladavanje ove obuke nije potrebno nikakvo posebno znanje iz informatike. Sadržaj cjelokupnog predavanja može se jednim klikom spakovati i poslati elektronskom poštom, pa učenici ne moraju da „hvataju“ nikakve bilješke, već mogu da posvete punu pažnju predavanju

Piše: Elmir Đoković

Proces prenošenja znanja, u školama i na fakultetima zasniva se na provjerenim, „starim dobrim“ metodama koje se obilno oslanjaju na tablu i kredu. Najčešće pitanje je koliko današnjoj deci koja su odmalena navikla na računar i internet, ovakva predavanja ispisana na tabli drže pažnju, te da li

oni školu, kakva je sada, doživljavaju kao zastarjelu i dosadnu instituciju. Ne treba prenebregavati činjenicu da današnje generacije osnovaca, srednjoškolaca i studenata posjeduju ne mala informatička znanja.

Projektori su se ipak tokom proteklih godina stidljivo uvukli u mnoge škole, ali oni ne mogu u potpunosti da zamijene školsku tablu,

jer prikazuju već pripremljen sadržaj, pa nema mjesta za dodatna objašnjenja i izmjene, niti ih može koristiti učenik koji izade da „odgovara“. O ostalim metodama nastave, koje su prisutne u školama skoro da ne treba trošiti riječi, jer se rijetko primjenjuju.

Višenamjenski značaj

Uz posebnu SMART board tablu, običnom projektoru se dodaje interaktivnost i sistem postaje visokotehnološka zamjena za školsku tablu, sa obiljem novih mogućnosti. Naravno, može se primjenjivati i u druge svrhe, kao što su prezentacije i drugo.

Firma SMART Technologies je postala poznata upravo po proizvodnji interaktivnih tabli osetljivih na dodir, a mogućnosti SMART board tabli serije 600 su jednostavne: umjesto na zid ili platno, slika sa projektora se emituje na posebnu bijelu tablu, čija je površina osetljiva na dodir.

Tabla je preko svog USB porta povezana sa računarnom koji daje sliku za projektor, čime je zatvoren krug povratne sprege. Rezultat

je da čitav sistem, suštinski, predstavlja touchscreen ogromne dijagonale. Cijena ovakvog sistema je značajno niža od klasičnog ekrana, jer se može upotrijebiti bilo kakav postojeći projektor i običan računar, a jedinu investiciju predstavlja sama tabla. Opciono se može instalirati i konzola, na koju se montira poseban short focus projektor, čime se izbjegava mogućnost da predavač zakloni svjetlost. SMART tabla je plug-and-play uređaj, ali treba instalirati softver, prije svega radi kalibracije. Iako možda djeluje krhko, tabla je gotovo neuništiva – može izdržati i najjače udarce dok će, sa druge strane, reagovati i na blagi dodir prsta. SMART board seriju 600 čine modeli sa dijagonalom od 48 do čak 94 inča.

Edukacioni softver

Puna moć ovih tabli dolazi do izražaja tek uz prateći softver SMART notebook. Namjena mu je, prije svega, edukaciona. Obuka za upotrebu traje sedam dana, namijenjena je predavačima. Za savladavanje ove obuke nije potrebno nikakvo po-

sebno znanje iz informatike, tako da i oni predavači koji predaju discipline koje nisu direktno vezane sa informatikom, kao što su jezik ili umjetnost, mogu lako i jednostavno da je savladaju.

Jedna od interesantnijih funkcija je rad sa tzv. digitalnim mastilom: po ekranu se može pisati rukom, a tu je i mogućnost kreativnog crtanja ili pisanja uz softver za prepoznavanje rukopisa. Iako čak i dodir prstom ostavlja trag „mastila“, da bi sve izgledalo realnije, pribjegava se zanimljivom triku: u dnu table je polica sa raznobojnim flomasterima i sunderom. Time, ne samo kalasična tabla, već i stara dobra kreda i sunder, postaju virtualni.

Zanimljivo je da su svi elementi pribora za predavanje ostali isti: tabla, kreda, sunder – ali digitalizovani.

Ovi predmeti su „lažni“, ali tabla ima senzore kojima oseti kada ste, recimo, uzeli crveni flomaster, i tada počinje da iscrta crvenu liniju u tački dodira, a kada se spusti „flomaster“ i podigne „sunder“, dodir izaziva brisanje sadržaja. Ovaj softver se integriše sa MS Office paketom i mnogim drugim programi-

ma, kao što su: Peer Educator Program, SMARTer Kids Foundation, Trade Show Teacher SMART, Exemplary Educator, Conference Presentier. Jednim dodirom na ekranu može se dobiti virtuelna tastatura i tako unositi tekst direktno sa table.

Škola budućnosti

Prednost ovakvog načina rada jeste u tome što se sve ono što je ispisano na tabli snima u vidu slajd-šou prezentacije, koja se može eksportovati u Power Point. Sadržaj cjelokupnog predavanja može se jednim klikom spakovati i poslati elektronskom poštom, pa učenici ne moraju da „hvataju“ nikakve bilješke, već mogu da posvete punu pažnju predavanju. To znači da uspjeh učenika više neće zavisiti od toga imaju li ili ne zapisanu lekciju koju „baš tu“ mogu da ih pitaju, iako je nisu pratili ni zapisali.

Dosadašnji klasični način rada polako se gubi jer u školama i na fakultetima ne odgovara informatičkom dobu u kojem su znanje i brzina savladavanja znanja – imperativ.

Održan četvrti Sajam mladih pronalazača Crne Gore

PRED NAMA SU BUDUĆI NAUČNICI, ISTRAŽIVAČI I INŽENJERI

– Pomoćnik ministra nauke mr Darko Petrušić: „Potvrda da je budućnost Crne Gore zasnovana na znanju“

– Direktorica Direktorata za srednje, opšte i stručno obrazovanje Nataša Gazivoda: „Ministarstvo prosvjete će u narednom periodu stvarati uslove i podsticati motivaciju za učenje i rad“

– Direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković: „Podrška traje već godinama“

– Predsjednik Fondacije „Mladi pronalazači“ prof. dr Srđan Kadić: „Ljudsko znanje u svrhu boljeg kvaliteta ljudskog života“

– Direktorica Korporativnog sekretarijata CKB Maja Vukčević: „Nastavićemo da podržavamo mlade“

U takmičarskom dijelu četvrtog Sajma mladih pronalazača Crne Gore predstavilo se 15 timova iz šest srednjih stručnih škola i jedne gimnazije, dok je u revijalnom dijelu učestvovalo 14 timova studenata, srednjoškola i osnovaca.

Manifestaciju, koja je održana u tržnom centru Delta siti, organizovali su Fondacija „Mladi pronalazači Crne Gore“, Centar za stručno obrazovanje, kao i ministarstva prosvjete i nauke.

Pomoćnik ministra nauke mr Darko Petrušić kazao je da su mladost, maštovitost i radoznalost inicijatori stvaralaštva i kreativnosti.

„Pred nama su budući naučnici, istraživači i inženjeri. Oni su naša inspiracija i potvrda da je budućnost Crne Gore zasnovana na znanju i da je u sigurnim rukama“, rekao je Petrušić na otvaranju manifestacije.

Prema riječima direktorice Direktorata za srednje, opšte i stručno obrazovanje Nataše Gazivode, ulaganje u nauku, u mlade kreativne i inovativne ljude, je od izuzetnog značaja za budućnost društva. „U tom cilju Ministarstvo prosvjete će u narednom peri-

■ Mentor Bogdan Ljeposavić, pobjednik učenik Nikola Rašović, predstavnik CKB-a Maja Vukčević i direktor ETŠ „Vaso Aligrudić“ Veselin Pićurić

odu stvarati uslove i podsticati motivaciju za učenje i rad i dati vam snažnu podršku u razvoju vaših nadarenosti. Radimo na promociji preduzetništva na svim nivoima obrazovanja, a u kojem je upravo značaj inovacija ogroman. Vjerujem da ćete vaše sposobnosti orijentisati kroz preduzetnički duh i svoj izum

pretvoriti u konkretan proizvod ili uslugu“, navela je Gazivoda.

Od ideje do realizacije

Podrška koju Centar za stručno obrazovanje pruža učenicima i nastavnicima u segmentu kreativnosti i inovativnosti traje već godinama, rekao je direktor te ustanove Duško Rajković. On je dodao da se značaj ovakvih manifestacija ogleda u prilici da oni predstave svoj višemjesečni rad na razvoju inovativnih rješenja, od ideje do realizacije.

da predstavlja rad u nekom nadrealističkom prostoru naučnih laboratorija na iznalaženje nekih apstrakcija, formula i obrazaca koje su same sebi cilj. Pokazaćemo da nauka jeste sklona uopštavanju i apstrahovanju ljudskog znanja, ali ona je, prije svega, ljudski napor da se univerzalizuju one kombinacije i obrasci koji pomjeraju granice ljudskog znanja u svrhu boljeg kvaliteta ljudskog života. Mislim da smo svi mi, okupljeni u Fondaciji 'Mladi pronalazači Crne Gore', naukom i pronalazaštvom nadahnuti upravo vođeni

JEFTIN I KORISTAN PRONALAZAK

„Cilj pobjedničke makete je da omogući svim ljudima, bez obzira kojem staležu pripadaju, da koriste sisteme koji inače koštaju pet-šest hiljada eura, a mi smo ih napravili za stotinak eura. Ovaj uređaj pomaže da sa udaljene lokacije mogu da se kontrolišu uređaji u kući, da se uključi klima, rasvjeta. Tu postoji i manja kućna meteorološka stanica koja kontroliše sunčevo zračenje. Njen zadatak je da upozori ako je zračenje preveliko. Kad sam radio uređaj želio sam da narodu koji nema novca omogućim da priušti sebi ovakav sistem u svojim domovima“, objasnio je pobjednik Nikola Rašović.

NAJBOLJA INOVACIJA UČENIKA NIKOLE RAŠOVIĆA I MENTORA BOGDANA LJEPOSAVIĆA IZ ETŠ „VASO ALIGRUDIĆ“

Ukupni pobjednik četvrtog Sajma mladih pronalazača Crne Gore je Elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice sa inovacijom „Kućna automatika“, koju je osmislio učenik Nikola Rašović uz pomoć mentora Bogdana Ljeposavića. Ista maketa bila je najbolja i u kategoriji najkompleksniji pronalazak, a laureat je nagrađen sa 500 eura, koje je obezbijedila Crnogorska komercijalna banka.

Za najoriginalniji pronalazak proglašen je dinamički solarni panel učenika Denisa Sijamića i Belmina Čuturića iz pljevaljske Srednje stručne škole, koji su radili uz pomoć mentora Vladice Avramovića. Oni su dobili i nagradu publike. Najfunkcionalniji pronalazak je feroa za barku učenika Stefana Slavkovića i Saše Gordića iz SMS „Mladost“ iz Tivta, a mentor je bila nastavnica Milanka Brajković. Najbolji tržišno orijentisani proizvod je aplikacija za promociju grada Nikšića Rajka Ormana i Sava Ostojića iz nikšićke Srednje stručne škole, koji su radili uz pomoć mentora Veselinke Barović i Milisava Kosovića.

Nagrađeni u pomenutim kategorijama dobili su po 200 eura.

■ MOTIVISATI MLADE LJUDE DA SE BAVE NAUKOM: Izloženi eksponati privukli veliki broj posetilaca

Predsjednik Fondacije mladih pronalazača prof. dr Srđan Kadić ukazao je na dva cilja ove manifestacije. „Prvi je da demistifikujemo pronalazaštvo kao nauku. Hoćemo da dekonstruišemo imidž koji u našem društvu nauka ima, a to je

tim idealom“, naveo je Kadić. On je dodao da je drugi cilj manifestacije da se populariše i omasovi naučna i pronalazačka aktivnost u Crnoj Gori.

„Pravo je zadovoljstvo vidjeti ovde veliki broj mladih ljudi, pratiti kako ovaj sistem

Zavod za školstvo postao član Međunarodne asocijacije nacionalnih i regionalnih prosvjetnih nadzora/inspektorata – SICI RAZMJENA ISKUSTVA PUTEM BILATERALNE I MULTILATERALNE SARADNJE

Zavod za školstvo (Odsjek za utvrđivanje kvaliteta) postao je krajem marta punopravni član Međunarodne asocijacije nacionalnih i regionalnih prosvjetnih nadzora/inspektorata – SICI (Standing International Conference of national and regional Inspectorates of education). Pomenuto članstvo omogućuje, pored ostalog, Zavodu za školstvo razmjenu iskustva putem bilateralne i multilateralne saradnje sa zemljama članica SICI-ja, dobijanje ekspertskih i konsultantskih usluga, učestvovanje u projektima Evropske unije. Uz međunarodnu podršku vršice se stalno preispitivanje procesa i procedura eksterne evaluacije u cilju unapređivanja vaspitno-obrazovnog sistema Crne Gore.

Lj. V.

raste, a sa njim i broj inovacija i ideja koje mogu promijeniti naše živote. Nastavićemo da podržavamo mlade, koji drže ključeve ekonomske i socijalne budućnosti Crne Gore“, poručila je Maja Vukčević, direktorka Korporativnog sekretarijata CKB.

I roboti na štandovima

U revijalnom dijelu, studenti Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici prikazali su veliki broj izuma i zanimljivih postavki. Studenti odsjeka Mehatronike na Mašinskom fakultetu predstavili su se sa svojim „YUGO“ robotom, a posetioци su imali priliku da vide i robota „Milojka“, Srednje mašinske škole „Ivan Usko-

Španiji, i robota OŠ „Radojica Perović“, čiji tim je na nacionalnom First Lego liga takmičenju osvojio nagradu za najbolje dizajniranog robota.

Na sajmu su prikazane inovacije i pronalasci koji su originalni, imaju potencijal za široko korišćenje, koji su praktični za upotrebu, laki za proizvodnju, pristupačni i tržišno opravdani. Za izradu takvih inovacija koristi se znanje iz mehanike, elektornike, biologije, hemije, matematike, poljoprivrede, kompjuterskih nauka i sličnih disciplina. Inovacije mogu biti jedinstvene i komplikovane, sve do mjere do koje su učesnici sposobni da ih izrade. Iznad svega, inovacije mo-

Esej iz teorije-filozofije muzike

ISKUSTVENA OSNOVA MUZIČKE OKTAVE I DIJALEKTIKE

Kako je nastao posebiti i specifični oktavni ili osmični sistem kretanja u vremenu karakterističan za muziku, ali i prepoznatljiv i u filozofskoj dijalektici, povijesti duha i čovjeka

Piše: Sreten Zeković, prof. filozofije

U ovom tekstu se prvi put u teoriji, odnosno filozofiji muzike otkriva da je iskustvena osnova, porijeklo, korijen, značenje i način dolaženja do osnovne muzičke oktave – osmice (skala sa osam tonova), u (pra)starom narodnom načinu brojanja i računanja (označavanja) vremenskog slijeda „sedmice dana“ pomoću pršljena (zglobova) i međupršljena (međuzgloba) na ljudskoj pesnici-šaci: ponedjeljak (1), utorak (2), srijeda (sredina, 3), četvrtak (4), petak (5), subota (6), nedjelja (7) i ponovo ponedjeljak (tj. 8-mi kao ponovljeni 1 – prvi), i tako osmiče dani u sedmici, iako ih ima stvarno 7.

„Pri-ručna računaljka“ prostorne beskrajsnosti (∞)

Deset prsta na rukama su empirijska osnova, porijeklo i način dolaženja do dekadnog sistema brojanja i računanja, na osnovu jediničenja (označenja osnovnih istih i jednakih jedinica, njihovog redosljeda i simetrijskih parnjaka $5 + 5 = 10 : 2 = 5 \times 2 = 10$; $10 \times 2 = 20 : 2 = 10$), koje zatim u brojčanim apstraktnim (matematičkim) jedinicama prelazi u apriornu zakonitost. To je pra-mitska „pri-ručna računaljka“ koja se odnosi na matematičko-kvantitativnu prostornost (diskontinuitet) i njeno nizanje u beskrajsnost (simbol mu je ∞).

„Pri-ručna računaljka“ vremenske beskrajsnosti

Sedam pršljena i međupršljena (4 + 3) na ljudskoj šaci su iskustveni osnov, porijeklo i način dolaženja do septadnog (sedmičnog) sistema brojanja i računanja dana u sedmici i „sedmica dana“ (u mjesecu i njih u godini) u vremenu (kontinuitetu). To je prva mitska „pri-ručna računaljka“ samog kretanja u vremenu i njegove beskonačnosti, koje se takođe vrši na osnovu njihovog jediničenja. I ovde, kao i u dekadnom sistemu, se jediničenje vrši po prirodno-organskoj simetriji (istih) parnjaka jednakih i cijelih jedinica – jediničenja simetrijskim dvojenjem (dijeljenjem) prvo na par pršljena (1-vi i 2-gi jedan i 3-ći i 4-ti drugi par). Ostala su tri međupršljena, od kojih jedan simetrijski par unutar para zglobova i tako se (od dvojtva pršljena) dobio par triada (njihovo trojstvo) po jedan međuzglob unutar para zglobova, između 1-ovog

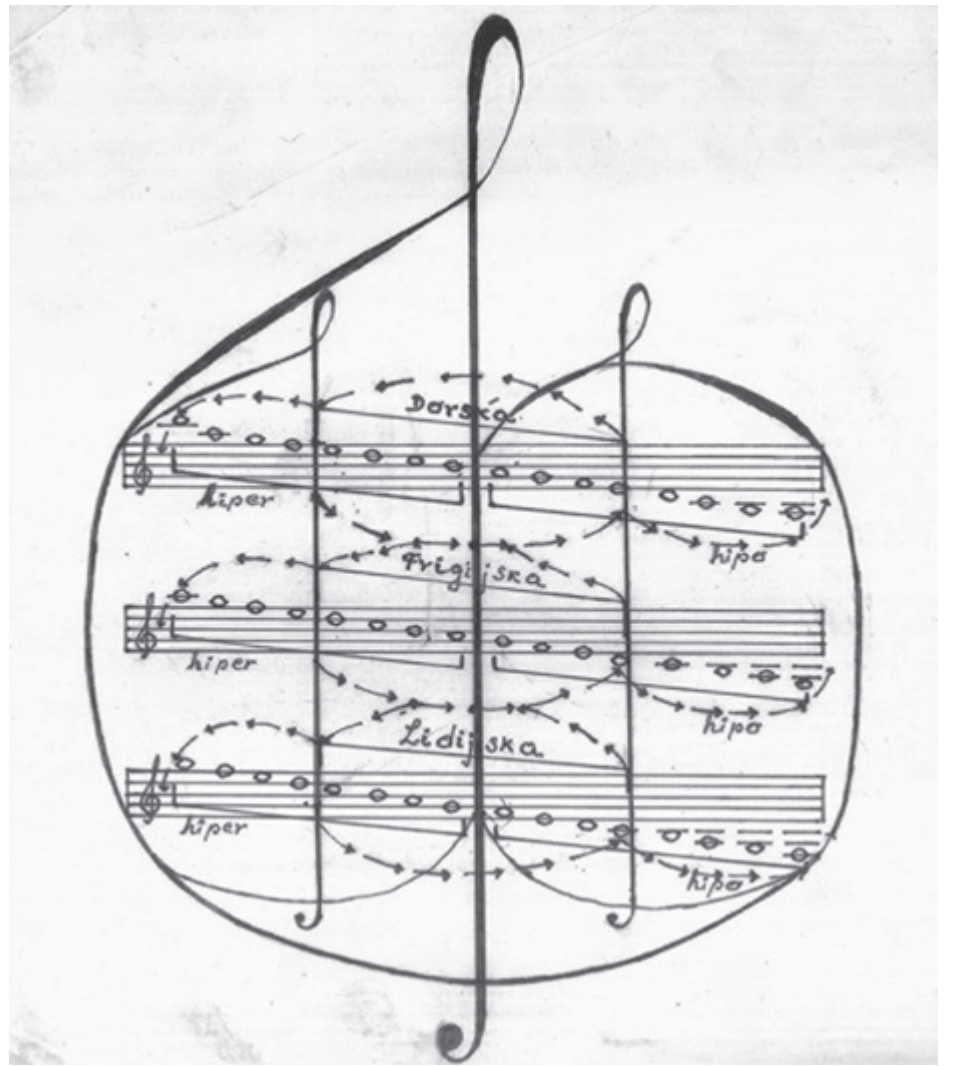
i 2-gog prva trijada i 3-ćeg i 4-tog zgloba druga trijada. Njihova „pomjerana sredina“ („osa“ simetrije) dvojenja im je prva između para trijada, odnosno poslije prve, a druga poslije druge trijade ($3 + 3 = 6$). Ostao je jedan neparni međuzglob-neparna jedinica koja se ne može jediničiti – ostatak ($6 + 1 = 7$) osim polovičiti na par polovina ($1 : 2 = \frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 1$) i to 1-va će je rečena prva „pokretna osa“: između dvije trijade (poslije 2-gog pršljena ili 3-će jedinice, ili između 3-će i 5-te jedinice) i 2-ga će je druga „neuhvatljivo središte“: poslije druge trijade (ili poslije 4-tog pršljena ili 7-me jedinice, odnosno između 7. i 8 kao „ponovljene 1-ve“ ili između nedelje i ponedjeljnika).

Time se dobilo par trijadi cijelih jedinica po redu (ukupno 6 cijelih) i par polovina što je zajedno osam ($6 + 2 = 8$), iako ih je stvarno sedam (7). Tako se sedmični sistem (pre)vezuje (i prelazi) u oktavni (osmični) sistem muzičkog računanja u vremenu (iako stvarno ostaje na 6 cijelih i 1 „ponovljeni 1-vi“, koji se poloviči u dvije polujedinice), a koji takođe u brojčanim apstraktnim jedinicama postaje apriorna zakonitost. ($4 + 3 = 7 : 2 = 3,5 + 3,5 = 7$) u Vremenu (kontinuitetu). Iz toga (po)vezivanja sedmice (7) u osmicu (8) nastao je posebiti i specifični oktavni ili osmični sistem kretanja u vremenu karakterističan za muziku, ali i prepoznatljiv i u filozofskoj dijalektici, povijesti duha i čovjeka, kao i u mistifikovanom „trojstvu dvojtva“ i „dvojtstvu trojstva“, što takođe do sada nije uočeno. Ljudska šaka je inače simbol ljudskog samostvaranja i stvaralaštva, praksisa i tehnica, a sedmica (broj 7) u narodnom vjerovanju i narodnoj epici je često prisutan i do čarobnosti uvažavan broj

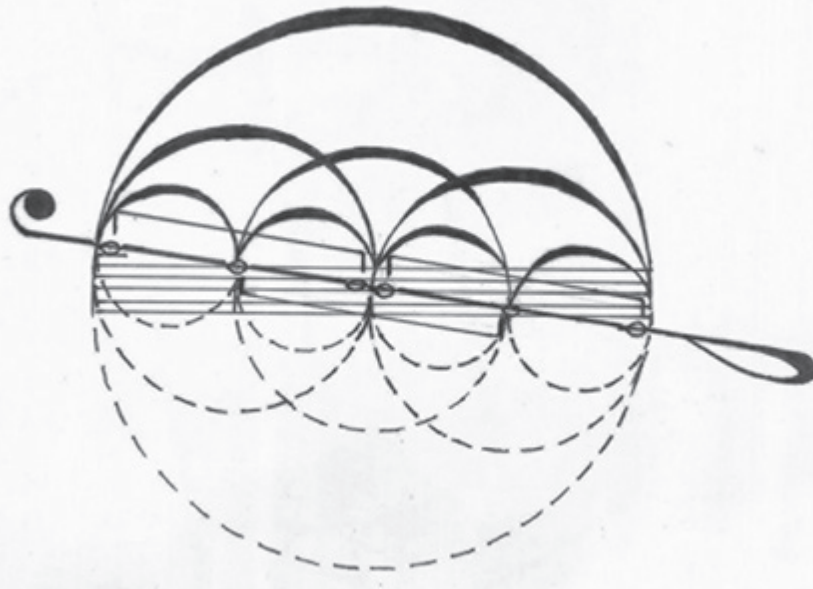
koji se nalazi na šaci (4 pršljena i 3 međupršljena), a za Pitagorejce (filozofe brojanja i računanja u apstraktnim brojevima, kao osnovnih jedinica stvarnosti) 7-mica je bila harmonija i ljubav.

„(O)kretanje“ sedmice u osmicu, sedmičenja u osmičenje

Međutim, bez tog razlaganja, dvojenja u međuzglobu između prve i druge trijade i poslije druge trijade, između zadnje sedme jedinice (7 koji je 4-ti zglob) i sljedećeg osmog (8 koji je ponovljeni prvi) nastao bi diskontinuitet, matematička, kvantitativna statičnost (mirovanje), praznina, prekid kontinuiteta sedmica, raskid između kraja (7-dne jedinice ili 4-tog pršljena) i početka (1- ponovljenog prvog kao 8-mog). Bez toga bi se prekinuo i sam tok-niz dana, samo njihovo kretanje neprekidno ponavljanje u vremenu. Bez toga povezivanja između dvije trijade (u 4-tom po redu i 7-og i 8-mog pršljena) istaklo bi se samo statično nizanje, samo mirovanje koje je samo jedna strana kretanja: diskontinuitet, prekid, sami kvantitet, koji se suprotstavlja kontinuitetu vremena (u vremenu), samom kvalitetu kretanja. Ako bi se „sedmica dana“ završi-

Bit muzike je vremensko kretanje

„Grafika muzika“ Anankinog vretena

la sa sedmim danom (i počela sa prvim, a a ne sa „osmim kao ponovljenim prvim) onda bi takva sedmica (dana) bila samo fiksirani kvantitet i njeno statično (nepomično, umrtvljeno) sabiranje i umnožavanje ponavljanje kvantiteta kao tzv. matematičko-kvantitativna be-

skrajnost u prostoru; bila bi bez njihovoga samog kvaliteta, neprekid (a)nog toka-nizanja, kontinuiteta, zapravo, kretanja i „okretanja“ u vremenu i samog Vremena. Ako bi „sedmica dana“ bila samo fiksirani kvantitet (dana) i njeno umnožavanje statično ponavljanje, koje se može par-

no dijeliti na jednake jedinice, bez njihovoga uvijanog polovičenja, onda ne bi bilo onog „uvijanja“, spiralnog dvojenja i trojenja dana (sedmica, mjeseca i godina), „okretanja“ i kretanja sedmice, povezivanja njihovog kraja i početka, a to znači, bez same beskonačnosti. Tada ne bi mogli naći njihovu „sredinu“, „osu“, „pokretno, promjenljivo središte“, „Anankino vreteno“ (Platon) oko kojega se „sedmično osmiči“ klupko (i ljudskog) života i dalje ispreda predivo iz vječne kudjelje prostora i vremena (iz Pri-rode); ne bi bilo ni tri vremena, daljeg slijeda-toka dana u drugi ni toka sedmice i njihove beskonačnosti u vremenu. Zato se sedmi „okreće“ i povezuje sa „8-mim kao ponovljenim 1 prvim“ (kraj i početak) čime se već zahvata i nastavlja sljedeći prijethodna. Ovo i pored toga što je stvarno samo sedam (7) jedinica, jer je „8-mi ponovljeni 1-prvi“ od kojeg se i počela nizati. Zato Platon u svom prikazu (u Državi) starogrčkog mita o Anan-

ke (boginji Sudbine, Nužnosti, Vremena) kaže: „Vreteno je provučeno tačno kroz sredinu osmog pršljena“, koji je ujedno i sredina prvog pršljena, a oba sredina u 4-toj jedinici između trijada i poslije druge trijade, u prelazu između 7-me i 8-me jedinice (kraja jedne i početak druge). Tako se oko pomjernog „središta“, „ose“ (na mjestu polovljenja) vrši „uvijanje“ i „okretanje“ sedmice u osmicu, sedmičenja u osmičenje. Tako čudno sedmica prelazi u osmicu, a sedmičenje osmiči, isto onako čudno kao i samo kretanje koje je sklad protivriječnosti: konačnog i beskonačnog, prostora i vremena, diskontinuiteta i kontinuiteta.

„Pri-ručna računaljka“ je i mjerenje vremena i kalendar

Rečena sedmično osmična „pri-ručna računaljka“ mjeri opažljivu prirodnu Zemljinu i Mjesečevu rotaciju i revoluciju, odnosno njihovo neravnomjerno (o)kretanje zbog čega i nije pravilno kruženje i ne pravi kružnice (nego elipse), jer bi bilo ravnomjerno, pravilno, sa jednakim rastojanjima i bez ikakvog ostatka. Jeste okretanje, ali ne i „kruženje“ (krug). Zemljina rotacija i Mjesečeva rotacija i revolucija su dva kretanja – dvojtvo, a sa Zemljinom i mjesječevom revolucijom (oko Sunca) su tri kretanja ujedno, pa se i tu javlja glavno „dvojtvo trojstva“ i/ili „trojstvo dvojtva“ naročito sakralizovano u teofaniji.

Opazajući sa Zemlje, vidno se opaža neravnomjerna smjena (okretanje) dana i noći i mjesječevih mijena koje se (u svom okretanju) uvijek javljaju sa nekim promjenljivim ostatkom koji je promjenljivo višak i manjak, uvećanje i smanjenje, duže i kraće, veće i manje (osvjetljenje)

Savez udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore

URUČENA MEDALJA
ĐAKOMU SKOTIJU

PRIZNANJE ZA DOPRINOS ISTRAŽIVANJU UČEŠĆA CRNOGORSKIH PARTIZANA U OSLOBOĐENJU ITALIJE: A. Nikolić uručuje priznanje Đ. Skotiju

Predsjednik Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore Andrija Nikolić uručio je spomen-medalju „Subnorac“ književniku i esejisti Đakomu Skotiju za doprinos istraživanju učešća crnogorskih, odnosno jugoslovenskih partizana u oslobođenju Italije.

Skoti je zahvalio na ukazanoj pažnji i istakao da je

medalja prvi partizanski znak koji je dobio u životu. On je podsetio da je u Jugoslaviju dolazio kao momak da bi upoznao partizansku zemlju.

Đakomo je istakao da prema crnogorskom narodu ima posebne emocije i oduševljen je tom „malom zemljom sa velikom istorijom“.

„Italija je imala kraljicu koja je bila Crnogorka. Italijanska literatura je puna uspomena na Crnu Goru, pisani su romani, hronike. Od svih zemalja sa istočne strane Jadrana, Crna Gora je najbliža nama Italijanima“, naglasio je Skoti.

Lj. V.

Učenici OŠ „Marko Miljanov“ i predstavnici Udruženja boraca NOR-a i antifašista Glavnog grada položili cvijeće na spomenik na Vrelima ribničkim

ŠEĆANJE
NA HRABRE RODOLJUBE

Uspomene na one koji su dali život za slobodu

Povodom 72 godine od masovnog strijeljanja rodoljuba i boraca na Vrelima ribničkim, predstavnici Udruženja boraca NOR-a i antifašista glavnog grada posetili su sa učenicima OŠ „Marko Miljanov“ spomenik i položili vijenac i cvijeće.

Da podsetimo, okupator je na Vrelima ribničkim strijeljao 55 rodoljuba kako bi pokazao svoju snagu i zaplašio lokalno stanovništvo.

O ovom događaju pisao je Alt Selhanović i opisao brutalnost okupatora, hra-

brost strijeljanih i ponašanje izdajnika.

Na skupu je govorio i evocirao uspomene Razim Ličina, predsjednik Udruženja boraca NOR-a i antifašista Konika.

Lj. V.

MJESEČEVE MIJENE: 7 likova i u mijeni 8-mi ponovljeni prvi

koji se upravo i iskazuju u kretanju i manifestuju samo kretanje (vrijeme) i u njegovom okretanju nadoknađeno izjednačavaju. Mjesečevih likova na „noćnom nebu“ ima sedam (7) od „mladog mjeseca“ (kao da se „rađa“) u liku malog srpa (prvi lik) do „zadnje četvrti“ koji se sve više smanjuje do malog srpa (7-mi lik) i „gubi se“ (konjunkcija), da bi se „okretanjem“ (smjenom, mijenom) ponovio opet kao „mladi mjesec“, tj. „osmi lik kao ponovljeni prvi“ (baš kao i na ljudskoj šaci). Mladi mjesec je mijena koja se javlja vazda poslije trijade: prva četvrt, pun mjesec (2/4), zadnja četvrt i mijena (baš kao i na ljudskoj šaci, uvijek između navedene dvije trijade ili poslije prve i druge trijade, odnosno između 7-mog i osmog pršljenja). Znači, imamo 7 Mjesečevih likova i 4 mjesečeve mijene (faze) tj. $7 = 4 + 3$. U skladu sa mjesečevim mijenama došlo se do sedmice dana (7 dana) i do mjeseca (4 sedmice – 30 dana potrebni Mjesecu da ponovo dođe u istu fazu; u savremenom računanju $7,4 \times 4 = 29,6$), i do godine: 4 godišnja doba po 3 mjeseca $4 \times 3 = 12$ mjeseci (potrebno vrijeme da Zemlja napravi jedan obilazak oko Sunca, jedana revolucija). Dan, sedmica, mjesec i godina su prirodne vremenske jedinice, naravno, sve promjenljive i neravnomjerne.

Iz sedmičnog i osmičnog načina brojanja nastaje muzička oktava

Za osnovno razumijevanje rečene tvrdnje navodim da muzička oktava (osmica) – skala od osam (poređanih uzastopnih) tonova, nije osmica, broj 8 koji ima 8 jednakih jedinica, jer ona zapravo ima sedam tonova (kao i 7 zajedno pršljenova i međupršljenova na stisnutoj šaci), a osmi (8) je ponovljeni prvi, 1–8 (npr. ce, de, e, ef, ge, a, h – ce ili do, re, mi, fa, so, la, si – do), kao i dani u sedmici i „sedmice dana“ u kojoj i u kojima je osmi ponavljeni prvi (ponedeljak). Ipak se osnovna skala zove oktava (osam tonova) za razliku od „sedmice (dana)“ u kojoj je isto sedam dana, a osmi je „ponovljeni prvi dan“ (ponedeljak). Isto kao što na stisnutoj šaci, pomoću koje se broje dani u sedmici i „sedmice dana“ u vremenu (i puni i skraćeni mjeseci), ima sedam zajedno pršljenova i međupršljenova, a osmi je „ponovljeni prvi pršljen“ bez međupršljenja između 7. i 8. tj bez pune jedinice, pa se ipak zove sedmica. I u osnovnoj muzičkoj oktavi, kao i u sedmičenju dana, ima 6 cijelih tonova i dva

polu tona koji se poloviče između 3-ćeg i 5-tog u 4-tom tonu (između e i g u f) i između 7-og i 8-og (između h i ce u hes) kao „ponovljenog 1. prvog“.

To je već pripremljeno tonalnu oktavu u kojoj takođe postoji 7 tonova (i 8. ponovljeni prvi) sa dva polustepena, takođe, između 3. i 4. i 7. i 8. (između e i g u f i h i ce; mi i fa i si i do). To se očito može prepoznati na osnovnoj dorskogljestvici koja je nastala od 2 septemtona (sa jednim triohordom i jednim tetrahordom) čiji srednji gornji i donji tetrahordi čini oktavu – osnovnu dorsku ljestvicu od koje dalje nastaje frigijska i liđijska ljestvica. To zajedno čini oktahord-dijapazon (oktaho rd, oktava – osam tonova i njihovi modaliteti) kojima je obuhvaćen cjelokupni muzički materijal starih Helena.

Muzička oktava nije osmica sa 8 jednakih i cijelim jedinica (cijelih stepena), nije broj 8 čija je polovina, odnosno simetrijski fiksirana „sredina“ („osa“) 4 tona sa cijelim stepenima; nije spoj dva tetrahorda sa cijelim stepenima, nego 1 tetrahord i 1 triohord, znači sedmica ($7 : 2 = 3,5 + 3,5 = 7$) koja se može dvojit, udvajati (dijeliti) (samo pomoću dva pomjerna polutona ($\frac{1}{2}$) poslije prve i druge trijade (3 jednake, cijele jedinice, tona), što će reći, između 3-ćeg i 5-tog (e i g u f i 7-og i 8–1-og (h i c). To se podudara i sa računanjem „sedmice dana“ na šaci: dvojenje je poslije prve i druge trijade (ili prva $\frac{1}{2}$ između te dvije trijade) u 4-tom – četvrtak (ili između srijede i petka), a druga $\frac{1}{2}$ između 7-og i 8–1-og ili neđelje i ponovljenog ponedjeljka. U njima je baš njihova „pokretna sredina“, „lebdeće središte“ („osa“, „sinteza“, sinafa) da bi se u onom „osmom kao ponovljenom prvom“ izvršilo ponovljeno (o)kretanje, sastavljanje i nastavljanje, odnosno dalje kretanje u vremenu. a ustvari ponavljanja u izvijenoj, spiralnoj osmici.

Oktavu čine dva tetrahorda (4 tona), ali ne sa 4 cijela tona; ona nije osmica sa dva dodirna (jednaka) kruška koji se šeku, ukrštaju u njihovoj dodirnoj tački (između četiri cijela tona), niti je to njena fiksna „sredina“ (centar), no je ona „osmica“ bez prešeka, fiksnog centra, težišta i ukrštanja, sa pomičnim „lebdećim središtem sjeđinjenja obojega“ (Hegel, /u muzici sinafom/) u kojem se „mimoilazno uvijaju, „spiralno mimoilaze“ i obavljaju hiper i hipo modaliteti, „gornjim (uzlaznim) i donjim (silaznim) putem“, „iznutra i spolja“, što znači da nije zatvorena obična (matematička) broj-

čana osmica no spiralno obnavljana osmica, osmičenje.

Dekadni sistem brojenja prostorne beskrajnosti, a sedmični i oktavni vemenske beskonačnosti

Za razliku od dekadnih oblika dobijenih na osnovu apsolutnih veličina i decimalnog dijeljenja u beskrajnost, u septalnom, sedmičnom sistemu to nije moguće, jer se sedam (7-neparni broj, ostatak) ne može dvojit, udvajati, razložiti, dijeliti po prirodno-organskoj simetriji (istih) parnjaka jednakih i cijelih jedinica – jediničenja (apsolutnih veličina, brojeva): $7 : 2 = 3,5; 3,5 + 3,5 = 7$, jer se dobija decimalna veličina, pa će se po istom načelu simetrijskih parnjaka dvojit jedna neparna jedinica (sada „bitni ostatak“) na pola u čijim polovinama se vrši dvojenje, „uvijanje“, prelaz i spajanje njihove (raz)dvojenosti. To nije moguće ni sa beskrajno djeljivim decimalnim brojevima.

Dekadni (desetični) sistem brojanja i računanja ne samo da se pojmovno, sistemski, znakovno, simbolom za beskonačno (st) u prostoru (diskontinuitetu) bitno razlikuje od septalnog i oktavnog, koji se odnosi na kretanje u vremenu, na samo vrijeme, no su i izvan njega. Ritmičkim uvijanjem, odnosno „okretanjem“ sedmičnog u osmični sistem računanja vremena (sedmičenja u osmičenje), u kojem je stalno „osmi kao ponovljeni prvi“, dolazi se do muzičke oktave, njihovog nizanja i do samog (o)kretanja u vremenu, samog Vremena kao „vječnog (o)kretanja“ (obnavljanja kao osmičenja, a ne kruženja, u zatvorenom krugu), iskazanog još u prastarom grčkom mitu o Ananke (boginje „Sudbine“, Nužnosti, Oskudice-bitnog nedostatka) i „Anankinom vretenu“ vremena čije je muzičko dešifrovanje u knjizi Filozofija, muzika, mit (objavljene 1982. g.) autor ovdje konkretnije i preciznije, zapravo, u potpunosti dovršio (dešifrovao) rečenim (pre)vezi vanjem sedmičenja u osmičenje u kojem je i empirijska osnova nove mudrosti – filozofije i filozofske dijalektike. Svim ovim se takođe ovdje konkretnije i preciznije utemeljuje autorova „spiralna osmica i osmičenje“ kao simbol njegovog shvatanja kretanja svijeta i života kojeg treba jasno pojmovno i znakovno razlikovati od matematičkog (dekadnog u „apsolutnim veličinama“) i u decimalnim brojevima beskrajnog djeljivosti) simbola za kvantitativno-prostornu beskrajnost – „položene brojčane osmice“ ∞.

Učenici SSŠ „Ivan Uskoković“ iz Podgorice osvojili treće mjesto na Međunarodnom takmičenju u robotici u Bukureštu

POKAZALI ZNANJE I INOVATIVNOST

Podgoričkom timu je pripalo i prestižno prvo mjesto za iskazani profesionalizam. Odlazak na takmičenje pomogli su Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo nauke Vlade Crne Gore

USPJEŠNI U JAKOJ KONKURENCIJI: Ekipa SSŠ „Ivan Uskoković“

POKAZALI DA MOGU JOŠ BOLJE: Mentori Srđa Kostić i Vasilije Kovačević

Tim učenika podgoričke Srednje stručne škole „Ivan Uskoković“ osvojio je treće mjesto na Drugom međunarodnom takmičenju u robotici, koje je održano u Bukureštu. Oni su dobili i prestižnu prvu nagradu za iskazani profesionalizam, koju dodjeljuje stručni žiri ovog evropskog takmičenja u robotici.

Bronzani pehar pripao je učenicima III i IV razreda – Stefanu Drobnjaku, Jeleni Šavelić, Maji Bajčeti, Juriju Onišuku i Borisu Bićaninu. Sa njima su u rumunskoj prijestonici bili i direktor škole Žarko Borovinić, njegov pomoćnik Srećko Kljajić, mentor Vasilije Kovačević, profesor praktične nastave, i profesor Srđa Kostić.

Podgorički srednjoškolski predstavili su se robotom koji je, zapravo, bio modernizovana verzija istog onog sa kojim su na prošlogodišnjem takmičenju, zajedno sa kolegama iz Elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“, osvojili drugo mjesto.

Na takmičenju je učestvovalo 16 ekipa. Bili su predstavnici čak i tri azijske škole, ali i iz Saudijske Arabije.

Robot podgoričkih đaka „slušao“ je dobro svoje kreatore i izumitelje, pa je u zacrtnom roku i na zadati način izvršio sve željene zadatke – da ubacuje kocke na određeno mjesto, da pređe od tačke A do tačke B u određenom periodu i tako dalje.

Odlazak na takmičenje pomogli su Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo nauke Vlade Crne Gore. Naredno takmičenje u robotici biće organizovano u Pragu.

Direktor škole Žarko Borovinić izrazio je zadovoljstvo zbog učešća škole na tom prestižnom takmičenju, a osvojeno treće mjesto je, prema njegovom mišljenju, i te kako veliki uspjeh.

Naša deca ne zaostaju u odnosu na vršnjake u Evropi

„Veoma je pozitivno to što su đaci bili veoma moti-

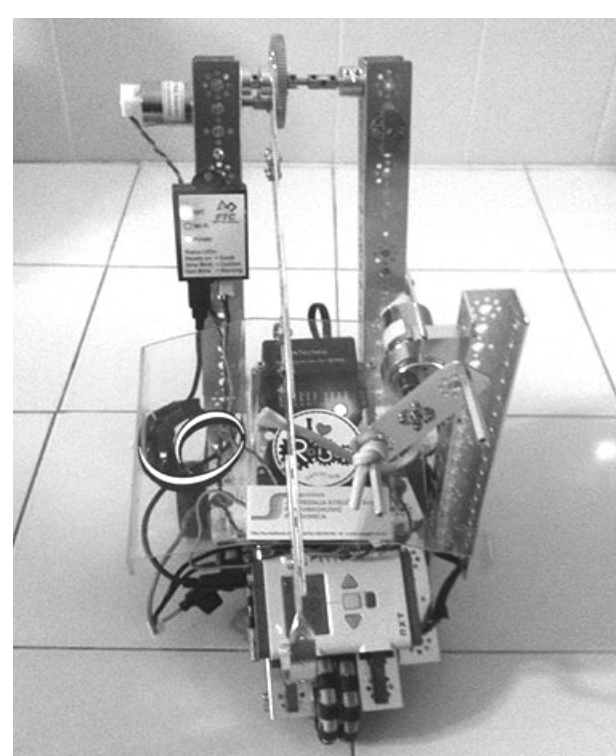
visani da se takmiče, ali i što žele da nastave u tom pravcu. Posebno me raduje što su prošlogodišnji takmičari interesovanje za robotiku proširili i na svoje drugove i uključili ih u ovogodišnje nadmetanje. To znači da će svoj uticaj prenositi i na ostale, pa će se tim takmičara iz robotike još više proširiti. Raduje me i činjenica da su i mentori veoma zadovoljni i motivisani da i dalje pripremaju đake za takmičenje. Veoma je značajno i to što naša deca ne zaostaju u odnosu na vršnjake u Evropi, već pokazuju da imaju kvalitet. Ona, čak sa slabijim materijalnim uslovima, uspijevaju da dostignu visok nivo. Sve to govori da se naš sistem obrazovanja potvrđuje kao dobar“, ocjenjuje Borovinić.

Uspjeli smo da uz pomoć štapa i kanapa

I mentori su veoma zadovoljni, ali ne kriju da su više očekivali.

„Ponosni smo na ovu decu i cijeli tim. Ekipa se kratko pripremala i uspjeh nije izostao“, kaže Vasilije Kovačević. Ipak, tvrdi da je očekivao još bolji rezultat.

„I prošle, i ove godine smo dokazali da možemo biti najbolji. Imamo dobre đake

Robot podgoričkih đaka „slušao“ je dobro svoje kreatore

ko i ako se sa njima radi, mogu da budu veoma uspješni. Nepravdne su glasine da se u našoj školi ne radi na nivou. To najbolje pokazuju rezultati koje ostvarujemo na takmičenjima. Ovo će nas motivisati da se sljedeće godine popnemo na sami tron. Treba izabrati dobru ekipu, dobro je usmjeravati i i može se postići mnogo više“, optimista je Kovačević.

I Srđa Kostić ukazuje da se cijeli tim trudio da sve protekne u najboljem redu. „Uspjeh je veoma dobar, posebno, ako se uzme u obzir kvalitet ostalih robota u konkurenciji. Naš robot je bio izrađen od najjeftinijih materijala. Uspjeli smo da uz pomoć štapa i kanapa u konkurenciji najboljih robota osvojimo treće mjesto“, ističe Kostić.

20

Prosvjetni rad

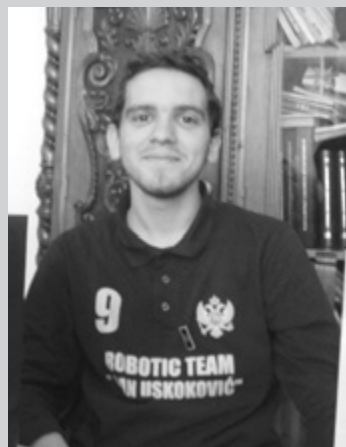
APR. 2014
BROJ 24

Direktor Žarko Borovinić

Stefan Drobnjak, učenik:

TRUDIĆEMO SE DA PRIPREMIMO MLAĐE GENERACIJE UČENIKA ZA TAKMIČENJE

Ovo iskustvo je veoma dragocjeno. Upoznali smo kako rade učenici u drugim zemljama. Mogli smo i bolje od trećeg mjesta da smo imali malo više vremena da se pripremimo za takmičenje. Zadatak je bio teži nego prošle godine, bilo je mnogo više ekipa, mnogi su se bolje spremali. Uprkos tome, mogli smo da budemo još bolji da je tim s kojim smo radili bio fer-plej. Pored osvojenog trećeg mjesta, najvećim uspjehom smatramo nagradu za gracioznu profesionalnost koju dodjeljuju sudije takmičenja. To priznanje znači da smo se ponašali veoma profesionalno, da smo bili fer-plej prema ostalima, da smo imali dobru komunikaciju sa sudijama i drugim timovima. Mi, koji smo već iskusni članovi ovog tima, trudićemo se da pripremimo mlađe generacije učenika naše škole da nastave da se takmiče iz ove obalsti i postignu bolje rezultate od nas.

Maja Bajčeta, učenica:

OVO JE ZA NAS OGOROMAN USPJEH

Već dvije godine sam u ovom timu i veoma sam zadovoljna. Upoznala sam iskustva učenika iz drugih zemalja, funkcionisanje američkih škola. Čini mi se da mi ne zaostajemo za njima. Posebno me raduje što mi, čak i sa malim sredstvima možemo dosta da postignemo.

Ovo je za nas ogroman uspjeh. Mogli smo i bolje da prođemo da nismo imali taj problem sa kontrolnom jedinicom. Naime, došlo je do statičkog elektriciteta što je smetalo kontrolnoj jedinici da upravlja i da radi kako treba. Dešavalo se da usred borbe i takmičenja, kontrolna jedinica stane i ne možemo ništa da uradimo.

Boris Bićanin, učenik:

NAJVIŠE ME ZAINTERESOVAO STEFAN

S obzirom na vrijeme koje smo imali za pripremu, materijal, i s obzirom na konkurenciju, veoma smo zadovoljni trećim mjestom. Ovo iskustvo mi je bilo veoma korisno i iduće godine planiram da se takmičim. U ovaj tim sam se uključio podstaknut željom da saznam nešto više o robotici. Ipak, najviše me zainteresovao Stefan, drug koji je bio i prošle godine u toj grupi.

Takmičenje učenika srednjih stručnih škola i studenata Ekonomskog fakulteta UCG iz Podgorice za biznis plan

NAGRAĐENI NAJBOLJI TIMOVI

Na nadmetanju se predstavilo 10 timova učenika iz srednjih stručnih škola iz Bara, Podgorice, Tivta, Nikšića, Bijelog Polja, Žabljaka, Kolašina, Andrijevice i šest timova studenata Ekonomskog fakulteta iz Podgorice. Takmičenje se odvijalo u četiri kategorije: Najbolji biznis plan (u kojoj su nagrađena tri najbolja biznis plana); Najinovativnija biznis ideja; Najbolja prezentacija; Realno najizvodljivija biznis ideja

U organizaciji Centra za stručno obrazovanje, Ekonomskog fakulteta iz Podgorice i Ministarstva prosvjete i pod pokroviteljstvom Projekta MNE/011 i Mikrokreditne finansijske institucije na Ekonomskom fakultetu u Podgorici, organizovano je Prvo nacionalno takmičenje za najbolji biznis plan za učenike i studente.

Takmičenje je bila prilika da učenici i studenti pokažu svoja znanja i vještine iz oblasti preduzetništva, koje su stekli u toku u školske godine i da predstave svoju biznis ideju i biznis plan do koga su došli zajedničkim radom u timu.

Na nadmetanju se predstavilo 10 timova učenika

iz srednjih stručnih škola iz Bara, Podgorice, Tivta, Nikšića, Bijelog Polja, Žabljaka, Kolašina, Andrijevice i šest timova studenata Ekonomskog fakulteta iz Podgorice.

Učesnike je ocjenjivao višestani žiri sastavljen od predstavnika: Ministarstva prosvjete, Ekonomskog fakulteta, Investiciono razvojnog fonda, Mikrokreditne finansijske organizacije „Alter Modus“ i Biznis inkubatora iz Podgorice.

Takmičenje se odvijalo u četiri kategorije: najbolji biznis plan (u kojoj su nagrađena tri najbolja biznis plana); najinovativnija biznis ideja; najbolja prezentacija; realno najizvodljivija biznis ideja.

Prvo mjesto u kategoriji najboljeg biznis plana osvojio je tim studenata sa Ekonomskog fakulteta, sa biznis idejom *Kompostiranje – reciklaža kuhinjskog i zelenog otpada* (novčana nagrada od 400 eura); drugo tim učenika Srednje ekonomske škole iz Bara za biznis ideju *Proizvodnja lopti od prirodnog i sintetičkog kaučuka i reciklirane gume* (300 eura); dok je treće mjesto pripalo timu studenata sa Ekonomskog fakulteta za biznis ideju *Aplikacija „ČekajMe“* (200 eura).

U kategoriji najbolje prezentacije biznis plana, novčanu nagradu od 150 eura osvojio je tim učenika Srednje ekonomske škole „Mir-

ko Vešović“ iz Podgorice, sa biznis idejom *Proizvodnja satova i nakita*. Novčane nagrade od 150 eura dobili su i timovi učenika Srednje mješovite škole „Mladost“ iz Tivta u kategoriji najinovativnije biznis ideje, za ideju *Aparat za proizvodnju struje iz morske vode* i Srednje mješovite škole „Braća Selčić“ iz Kolašina u kategoriji realno najizvodljivije biznis ideje, sa idejom *Zemljoradnička zadruga*.

Nagrade za najbolja tri biznis plana je obezbijedio Projekat MNE/011 (Lux Development), a za preostale tri nagrade Mikrokreditna finansijska institucija „Alter Modus“.

Lj. V.

Rječnik frazema (1)

ZVJEZDANI TRENUCI

Ovaj izraz uzalud ćemo tražiti i u najobimnijim rječnicima južnoslovenskih jezika. Pa, ipak, on se često koristi, i u sportskim izvještajima, umjetničkim kritikama, naučnim publikacijama...

U svom poznatom „Frazološkom rječniku“, J. Matješić uz odrednicu „zvezdani trenutak“ daje objašnjenje: „Posebno povoljni, pogodni časovi, najbolji trenuci nekoga, nečega“.

Sam izraz novijeg je datuma i dovodi se u vezu sa zbirkom istorijskih novela „Zvezdani časovi čovječanstva“, austrijskog pisca Štefana Cvajga (1881–1942) u kojoj je prvi put i upotrijebljen taj izraz.

„Svaki epohalni korak iziskuje pripreme, svaki rea-

lan događaj sazrijeva postupno... Od miliona uzalud istorekkih trenutaka samo je jedan stvarno istorijski-zvezdani čas čovječanstva... Ako otkuca zvezdani čas, on unaprijed određuje godine i stoljeća“.

Uz ovo objašnjenje Cvajg navodi i zašto prelomne istorijske trenutke naziva „zvezdanim časovima“.

„Zato što oni, poput zvezda, neprestano sijaju u noćima zaborava i tavorjenja“.

Otuda, treba naglasiti, ovaj slikoviti izraz valja koristiti samo za označavanje „odlučujućih trenutaka“, „trenutaka od epohalnog značenja“.

Pripremio: N. Knežević

Podgorički osnovci obilježili Međunarodni dan knjige za djecu u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“

NEZAOBILAZNI DRUG U OBRAZOVANJU I ODRASTANJU

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana knjige za djecu u kreativnoj radionici „Rastimo uz knjigu“, učestvovali učenici IV-tih razreda podgoričkih škola „Štampar Makarije“, „Sutjeska“ i „Maksim Gorki“

Učenici IV-tih razreda podgoričkih osnovnih škola „Štampar Makarije“, „Sutjeska“ i „Maksim Gorki“ učestvovali su u kreativnoj radionici „Rastimo uz knjigu“, koja je povodom Međunarodnog dana knjige za djecu, organizovana u Dječjem odjeljenju Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“ u Podgorici. Bibliotekarke Vjera Popović i Mirjana Žiha govorile su o značaju knjige u obrazovanju i zdravom odrastanju djeteta i njenu važnost naglasile pozivom ispisanim na tabli: „Pusti brigu, uzmi knjigu“

One su ukazale da nije slučajno što se Međunarodni dan knjige za djecu obilježava na dan rođenja Hansa Kristijana Andersona, pisca koji najljepšim bajkama („Djevojčica sa šibicama“, „Ružno pače“, „Mala sirena“) generacijama prenosi pouku o ne-

„PUSTI BRIGU, UZMI KNJIGU“: Detalj iz radionice

prolaznim vrijednostima poput ljubavi i istine. „Knjiga je uvijek tu za vas da vas pouči, zabavi i pomogne

da odrastete“, istakle su, između ostalog, Vjera Popović i Mirjana Žiha, poručujući starijima da kod de-

ce razvijaju i njeguju lijepu naviku čitanja.

Š. B.

OŠ „Jovan Gnjatović“ u Vraćenovićima obilježila jubilej Njegoševog rođenja

ZNANJA NIKAD NIJE MNOGO

Centralna manifestacija bila je omaž crnogorskom literarnom geniju. Osmišljen je pano „Njegoš naša luča mudrosti okićen vijencem ljepote i vječnosti“ pored koga su učenici recitovali odabrane stihove velikog pjesnika

U Vraćenovićima, na granici Crne Gore sa Bosnom i Hercegovinom je OŠ „Jovan Gnjatović“, za koju kažu da je mala škola velikih uspjeha. Svojim rezultatima škola može najviše da zahvali preduzetnoj direktorici Vesni Mijušković. Prva je u nikšićkoj regiji nabavila interaktivnu tablu, renovirala staru školu, područno odjeljenje Pilatovci, skraćujući tako put za nekoliko učenika do centralne škole. Organizovala je kamp za djecu socijalnog staranja iz Bi-

jele, kao i redovne posete sajmovima knjiga u Podgorici i Nikšiću, sa učenicima i kolektivom obišla sva značajnija istorijska mjesta šire okoline. Organizovala je gostujuće posete likovnih umjetnika i književnika, pa je često njena mala škola bila galerija i pjesnička radionica.

Centralna manifestacija u okviru svih tih aktivnosti bio je omaž crnogorskom literarnom geniju Petro II Petroviću Njegošu povodom dva vijeka od njegovog rođenja. Za pano

naslovljen „Njegoš naša luča mudrosti okićen vijencem ljepote i vječnosti“ pored koga su učenici recitovali odabrane stihove velikog pjesnika, direktorica Mijušković kaže da će ostati utkan u viziju malih dječijih glavica, budućih velikih intelektualaca.

„Više će zapamtiti Njegoša kroz život, nego da im je o njemu tri školska časa govorio najistaknutiji naš ili strani nješkoolog-profesor. Ovaj vid predstavlja sublimaciju svega onog dosadašnjeg što su učenici

saznali o Njegošu. A znanja nikad nije mnogo. To je najplemenitiji simbol-dragulj za pamćenje-razmišljanje i nezaborav, jer velikani ne umiru – njihova djela vječno žive“, ističe direktorica, i dodaje: „Mi smo za jubilej u veoma skromnim uslovima uradili koliko smo najviše mogli. Ovaj memento isticao kazuje, ko smo bili i kakvi treba da ostanemo u kulturnoj i nacionalnoj istoriji koju ne treba prekrajati“.

Blagota Koprivica

U OŠ „Milija Nikčević“ u Nikšiću održana akademija i tribina o ljudskim pravima

JAČATI GRAĐANSKO OBRAZOVANJE MLADIH

Učestvovalo trinaest timova iz jedanaest zemalja: Crna Gora, Bugarska, Grčka, Hrvatska, Rumunija, Srbija, Slovenija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Turska i Kosovo

Osnovna škola „Milija Nikčević“ u Nikšiću koju pohađa 758 učenika, raspoređenih u 30 odjeljenja, pored redovne nastave, realizuje niz projekata i manifestacija. Aktuelni projekti su „Ljudska prava u akciji“, ACES-ov projekat „Zar život ne bi bio dosadan da smo svi isti“, „Obrazovanje za mir“ i „Učenje za preduzetništvo“ po kojima su prepoznati u Crnoj Gori. Treba istaći i zavidan uspjeh na nivou škole na kraju II klasičnog perioda, sa srednjom ocjenom 3,97. Škola je rasadnik kulturno-pedagoških inovacija i primjer saradnje sa Mjesnom zajednicom Ključevu i institucijama lokalne uprave Nikšića i drugim vaspitno-obrazovnim institucijama Crne Gore.

Nakon ljetnje, održana je i zimsko akademija *Ljudska prava u akciji*, koja je nastala na inicijativu mreže koordinatora za građansko obrazovanje i ljudska prava za Jugoistočnu Evropu, sa ciljem jačanja kapaciteta škola, nastavnika građanskog vaspitanja/obrazovanja, nevladinog sektora i roditelja kako bi se unaprijedila ljudska i dječija prava u svakodnevnom životu i školskoj praksi.

Na Akademiji, koja je organizovana u saradnji sa Savjetom Evrope, Vergelend centrom iz Norveške i Zavodom za školstvo, učestvovalo je trinaest timova iz jedanaest zemalja: Crna Gora, Bugarska, Grčka, Hrvatska, Rumunija, Srbi-

ja, Slovenija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Turska i Kosovo. Jedna od aktivnosti u okviru projekta jeste i istraživanje o ljudskim pravima, kako bi utvrdili stavove o (ne)postojanju ljudskih prava u našem društvu, kao i procedura koje različite institucije i organizacije koriste, u cilju njihovog promovisanja.

Završna aktivnost čitavog prethodnog rada bila je tribina „Ljudska prava u akciji“ – saradnja institucija unutar lokalne zajednice“, kojoj su prisustvovali i učestvovali u raspravi predstavnici mnogih opštinskih i obrazovnih institucija, nevladinih organizacija, kao i učeničkog parlamenta škole.

U zaključcima tribine istaknuto je da je, pored ličnih prava, nepohodno obezbijediti upoznavanje sa političkim i civilnim, socijalnim i ekonomskim pravima, pravima treće generacije; omogućiti veću zastupljenost ljudskih, dječijih prava u redovnoj nastavi kroz različite predmete; na nivou škole organizovati radne grupe, debatne timove, pedagoško – psihološke radionice; obezbijediti dodatnu literaturu; organizovati obrazovne posete institucijama, organizacijama i udruženjima na opštinskom i državnom nivou, kao i različite događaje – sportska takmičenja, kulturno-zabavne programe, a sve u cilju promovisanja ljudskih prava.

B. Koprivica

U Podgorici predškolci i đaci učestvovali na manifestaciji „Na krilima proljeća“

KOSTA MUGOŠA, UČENIK OŠ „SUTJESKA“, NAJBOLJI GORAN

Dječji savez Podgorice, Udruženje gorana, učenici podgoričkih osnovnih škola „21. maj“, „M. M. Burzan“ i „Radojica Perović“, mališani iz vaspitne jedinice „Jelena Četković 2“, te umjetničkih škola „Vasa Pavić“ i „Andre Navara“ programom kolažnog tipa označili dolazak proljeća

ULJEPŠALE PROGRAM: Učenice baletske škole „Vasa Pavić“ na sceni

MAŠTOVITO DOČARALI DOLAZAK PROLJEĆA: Učenici OŠ „21. maj“

Dječji savez Podgorice i Udruženje gorana organizovali su i ove godine tradicionalnu manifestaciju „Na krilima proljeća“. U programu kolažnog tipa učestvovali su osnovci iz nekoliko podgoričkih škola: „21.

maj“, „Milorad Musa Burzan“ i „Radojica Perović“. Pridružili su im se i mališani iz vaspitne jedinice „Jelena Četković 2“, Dječjeg vrtića „Đina Vrbica“, učenice Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“, Umjetničke škole osnov-

nog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“, kao i Dječji ansambl „Monte folk“. Igrom, pjesmom i recitacijama, označili su početak omiljenog godišnjeg doba – proljeća. Za najboljeg mladog gorana

za 2013. godinu proglašen je Kosta Mugoša, učenik OŠ „Sutjeska“. Govoreći o njegovom radu, Lidija Kusovac, sekretarka Udruženja gorana, podšetila je na njegovo

učeeće u brojnim akcijama gorana.

„Kosta je pohađao i uspješno završio školu gorana i istakao se vrijednim radom, kao i spretnošću da

svoje znanje prenese svojim drugarima. Stoga ga Dječji savez nagraduje sedmodnevnom boravkom na Veruši“, kazala je Kusovac.

Š. B.

Potpisan ugovor o donaciji Vlade Japana osnovnim školama „Džafer Nikočević“ u Gusinju i „Vukašin Radunović“ u Beranama

ZA REKONSTRUKCIJU ŠKOLSKIH OBJEKATA

– OŠ „Džafer Nikočević“ namijenjeno je 77.816, a OŠ „Vukašin Radunović“ 68.333 eura

– Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović: Nadamo se da će opremljeni objekti biti dodatni podstrek roditeljima i lokalnoj zajednici da se aktivnije uključe kako bi se u našim školama stvorili optimalni uslovi da svako dijete može iskazati sve svoje potencijale i obrazovati se na kvalitetan način

– Ambasador Japana Masafumi Kuroki: Javne ustanove koje su dobile donaciju igraju nezamjenjivu ulogu za dobrobit ljudi i zato je potrebno da renoviraju objekte i obnove opremu

Vlada Japana nastavlja da finansijski pomaže obrazovne ustanove u Crnoj Gori. U tom cilju, ambasador Japana Masafumi Kuroki i direktori osnovnih škola „Džafer Nikočević“ u Gusinju i „Vukašin Radunović“ u Beranama Šerif Feratović i Milutin Golubović potpisali su u Ministarstvu prosvjete u Podgorici ugovor o donacijama za rekonstrukciju školskih objekata. OŠ „Džafer Nikočević“ namijenjeno je 77.816, a OŠ „Vukašin Radunović“ 68.333 eura.

Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović je, zahvaljujući na podršci Vladi Japana, kazala da je jačanje školske infrastrukture zapravo jačanje samog sistema obrazovanja, stvaranje boljih uslova za zaposlene i učenike. Zato inicijative, kojima se putem kreiranja okruženja za učenje, omogućava učenikima da dostignu svoj puni potencijal, a nastavnicima da se u profesionalnom smislu potpuno iskažu, uvijek treba podržati i pozdraviti. „Obnavljanjem postojećih i gradnjom novih školskih objekata, kroz nove obrazovne programe i udžbenike, na-

stavna sredstva, kao i uvođenjem savremenih informacionih tehnologija, Vlada Crne Gore, odnosno Ministarstvo prosvjete nastoji da stvori što bolje uslove za kvalitetno obrazovanje mladih ljudi koji će istinski znati da cijene vrijednost demokratskog građanskog društva, u cilju što bržeg uključanja u porodicu ekonomski razvijenih evropskih država. Vjerujem da će đacima i zaposlenima u osnovnim školama „Vukašin Radunović“ i „Džafer Nikočević“ ova donacija omogućiti da u dobrim i kvalitetnim uslovima korisno provode vrijeme. Nadamo se da će opremljeni objekti biti dodatni podstrek roditeljima i lokalnoj zajednici da se aktivnije uključe kako bi se u našim školama stvorili optimalni uslovi da svako dijete može iskazati sve svoje potencijale i obrazovati se na kvalitetan način“, istakla je Vesna Vučurović.

Ambasador Japana Masafumi Kuroki naglasio je da javne ustanove koje su dobile donaciju igraju nezamjenjivu ulogu za dobrobit ljudi i zato je potrebno da renoviraju objekte i obnove opremu. On je izra-

STVARANJE BOLJIH USLOVA ZA ZAPOSLENE I UČENIKE: Sa potpisivanja ugovora o donacijama

zvio nadu da će ove donacije doprinijeti unapređenju njihovog rada. Kuroki je podšetio da Vlada Japana realizuje program projekata za osnovne potrebe stanovništva u Crnoj Gori od 1998. godine. Uz današnja četiri projekta, do sada je realizovan 31 projekat u

ukupnoj vrijednosti od dva miliona eura.

Direktori osnovnih škola „Vukašin Radunović“ i „Džafer Nikočević“ zahvalili su Vladi Japana na ovoj značajnoj donaciji.

„Ovo je pravi projekat za našu školu koja želi da ulaže u ono što je najpo-

trebnije našim učenicima, pa će i njihov uspjeh biti bolji. Razvoj naše dece je najvažniji. Potrebno je brinuti o njima, tako da investiranje u njihovo obrazovanje, znači investiranje u njihove živote i njihovu budućnost“, kazao je Milutin Golubović.

Lj. V.

Projekat nevladine organizacije „Tim“ iz Bijelog Polja „Otvori oči“ brine o đeci sa seoskog područja

DA DOLAZAK U SREDNJU ŠKOLU BUDE LAKŠI I MANJE STRESAN

Nevladina organizacija „Tim“ iz Bijelog Polja u okviru projekta „Otvori oči“ nastoji da decu iz osnovnih

škola sa seoskog područja socijalizuje i uključi u društvene tokove modernog života radi unapređenja nji-

hovog položaja. U tom cilju, već dva mjeseca organizuje njihovo druženje sa vršnjacima iz grada, kao i upozna-

vanje sa učenicima srednjih škola. Ova deca biće u prilici da posete institucije kulture.

Kako kaže koordinatorka projekta Sanja Obradović, ovi učenici biće upoznati i sa negativnim stranama diskriminacije, maloljetničke delinkvencije, bolesti zavisnosti, zloupotrebe interneta, ali i volonterizmom i izborom srednje škole. Na ovaj način upoznaće gradski način života, što će im pomoći da njihov dolazak u srednju školu bude lakši i manje stresan.

U program su uključeni volonteri iz srednjih škola i partnerskih organizacija.

Projekat podržava Ambasada SAD kroz program malih grantova, a sprovodi se u partnerstvu sa Fondom za aktivno građanstvo – FAKT, kao i Zavod za zapošljavanje i Centar za socijalni rad.

Lj. V.

U Gimnaziji „Slobodan Škerović“ u Podgorici održano internacionalno takmičenje u sportskom plesu

CRNOGORSKI UČESNICI OSTVARILI DOBRE REZULTATE

Zlatno odličje osvojio par Jegor Tarasov i Tamara Dašić u kategoriji pioniri, dok je par Uroš Bibić i Teodora Dašić osvojio drugo mjesto u kategoriji omladinci. Pored plesnih parova iz Crne Gore i država regiona, učestvovali i plesači iz Austrije, Albanije, Italije Rusije, Mađarske, Grčke i Azerbejdžana

I najmlađi uživali u vedrom ritmu

Pod pokroviteljstvom Svjetske sportske plesne federacije (WDSF), podgorička Plesna škola „Jet Set“ u saradnji sa Plesnim savezom Crne Gore organizovala je internacionalno takmičenje u sportskom plesu, koje je održano u sali Gimnazije „Slobodan Škerović“. Učestvovali su plesni

parovi iz Crne Gore i država (Austrije, Albanije, Italije, Rusije, Srbije, Grčke, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Azerbejdžana). Takmičenje je otvoreno performansom „Ples sa zvijezdama“. Plesni parovi iz Crne Gore ostvarili su dobre rezultate na ovom takmičenju, a među njima su i takmičari bar-

ske „Habanere“. Zlatno odličje osvojio je par Jegor Tarasov i Tamara Dašić u kategoriji pioniri D 2 (igrali engleski valcer, qvickstep, cha cha i jive), dok je par Uroš Bibić i Teodora Dašić osvojio drugo mjesto u kategoriji omladinci (samba, cha cha, rumba, passo double i jive). Š. B.

Gracioznost pokreta

Saradnja OŠ „Olga Golović“ u Nikšiću i NVO „Čarolija“ ZA BOLJI KVALITET UČENJA

Realizacijom zanimljivih sadržaja kreativna đeca radionica NVO „Čarolija“ i specijalno odjeljenje za đecu sa posebnim obrazovnim potrebama OŠ „Olga Golović“ uspostavili saradnju s ciljem unapređenja nastavnog procesa. Karolina Pajović, defektolog, ističe značaj druženja u svim aspektima razvoja dece

Kreativna đeca radionica NVO „Čarolija“ i specijalno odjeljenje za đecu sa posebnim obrazovnim potrebama OŠ „Olga Golović“ u Nikšiću uspostavili su saradnju kojom će unaprijediti nastavni proces, kvalitet učenja i sticanja znanja učenika.

„Realizovali smo zanimljive sadržaje. Prva je bila izrada čestitki pod motom „Mojoj mami“, a dru-

ga proslava rođendana Katarine Nikolić, naše učenice. Sugrađanka Dragana Zvičer, poklonila je rođendansku tortu i uljepšala proslavu. Druženje je višestruko značajno za fizički, mentalni i socijalni aspekt razvoja ličnosti deteta. Sa predstavnicima NVO „Čarolija“ planiramo još izlete i nabavku odjeće, obuće, hrane, igraćaka, te didaktičkog materijala“, istakla je

između ostalog, Karolina Pajović, defektolog, u ovoj vaspitnoobrazovnoj ustanovi. Ona je takođe izrazila zahvalnost na humanim gestovima plemenitim pojedincima, uz čiju pomoć i đeca s posebnim obrazovnim potrebama polako ulaze u svijet ravnopravnih članova društva, bez sjenki i predrasuda.

Š. B.

Podgorička OŠ „Radojica Perović“ organizovala likovnu koloniju

VEDRA IGRA FIGURA I BOJA

U jednodnevnoj likovnoj koloniji takmičarskog tipa učestvovali osnovci nekoliko podgoričkih osnovnih škola. Žiri prvo mjesto dodijelio učenicima OŠ „Pavle Rovinski“. Gost kolonije Tomo Pavićević, crnogorski slikar

UČENICI POKAZALI IZUZETNU KREATIVNOST: Đački radovi

Podgorička OŠ „Radojica Perović“ organizovala je jednodnevnu likovnu koloniju takmičarskog tipa pod motom „Igra figura i boja“. Svoje umjetničko umijeće i sposobnosti iskazali su učenici nekoliko podgorič-

kih osnovnih škola: „Štampar Makarije“, „Maksim Goriki“, „Dr. Dragiša Ivanović“, „Pavle Rovinski“ i „21. maj“. Prema mišljenju žirija, prvo mjesto pripalo je učenicima OŠ „Pavle Rovinski“, drugo OŠ „Radojica Perović“, a tre-

će je osvojila škola „21. maj“. Da bi dan protekao u lijepoj atmosferi pobrinuli su se profesori likovne kulture Milena Perović i Mirko Krivokapić, dok je gost kolonije bio Tomo Pavićević, crnogorski slikar. Š. B.

Stručna lica iz Specijalizovane ustanove na Kakarickoj gori posetili Gimnaziju „Miloje Dobrašinić“ u Bijelom Polju

PREDAVANJE O BOLESTIMA ZAVISNOSTI

KORISNI SAVJETI: Iz Gimnazije u Bijelom Polju

Stručna lica iz Specijalizovane ustanove za rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci na Kakarickoj gori (psihijatar-narkolog, socijalna radnica i asistent u tretmanu) održala su, u saradnji sa opštinskom Kancelarijom za prevenciju narkomanije, predavanje o bolestima zavisnosti

u Gimnaziji „Miloje Dobrašinić“ u Bijelom Polju, u okviru projekta „Otvori oči ti biraš“.

Učenicima je ukazano na opasnost i štetne posljedice konzumiranja droga. Čuli su i životnu priču asistenta u tretmanu, koji je nakon dvije decenije konzumiranja psihoaktivnih supstanci izli-

ječen. Održana je i tribina za roditelje na kojoj je apostrofirano ponašanje adolescenata koje može dovesti do ulaska u svijet zavisnosti. Roditelji su razmijenili iskustva i dobili korisne savjete kako da usmjere i podrže dobre i zdrave oblike ponašanja svoje dece.

Lj. V.

Predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka posetili OŠ „Ivo Visin“ na Prčanju

UČENICIMA UKAZANO NA ŠTETNOST PUŠENJA

U okviru borbe protiv konzumiranja duvanskih proizvoda, predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) posetili su OŠ „Ivo Visin“ na Prča-

nju. Tom prilikom razgovarano je o problemima koje pušenje izaziva u školskom uzrastu i koliko štetno i nepovoljno utiče na mladi organizam, posebno u toj fazi

razvoja. Direktor Aleksandru Vuliću uručen je komplet knjiga za školsku lekturu i komplet CD-a sa dosada održanih muzičkih festivala „Naša radost“. D. Ž.

ŠAHOVSKE VERTIKALE

Milan Draško, velemajstor, standardni crnogorski državni i olimpijski reprezentativac

IZMEĐU ŠAHA I ŽURNALISTIKE

– Šah razvija logiku, disciplinu i misao, jača memoriju. Tako sam, na primjer, za vrijeme pripremanja ispita mogao da provedem i do dvanaest sati nad knjigom

– U Crnoj Gori ima dosta talentovanih djevojčica i dječaka koji uz stručnu pomoć i disciplinovani rad mogu postići i zapažene rezultate

Milan Draško, standardni crnogorski državni i olimpijski reprezentativac, već godinama je u samom vrhu crnogorskog šaha.

Titulu velemajstora osvojio je 1993. godine, a u njegovoj takmičarskoj knjižici upisane su, pored ostalih, pobjede na međunarodnim turnirima: Prag 1984, Monpelje 1984, Osijek 1990, Skoplje 1992, Galipolje 1996, Bergamo 2006, godine. Od 1992. godine Draško sa porodicom živi u Crnoj Gori, prvo u Bijeloj i Baošićima, a danas u Podgorici. Nastupao je za više crnogorskih klubova – „Mornar“ (Bar), „Budva“, „Budućnost“ (Podgorica), „Elektroprivreda“ (Nikšić), a posljednjih godina nastupa za ŠK „Tivat“.

Uspješna šahovska karijera i česti nastupi na turnirima nijesu mu smetali da u redovnom roku i sa visokim ocjenama diplomira na sarajevskom Fakultetu političkih nauka – smjer žurnalistika.

„Koncentracija koju podstiče šah pozitivno se odrazilo prilikom spremanja ispita. Šah razvija logiku, disciplinu i misao, jača memoriju. Tako sam, na primjer, za vrijeme

pripremanja ispita mogao da provedem i do dvanaest sati nad knjigom – seća se Milan studentskih dana, i dodaje da u Crnoj Gori ima dosta talentovanih djevojčica i dječaka koji uz stručnu pomoć i disciplinovani rad mogu postići i zapažene rezultate“, kaže Milan Draško.

Draško posljednjih mjeseci redovno objavljuje svoje putopise na „Šahovskoj listi“ Gorana Tomića. Živim stilom i zanimljivim izlaganjem ovi putopisi već su privukli pažnju čitalačke publike pa neće biti iznenađenje ako se jednog dana pred čitaocima pokažu i kao knjiga putopisa.

24

Prosvjetni rad

APR. 2014
BROJ 24

Škola šaha (7)

ŽRTVA PJEŠAKA

Mnoge ljubitelje drevne igre iznenadiće činjenica da pravi znalci šahovske igre često žrtvu skromnog pješaka na estetskoj ljestvici stavljaju iznad žrtve skakača, topa, pa i dame. U partiji koju objavljujemo vođa bijelih figura upravo je žrtva skromnog pješaka omogućio bijelim figurama da prodru duboko u poziciju crnog i natjeraju ga na kapitulaciju.

Kasparjan-Bronštajn
Sicilijanska odbrana
Lenjingrad, 1947.
Komentari: A Sokolski

1. e4 c5, 2. Sc3 Sc6, 3. f4 e6,

Da bi se što prije sprovelo d7-d5. Ipak 3... g6 vjerovatno je bolje.

4. Sf3 d5, 5. Lb5 Sf6,

Bolje je bilo 5... Sg e7, ne dozvoljavajući udvajanje pješaka.

6. e5 Sd7, 7. Lxc6 bc6, 8. 0-0 Le7, 9. d3 0-0, 10. De1 Tb8, 11. b5 De8,

Crni iz otvaranja izašao sa pješačkim slabostima.

12. La3 La6, 13. Sd1 f5, 14. Da5 Lb7, 15. Sb2 Dd8, 16. Dc3 La6, 17. Sa4 d4.

Crni pješaci sada su fiksirani i oslabljeni.

18. Dd2 Lb5, 19. Sb2 Sb6,
20. Sc4 h6, 21. Kh1 Kh7,
22. Tae1 Tb7, 23. Tg1 Sd5,

DIJAGRAM

Na prvi pogled čini se da bijeli ne može pojačati poziciju. Žrtvom pješaka Kasparjan otvara „e“ liniju poslije čega slabi pješaci crnog postaju još slabiji.

24. Sd6! Lxd6, 25. ed6 Dxd6,
26. Te5! Tf6, 27. Tge1 Tb6?

Greška ali položaj crnog je već težak.

28. Sxd4 Ta6, 29. Dc1 Sb4,
30. Sxe6 Sxc2, 31. Dxc2 Txa3,
32. Db2 Ta5, 33. Sxc5 Lxd3 i
34. Sxd3.

Crni predaje.

Priedio: **Nebojša Knežević**

U OŠ „Njegoš“ u Spužu obilježili Svjetski dan šuma – 21. mart
ZA ZDRAVU ŽIVOTNU SREDINU

UČENICI UKAZALI NA VAŽNOST ŠUMA ZA ŽIVOT ČOVJEKA: Iz programa

Edukativnim programom učenika u OŠ „Njegoš“ u Spužu, ekološka sekcija pod vođstvom nastavnice biologije Branke Mičić obilježila je Svjetski dan šuma – 21. mart.

Program se sastojao iz nekoliko cjelina, a svaka je sadržala jaku saznavnu

poruku o očuvanju i značaju šuma. Kroz simulaciju televizijske emisije učenici VII i VIII razreda su govorili o važnosti šuma za život čovjeka. Nakon toga, đaci su rješavali ukrštenicu i prezentovali kako ljudi treba da se ponašaju u šumi. Ksenija Kadić,

učenica, VII razreda, recitovala je pjesmu „Molitva šume“ i pročitala svoj seminarski rad na ovu temu. Na kraju programa voditelj su postavljali pitanja na koja su odgovarali učenici iz publike.

Tatjana Jokić,
pedagog

Izabrani stipendisti Ujedinjenih svjetskih koledža iz Crne Gore

ŠKOLOVANJE ZA DIPLOMU MEĐUNARODNOG BAKALOREATA

Dobitnici školske 2013/2014 i 2014/2015. godine su Anđela Marković, učenica II razreda Gimnazije „Slobodan Škerović“, Podgorica, Ilija Gračanin, učenik II razreda Gimnazije Kotor i Ana Čolović, učenica II razreda Gimnazije „Tanasije Pejatović“, Pljevlja

Ovogodišnji dobitnici stipendija Ujedinjenih svjetskih koledža (UWC) za školske 2013/2014 i 2014/2015. godine iz Crne Gore su Anđela Marković, učenica II razreda Gimnazije „Slobodan Škerović“, Podgorica, za Adriatik koledž u Duinu u Italiji; Ilija Gračanin, učenik II razreda Gimnazije Kotor, za „Robert Bosh“ koledž u Frajburgu u SR Njemačkoj; Ana Čolović, učenica II razreda Gimnazije „Tanasije Pejatović“, Pljevlja, za koledž u Mostaru u BiH.

To je, nakon obavljeneog intervjua sa najboljim učenicima II razreda crnogorskih gimnazija/srednjih škola, odlučila Selekciona komisija sastavljena od predstavnika Ujedinjenih svjetskih koledža, Univerziteta Crne Gore, Ministarstva prosvjete i Zavoda za školstvo, na osnovu po-

stignutog uspjeha i dostignuća tokom osnovne škole i dosadašnjeg srednjoškolskog obrazovanja.

Za rezervne kandidate izabrane su: Katarina Nikolić, učenica II razreda Srednje muzičke škole „Dara Čokorilo“, Nikšić; Filip Živković, učenik II razreda Gimnazije „Niko Rolović“, Bar; Tijana Dragović, učenica II razreda Gimnazije „Stojan Cerović“, Nikšić.

Dobitnici UWC stipendija će tokom dvogodišnjeg školovanja na navedenim koledžima steći znanja i vještine koje će usmjeriti njihovu buduću karijeru.

Podjednako je važno i znanje engleskog jezika na kome će pratiti nastavu u naredne dvije godine, nakon čega će steći širom svijeta priznatu diplomu Međunarodnog bakaloreata (International Baccalaureate Diploma).

„Ujedinjeni svjetski koledži“ su jedinstvena i jedina globalna obrazovna organizacija koju čini 15 koledža (BiH, Italija, Norveška, Njemačka, Velika Britanija, Holandija, Jermenija, Kanada, Novi Meksiko, Hong Kong, Indija, Svazilend, Kostarika, Venecuela i Singapur) sa nastavim programom koji predstavlja pripremu za nastavak univerzitetskih studija u matičnoj zemlji ili inostranstvu. Nakon završetka školovanja na nekom od ovih koledža, učenici stižu širom svijeta poznatu i priznatu diplomu „Međunarodnog bakaloreata“ što im otvara vrata najrenomiranijih svjetskih univerziteta, koji im dodjeljuju pune stipendije za nastavak redovnih studija.

Lj. V.

OŠ „Pavle Rovinski” u Podgorici obilježila dvije decenije rada USPJESI UČENIKA ORDENJE ŠKOLE I PONOS GRADA

Svečanosti prisustvovali brojni gosti, predstavnici ministarstava prosvjete i nauke i NVO sektora. Učenici izveli prigodan program, a u školskom holu izložen novi model robota

PJESME NA RUSKOM I ENGLJSKOM JEZIKU: Učenici izrazili dobrodošlicu gostima

U prisustvu brojnih gostiju, učenika i roditelja, OŠ „Pavle Rovinski” proslavila je značajan jubilej – 20 godina postojanja i rada. Po-

zdravljajući prisutne, direktorica Marijana Papić izrazila je zahvalnost učenicima na rezultatima koje su ostvarili u proteklom godinama.

„Ordenje kojim se naša škola okitila predstavljaju uspjesi naših učenika, osvojeni na brojnim takmičenjima znanja. Takođe, i Podgo-

ARIJAMA POZNATIH OPERA ISKAZALI UMIJEĆE: Iz programa

rica se s pravom može ponositi OŠ „Pavle Rovinski”. U njenim klupama i učionicama prva znanja stekle su generacije učenika. Škola je osavremenjivanjem nastavnog procesa svakim danom postajala sve značajniji činilac u obrazovanju mladih. Naravno, uspjesi su rezultat predanog rada nastavnika koji kreiraju intelektualnu mapu mladih naraštaja. Uz to, i zavidna saradnja sa roditeljima omogućila je realizaciju brojnih planova koji su dio vaspitnoobrazovnog procesa. Stoga ćemo i dalje nastaviti da podstiče-

mo učeničku kreativnost, kvalitetan rad i dobru saradnju među nastavnicima”, naglasila je, između ostalog, direktorica Papić.

Svojim prisustvom svečanost su uveličali i Andrej Nesterenko, ambasador Ruske federacije u Crnoj Gori, Vesna Vućurović, pomoćnica ministra prosvjete, predstavnici ambasade Republike Poljske u Crnoj Gori, kao i predstavnici Ministarstva nauke, Univerziteta, Glavnog grada, Zavoda za školstvo Ispitnog centra, Centra za stručno obrazovanje, Zavoda za udžbenike, Ruske škole, Sindikata

prosvjete, Školskog odbora, Savjeta roditelja, Mjesne zajednice, te NVO sektora.

U programu koji je bio pod sloganom „20 godina i nije malo”, učenici su arijama iz poznatih opera, pjesmama na ruskom i engleskom jeziku, igrom i glumom iskazali svoje umijeće. Takođe, u okviru svečanosti „MonteBot”, tim sastavljen od nekoliko učenika ove vaspitnoobrazovne ustanove (koji će učestvovati na Evropskom takmičenju iz robotike u Španiji) izložio je novi model robota u školskom holu.

Š. B.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana meteorologije održana predavanja u nekoliko vaspitnoobrazovnih ustanova Crne Gore

AKTUELNA TEMA ZAINTERESOVALA MLADE

U Resursnom centru za djecu i mlade „Podgorica”, u Podgorici, u danilovgradskoj i cetinjskoj gimnaziji, nekoliko škola u Nikšiću i Plužinama, kao i u OŠ „Savo Pejanović”, predstavnici podgoričkog Zavoda za meteorologiju održali predavanja o klimatskim promjenama. Zapaženo i nagrađeno interesovanje učenika Resursnog centra

Povodom obilježavanja Dana meteorologije, predstavnici podgoričkog Zavoda za meteorologiju održali su predavanja u nekoliko vaspitnoobrazovnih ustanova: Resursnom centru

za djecu i mlade „Podgorica”, cetinjskoj i danilovgradskoj gimnaziji, te OŠ „Savo Pejanović” u Podgorici.

„Učenici su slušali predavanje o fenomenu klimatskih promjena, kao i njihovi-

vim uticajima na prirodni ambijent u Crnoj Gori. Takođe, bliže su se upoznali sa prirodom našeg posla, kao i rezultatima rada Zavoda. Na kraju predavanja, postavljali su pitanja, a naši struč-

U DVORIŠTU ŠKOLE METEOROLOŠKI ZAKLON SA INSTRUMENTIMA ZA MJERENJE TEMPERATURE I VLAŽNOST VAZDUHA: Učenici Resursnog centra, „Podgorica”

njaci su na njih odgovarali”, objašnjava direktor ove institucije Luka Mitrović, koji

je bio jedan od predavača. Prema njegovim riječima, najveće interesovanje pokazali su učenici iz Resursnog centra.

„Planirali smo da predavanja traju koliko i jedan školski čas, međutim, u ovoj ustanovi je trajao 15 minuta duže, jer su učenici bili vrlo aktivni. Pažljivo su nas slušali, a onda i postavljali brojna pitanja. Interesovalo ih je zašto je ova zima bila blaga, da li je ljudski faktor presudan u klimatskim promjenama, kao i za koliko dana se vremenska prognoza smatra pouzdanom. Shvatili smo da

je njihova profesorica geografije očigledno probudila zanimanje za meteorologiju i zato smo odlučili da ih nagradimo. U dvorištu škole postavili smo meteorološki zaklon sa instrumentima za mjerenje temperature i vlažnosti vazduha. Tako će svakodnevno moći sami da mjere temperaturu, a dobijene podatke će upisivati u dnevnik osmatranja”, naglašava direktor Mitrović. On je naglasio da su predavanja održali u još nekoliko škola u Nikšiću i Plužinama.

Š. B.

„Vrijeme i klima: Angažovanje mladih”

METEOROLOŠKA STRUKA VEOMA PERSPEKTIVNA

Svjetski Dan meteorologije obilježava se od 23. marta 1950. godine, kada je usvojena Konvencija Svjetske meteorološke organizacije (SMO). Ove godine obilježen je motom „Vrijeme i klima: Angažovanje mladih”. Kako je saopštila SMO, motom je naglašena ključna uloga mladih generacija u borbi protiv klimatskih promjena. Takođe, ova organizacija podseća da temperature atmosfere i okeana neprestano rastu, ledeni vrhovi i glečeri širom svijeta stalno se smanjuju, nivo mora raste, a broj ekstremnih vremenskih i klimatskih događaja, nažalost, postaje sve učestaliji i intenzivniji. Stoga, upućuju poziv mladima da se odluče za karijeru u oblasti meteorologije, hidrologije ili klimatskih nauka, jer će time pružiti vitalni doprinos sigurnosti i blagostanju svojih zajednica i država.

Podsetimo, Crna Gora je postala punopravna članica Svjetske meteorološke organizacije 5. januara 2007. godine. Prvi sastanak u Crnoj Gori, pod pokroviteljstvom Svjetske meteorološke organizacije, održan je 27. aprila 2007. godine, u okviru projekta „Razvoj hidrometeorološkog osmatranja i prognozirana u slivu rijeke Save”.

OŠ „Braća Bulajić” u Vilusima, nadomak granice sa Bosnom i Hercegovinom

MALA ŠKOLA VELIKANA

– Dok je veći dio crnogorskog stanovništva bio nepismen, Bulajići su bili studenti Sorbone, a Dakovići doktori;

– Branko Kovačević – osnivač galerije „Most” i kulturnih manifestacija;

– Vujičići – Stevan i Zdravko osvajači svjetskih planinskih vrhova;

– Među sadašnjih 20-ak đaka ima i lučonoša

Živopisan krajolik vilušskog zatara, nadomak državne granice Crne Gore sa Bosnom i Hercegovinom, krajem devetnaestog vijeka imao je opismenjenu omladinu. Naime, u jednoj privatnoj kući 1892. godine otvorena je državna škola Knjaževine Crne Gore, koja je u vjekovnom postojanju,

sa ratnim prekidima, iznjedrila brojna značajna imena u kulturi, nauci, umjetnosti.

– Miljka Bulajića, jednog od prvih školovanih učitelja u Crnoj Gori, oca velikog scenariste Veljka i književnika Stevana Bulajića.

– Dok je veći dio crnogorskog stanovništva bio nepi-

smen, Bulajići su bili studenti Sorbone, a među njima i Jovan Bulajić, čije ime nosi Klinika u Brezoviku.

– Blagoje Kovačević, osnivač Hirurške klinike u Sarajevu, pred kojom mu je stajalo spomeničko poprje do rata, kad je srušeno i neobnovljeno.

„Viluško ljeto” – svake godine

– Veljko Bulajić, svjetski poznat filmski i TV režiser, akademik, autor poznate TV serije „Kapelski Kresovi”.

– Dakovići doktori: Nikola, Radovan i Vaso.

– Bulajići doktori: Žarko, Radosav, Milan i Strahinja.

– Slobodan Vučetić – poznati sudija.

– Goran Bulajić – režiser.

– Branko Kovačević – osnivač galerije „Most” i kulturnih manifestacija koje će iduće godine slaviti dvije decenije postojanja kao i izdavačke djelatnosti.

Možda su ovakve priče i uticale na Branka Kovačevića da osnuje i kulturnu manifestaciju „Viluško ljeto”, koja

svake godine okuplja pjesnike, slikare, glumce, teatrologe, seoske pametare i majstore veza, skulptore, sakupljače ljekovitog bilja i proizvođače zdrave hrane. Brankova galerija „Most” prošeta se tako iz Podgorice po Vilusima, Velimlju, Vračenićima, Grahovu, Nudolu i Njegušima.

Masovno iseljavanje učinilo svoje

Ovo je manji broj iz „ešalona” viluških velikana, a ostade ih dosta nepomenutih. Ne bi bilo na visini ne imenovati dva najviša Vilušanina, osvajača vrhova najvećih planina svijeta – Stevana i Zdravka Vujičića.

Osnovna škola „Braća Bulajić”, sredinom prošlog vije-

ka imala je do dvjesto učenika, a sada ih u centralnoj školi ima dvadeset, i u dva podružna odjeljenja, Broćanac i Rudine, po dva, a ove je godine, u vjekovnoj istoriji, po drugi put bez prvog razreda. Višedecenijski direktor Radomir Krivokapić ističe da nema đaka-pješaka. A obezbijeđen je kombi-voz... Ali, ima nekoliko zatvorenih područnih odjeljenja koja, vjerovatno, više nikad i neće proraditi, jer je masovno iseljavanje učinilo svoje, naglašavajući da su svi dobri đaci, među kojima ima i lučonoša. Stara školska zgrada, optočena zelenilom na uzvišici, liči na sanatorijum, iako je namjenski izgrađena, prije šest decenija...

Blagota Koprivica

Svečano obilježen Dan Osnovne škole „Ilija Kišić“

PRIJATELJSTVO JE SPONA MEĐU LJUDIMA

Po ko zna koji put đaci su dostojno predstavili svoje mjesto, svoju školu, svoje odjeljenje, svog učitelja, ali prije svega i sebe same

PUNI ŽIVOTA I OPTIMIZMA: Učesnici programa

ODUŠEVLENJE ĐAKA NAJBOLJA NAGRADA: Učitelj G. Drobnyak sa đacima na sceni

MALIŠANI IZMAMILI OSMJEHE I DIVLJENJE PRISUTNIH: Detalj iz programa

U čast čovjeka čije ideale i snove nastojimo da ostvarimo kroz posvećeno vaspitavanje i obrazovanje malih đaka, svake godine Dan Osnovne škole „Ilija Kišić“ obilježavamo svečanom priredbom. Nakon himne (koju je izveo školski hor viših razreda, mentorka gospođa Marijela Milanović) i pozdravne riječi našeg direktora škole, gospođina Đorđija Radovića, slijedile su tačke u pjevanju i plesu. Tačka našeg odjeljenja bila je negde u sredini ove manifestacije i predstavljena je riječima – „Prijateljstvo je spona među ljudima“, poručuju učenici odjeljenja 5. a koji će zajedno sa svojim učiteljem izvesti koreografiju na taktove dečije pjesme „Trka“. Po prvi

put do sada, svi članovi grupe su bili uigrani i istovremeno su pravili dogovorene pokrete. Tu mladalačku energiju i živahnost sam pratio i ja koliko sam mogao. Bez straha, bez treme, sa već velikim iskustvom javnog eksponiranja od 5 godina, mališani su i ovoga puta izmamili osmijeh prisutnih, divljenje „važnih i velikih zvanica iz prvih redova“ (kako su ih oni sami nazvali), odobravanje prisutnih roditelja... Što je najvažnije, po ko zna koji put su dostojno predstavili svoje mjesto, svoju školu, svoje odjeljenje, svog učitelja, ali prije svega i sebe same. Tama kad se uzbuđenje od nastupa malo stišalo, slijedila je posljednja tačka „Pobjednici školskih karaoka 2013. g.“ koja se pretvorila u malu žurku. Sasvim spontano, učenici 4, 5. i 6. razreda su pobjednike karaoka, koji su izvodili svoje kompozicije, podržali igrom i plesom. I to onako kako samo mladi i poletni, puni života i optimizma, umiju. Mi, učitelji i nastavnici, ih nismo sputavali. Bilo je lijepo gledati te mlade ljude kako se raduju životu i biti sastavni dio njihovog života i odrastanja...

Nakon tog zvaničnog dijela u kojem su glavnu riječ „vodili“ učenici, za goste i radnike je upriličena promocija školskog lista „Zvono“ (uz riječi gospodina Đorđi-

ISTORIJAT I NAGRADE

Davne 1964. godine, 1. oktobra, oglasilo se prvo zvono i otpočela je realizacija nastave u ovdašnjoj zgradi naše škole. Sa malim, ali vrijednim i optimističkim kolektivom, krenula je realizacija nastavnog procesa. Godine su se nizale jedna za drugom, mijenjao se radni kolektiv, rastao je i opadao broj đaka, ali je jedno ostalo isto – topla radna atmosfera ispunjena povjerenjem i ljubavlju onih koji tu rade.

Sa ponosom, već 50 godina, naša škola nosi ime po narodnom heroju, učitelju i humanisti, Iliji Kišiću koji je u 27. godini života, 13. februara 1943. g, poginuo boreći se za svoje ideale, za slobodu svoje zemlje, za dobrobit i bolju budućnost generacija koje dolaze. Te ideale mi, prosvjetari ove škole, nastojimo usaditi generacijama mladih ljudi koje trenutno vaspitavamo i obrazujemo. A da to dobro činimo, potvrđuju i brojne nagrade. Među najznačajnijim je svakako tada tek ustanovljena najviša republička nagrada „Oktoih“ koju je škola dobila 1970. godine i to prva od svih osmogodišnjih škola u Crnoj Gori, kao i najveće opštinsko priznanje – „Oktobarska nagrada oslobođenja Herceg Novog“ iste godine. Međutim, da se sa tim nije stalo i da se uspjesi nastavljaju, pokazuju i pojedinačne nagrade na nivou države. Republičku nagradu „Oktoih“ dobio je, sada već penzionisani, nastavnik biologije gospodin Slobodan Kovačević, a početkom tekuće godine Godišnju nagradu renomiranog lista „Prosvjetni rad“, Goran Drobnyak (prof. razredne nastave). Kako je krenulo, kolektiv ove sjajne ustanove pobraće sve moguće nagrade, zaslužno.

ja Radovića, direktora škole i prof. Rajane Vrbnjak, urednice lista), koji izlazi već 16 godina zaredom, otvaranje srednjih i renoviranih kabineta i na kraju koktel.

U nadi da će naša mala ponosna škola dočeka-

ti još puno rođendana i slaviti ih na isti način, energično i veselo, čestitam joj stojeći jubilej uz veliku čast i zadovoljstvo što sam dio njenog kolektiva.

Goran Drobnyak,
profesor razredne nastave

OGROMNA MLADALAČKA ENERGIJA

Imao sam tu čast da pet godina zaredom sa svojim odjeljenjem budem dio manifestacije obilježavanja Dana škole. Rukovodeći se principima jednakosti i ravnopravnosti, svi đaci odjeljenja su uzimali učešće u izvođenju tački na tim svečanim događajima. Kao mali prvaci, prije 4 godine, pobrali su najveći aplauz i izmamili brojne osmijeh dramatizujući tekst „Mali muzičari“ (uz igru sa instrumentima). Potom je slijedilo „deklamovanje“ dečijih prava iz „Deklaracije o pravima djeteta“ (iz 1989. g.), koristeći balone kao rekvizite; koreografija na taktove pop numere „Bože, brani je od zla“ (Toše Proeski) koristeći papirnu srca, jastučiće i instrumente; grupno pjevanje crnogorske narodne pjesme „Đevojko, devojko“ (uz prigodnu koreografiju sa jabukama) i na kraju, ove godine, koreografija na taktove dečije pjesme „Trka“ uz korišćenje maski, papirnih zvijezda i sportske opreme. Da je bilo naporno sve to osmisлити i kanalisatu u ogromnu, mladalačku energiju malih đaka u željenom pravcu, bilo je. Ali je vrijedelo svakog trenutka. Ove godine sam odlučio, uz oduševljenje đaka, da se i ja priključim njima na sceni i budem dio zajedničke tačke.

U OŠ „Štampar Makarije“ u Podgorici obilježili Svjetski dan poezije ISKAZALI LJEPOTU POETSKOG IZRAZA

Na konkursu povodom Svjetskog dana poezije, žiri razmatrao oko 40 pjesama i izdvojio četiri, od kojih će jedna biti komponovana za pjesmu školskog benda. Časovi stranih jezika, kao i istorije zanimljivom koncepcijom približili deci ovaj datum

Povodom obilježavanja Svjetskog dana poezije, Aktiv profesora crnogorskog, srpskog, hrvatskog i bosanskog jezika u podgoričkoj OŠ „Štampar Makarije“ na zanimljiv način podstakao je učenike da uvide ljepotu poetskog izraza.

Za đake od VI do IX razreda ove vaspitno-obrazovne ustanove raspisali su konkurs za najbolju pjesmu, uz obeća-

nje da će tekst najmaštovitije biti komponovan za pjesmu školskog benda. Žiri (profesorica crnogorskog, srpskog, hrvatskog i bosanskog jezika Olivera Đurišić, Dejan Božović, kompozitor, i Dejan Đonović, glumac i pjesnik) izdvojio je između pristiglih 40 pjesama četiri koje su nastale kao rezultat timskog rada učenika. Tako su, Balša Božović, učenik VII razreda, i nje-

gove drugarice Ksenija Maršić i Anastasia Džankić napisali simpatičnu pjesmu „Moja škola“. Aleksandar Hidić i Matija Knežević, učenici VII razreda, zajedničkim snagama svoje ideje pretočili su u stihove pjesme „Škola nije zgrada“, Isidora Bulatović, učenica VII razreda „Moja škola – pjesma bez kraja“ i Vladislav Zečević, učenik IX razreda, „Škola“. Obilježavanje ovog dana uljepšao je i pjesnik i glumac Dejan Đonović, koji je bio gost učenika IV razreda sa kojima je razgovarao o poeziji i čitao stihove svojih pjesama za decu.

Izražavajući zadovoljstvo umijećem i maštom koju su učenici iskazali, direktorica Milica Stanković uručila je knjige najboljima, rekavši da je to najprikladniji poklon za njih.

„Naša škola je poput fabrike u kojoj se stalno proi-

MALA FABRIKA TALENATA: Pobjednički tim učenika sa direktoricom Stanković

OŠ „Sutjeska“ u Podgorici GOSTOVAO PJESNIK DUŠAN ĐURIŠIĆ

I učenici podgoričke OŠ „Sutjeska“ obilježili su Svjetski dan poezije. Tim povodom, učenike drugog razreda posetio je pjesnik Dušan Đurišić. Tokom jednog školskog časa, on je govorio stihove posvećene deci, a ona su postavljala pitanja i recitovala stihove.

zvodilo nešto novo i lijepo. To dokazuje da nosite potencijal i darove koje ćemo otkrivati i radovati im se“, istakla je direktorica Stanković.

Nastavnik istorije Igor Radulović i nastavnica crnogorskog jezika Olivera Đurišić osmislili su toga dana ča-

sove na kojima su razgovarali o istorijskom naslijeđu Crne Gore, podsetili se stranih pisaca. Između ostalog, čitali su pjesmu „Napoleon Bonaparta i Crnogorci“, A. S. Puškina. Nesvakidašnjom koncepcijom časova italijanskog (Snežana Jovović, profesori-

ca) i engleskog jezika (Olivera Drinčić, profesorica) učenicima je omogućeno da čuju „Crvenkapu“ na ovim jezicima. Takođe, recitovani su stihovi istaknutih pjesnika, poput V. Šekspira, A. Tenesona i Dž. G. Bajrona.

Š. B.

Aktivnosti učenika pljevaljske Gimnazije „Tanasije Pejatović“

OBIJEŽEN MEĐUNARODNI DAN VODA

U akciji čišćenja školskog dvorišta učestvovali i učenici i profesori. Raspisan i konkurs „Voda za život“ za najbolji literarni rad, plakat i fotografiju. Učenici izveli flešmob na platou sportskog centra „Ada“

Učenici izveli performans koristeći modernu tehnologiju

Učenici pljevaljske Gimnazije „Tanasije Pejatović“ pridružili su se Sveruskoj akciji „Plava planeta“ i obilježili Svjetski dan voda. Akcija je organizovana s namjerom da šire obavijesti javnost o značaju vode, kao i efektivnosti korišćenja njenih resursa. Zadaci su bili konkretni. Na primjer, afirmacija i sumiranje pozitivnih iskustava

obrazovnih ustanova u istraživanju vodenih resursa, kao i angažovanost mladih da na konkretan način poklone pažnju zaštiti životne sredine.

U okviru akcije sproveden je i konkurs „Voda za život“ za najbolji plakat „Problemi vodenih objekata“, literarni rad „Voda izvor života“ i fotografiju „Plavo zlato“. Osim toga, učenica Tatjana

Đurović učestvovala je na konkursu fotografije i radnih svesaka „Putovanje kapljice“. Akcija je bila dobar povod, da istog dana učenici čiji su izborni predmeti Hemija i život, Ekologija i biodiverzitet zajedno sa profesorima – Rosandom Terzić, Munirom Dešević, Tanjom Dragašević, Rosandom Terzić, Jadrankom Jestrović i Hajrudinom

Kujundžićem, pomoćnikom direktora, organizuju akciju čišćenja školskog dvorišta. Učestvovalo je 150 dobrovoljaca. Flešmob (performans putem telekomunikacione tehnologije SMS-a, mobilnih telefona i Fejsbuka) je bio organizovan pored rijeke Breznice, na platou sportskog centra „Ada“.

Š. B.

Predstavnici Đačkog parlamenta OŠ „Vukašin Radunović“ posetili Dnevni centar Berane

MLADI NEMAJU PREDRASUDE

Predstavnici Đačkog parlamenta IX razreda Osnovne škole „Vukašin Radunović“ posetili su sa pedagogicom Aidom Lucević Dnevni centar Berane.

Oni su kreativnim programom – pjesmama i plesom oduševili prisutne i pokazali da mlade generacije nemaju predrasude, te da predstavljaju veliku snagu na zajedničkom putu ka ostvarenju socijalne inkluzije. Ovo je bila divna prilika za sklapanje novih prijateljstava.

Đački parlament je u saradnji sa Enfans organizacijom iz Berana organizovao akciju prikupljanja garderobe, obuće i igračkica za stanovnike naselja „Riversajd“ (Romi i Egipćani).

Marta Zečević i Vasilija Joksimović, IX-2

DRUŽENJE I PODRŠKA: Učenici sa polaznicima Dnevnog centra

Povodom početka proljeća mladi gorani i učenici OŠ „21. maj“ u Podgorici posadili cvijeće u školskom dvorištu

DOBRODOŠLICA PROLJEĆU

Učenici i članovi Udruženja gorana posadili 21 ružu. Dječji savez Podgorice nagradio najvrjednije sa CD-om dječjih pjesama. Đaci pozvali svoje drugare da čuvaju i oplemenjuju školsko dvorište

DA DVORIŠTE BUDE U ZNAKU VESELIH BOJA: Učenici vrijedno sade ruže

Povodom označavanja početka najljepšeg godišnjeg doba – proljeća, učenici podgoričke OŠ „21. maj“ i članovi Udruženja gorana posadili su u školskom dvorištu 21 ružu.

„Broj posađenih ruža istovremeno označava kalendar-ski početak proljeća, ali i na-

ziv ove vaspitno-obrazovne ustanove. U školi je formirana i jedinica gorana, a đeca su bila veoma angažovana i vrijedna u sadnji. Dječji savez je nagradio najvrjednije CD-ima sa dječjim pjesmama. Đeca iz Udruženja gorana, ove kao i drugih škola učestvovali su u proslavi Gorana na Lovčenu,

kada će u Njegoševoj šumi posaditi od 1.000 do 1.500 novih sadnica“, naglasila je Lidija Kusovac, sekretarka Udruženja gorana. Učenici su izrazili zadovoljstvo što će ruže svojim bojama brzo ukrasiti njihovo dvorište i upozorili svoje drugare da imaju brižljiv odnos prema njemu.

Š. B.

U Gimnaziji u Kotoru održan Treći nacionalni sajam školskih preduzeća za vježbu

PROMOCIJA PREDUZETNIČKOG UČENJA

Svoje proizvode i usluge predstavilo 60 preduzeća za vježbu iz 12 srednjih stručnih škola: iz Kotora, Bara, Ulcinja, Budve, Herceg Novog, Tivta, Pljevalja, Nikšića, Berana, Bijelog Polja, Kolašina, Podgorice i Osnovne škole „Veljko Drobniaković“ iz Risna

MANIFESTACIJA OKUPILA OKO 400 UČENIKA: Sa sajma

Na ovogodišnjem Trećem nacionalnom sajmu školskih preduzeća za vježbu, održanom u Gimnaziji u Kotoru, svoje proizvode i usluge predstavilo je 60 preduzeća za vježbu iz 12 srednjih stručnih škola: iz Kotora, Bara, Ulcinja, Budve, Herceg Novog, Tivta, Pljevalja, Nikšića, Berana, Bijelog Polja, Kolašina, Podgorice i Osnovne škole „Veljko Drobniaković“ iz Risna. Ova manifestacija okupila je oko 400 učenika, pa po brojnosti predstavlja jednu od najvećih do sada organizovanih u Crnoj Gori.

Organizatori sajma su Centar za stručno obrazovanje, Ministarstvo prosvjete i Gimnazija iz Kotora.

Manifestaciju je svečano otvorila generalna direktorica Direktorata za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih Nataša Gazivoda, a učesnicima sajma obratili su se direktor Gimnazije iz Kotora Božo Perović i direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković.

Sajam predstavlja jednu od značajnih manifestacija u srednjem stručnom obrazovanju kada je u pitanju razvoj i promocija preduzetničkog učenja, a organizatori su bili: Srđan Obradović i Sandra Brkanović, koordinatori Servis Centra preduzeća za vježbu i savjetnici u Centru za stručno obrazovanje.

Lj. V.

Da podsetimo, preduzeće za vježbu je model simulirane kompanije koja posluje u konkurentskom poslovnom okruženju sa ciljem da omogućiti učenicima: sticanje preduzetničkih znanja i vještina, razvijanje pozitivnog odnosa prema radu u timu, odgovornost u donošenju odluka i povezivanje teorijskog znanja sa praktičnim radom.

Neke od djelatnosti sa kojima su zastupljena preduzeća za vježbu su: proizvodnja i prodaja meda, prodaja vode, proizvodnja i prodaja kolača i torti, trgovina na veliko igračkama i školskim priborom, trgovina na malo kompjuterima, prodaja kancelarijskog namještaja, stolarije i podova, trgovina na malo modnim detaljima i parfemima, te kafom, čajevima, kakaom i začinima, trgovina sportskom opremom za ribolov, kamp-opremom i baštenskim mobilijarom, trgovina na malo i veliko suvenirima, narodnim nošnjama, slikama i nakitom, kupovina i prodaja zlatnog i srebrnog nakita i satova, prodaja opreme za lov i ribolov, pružanje usluga u turističkoj djelatnosti-turistička ponuda, prodaja i distribucija boja i lakova, prodaja na veliko drveta i građevinskog materijala, prodaja hljeba i peciva i dr.

27

Prosvjetni rad

APR. 2014
BROJ 24

NVO „Green home“ organizovala radionicu u vaspitnoj jedinici „Jelena Četković 2“ podgoričke predškolske ustanove „Đina Vrbica“ STICALI I OBNAVLJALI ZNANJA O OČUVANJU PRIRODE

Povodom kampanje „Sat za planetu“, članovi NVO „Green home“ organizovali su i osmislili maštovitu radionicu na temu „Klimatske promjene i održiva upotreba prirodnih resursa“ za mališane dvije starije i jedne mlađe vaspitne grupe „Jelena Četković 2“, podgoričke predškolske ustanove „Đina Vrbica“.

„Radionica je organizovana s ciljem da se dijete od najranijeg uzrasta usmjera-va i razvija navike i stavove brižljivog odnosa prema životnoj sredini. Mališani su odgledali i animirani film o uštedi električne energije u kom lik Spajdermena spašava planetu Zemlju. Osim toga, putem interaktivnog razgovora sa najmlađima isto-

Iz radionice u vrtiću „Đina Vrbica“

vremeno su stečena i obnovljena znanja o očuvanju prirode, biljnim, kao i životinjskim staništima“, objašnjava

Dejana Prelević, PR ove vaspitno-obrazovne ustanove.

Š. B.

Univerzitet Crne Gore

NOVI REKTOR RADMILA VOJVODIĆ

Za dekana Fakulteta političkih nauka izabran prof. dr Saša Knežević, a Filozofskog fakulteta prof. dr Goran Barović

Profesorica na Fakultetu dramskih umjetnosti Radmila Vojvodić izabrana je za rektora Univerziteta Crne Gore za naredni trogodišnji period. Vojvodićeva je na tu funkciju izabrana na šednici Senata tajnim glasanjem, nakon čega je tu odluku potvrdio Upravni odbor.

Radmila Vojvodić (1961) je pozorišni reditelj, dramski pisac, univerzitetski profesor, potpredsjednik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti (DANU). Na Fakultetu dramskih umjetnosti Uni-

verziteta u Beogradu diplomirala je režiju 1985. godine. Univerzitetsku karijeru započela je na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu 1990. godine u zvanju asistenta, na kome radi do 1993. godine, kada odlučuje da svoju profesionalnu karijeru nastavi u Crnoj Gori. Pedagoški rad nastavlja 1995. godine na pokrenutom Odsjeku za glumu pri Fakultetu likovnih umjetnosti Univerziteta Crne Gore. Autor je drama „Princeza Ksenija od Crne Gore“, „Montenegrini“, „Montene-

gro blues“ i „Everyman Đilas“. Koautor je prazvedbe prve nacionalne opere – „Balkanska carica“, „Dionizija de Sarna“, libreto „Nikole i Petrovića Njegoša“. Režirala je u mnogim referentnim kućama nekadašnjeg jugoslovenskog kulturnog prostora.

Prof. dr Saša Knežević je novi dekan Fakulteta političkih nauka (FPN) u Podgorici. Knežević (1965) je završio studije istorije na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, magistrirao je u Beogradu te je i doktorirao na Fi-

lozofskom fakultetu. Istraživački se bavio spoljnom politikom Crne Gore, Velike Britanije, istorijom diplomatije i ukupnim međunarodnim odnosima u XIX i XX vijeku. Autor je knjige „Crna Gora i Velika Britanija“, koautor udžbenika istorije za treći razred srednjih škola u Crnoj Gori i knjige „Velika Britanija i aneksiona kriza“, a objavio je veći broj naučnih i stručnih radova u domaćim i stručnim časopisima.

Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću predavao je

Radmila Vojvodić

Saša Knežević

Goran Barović

opštu istoriju savremenog doba, a od 2007. godine angažovan je na FPN kao predavač. Na istom fakultetu obavljao je dužnost prodekana, rukovodioca doktorskih studija i bio predstavnik u Senatu UCG.

Za novog dekana Filozofskog fakulteta u Nikšiću izabran je docent dr Goran Barović, koji je u protekle dvije godine obavljao dužnost prodekana za nastavu. On će tu funkciju obavljati u naredne tri godine.

Barović (1964) je završio Nastavnički fakultet (smjer istorija i geografija). Magistrirao je na Geografskom fakultetu u Beogradu, a doktorirao u Novom Sadu. Istraživački rad započeo je kao student kroz anga-

žman u Speleološkom društvu Nikšića, a od 1991. godine radi na tamošnjem Filozofskom fakultetu. Počeo je kao asistent pripravnika i asistent, pa saradnik u nastavi, a od 2011. ima zvanje docenta i predaje više predmeta na studijskim programima za geografiju i za obrazovanje učitelja. Objavio je 40 naučnih i stručnih radova u domaćim i međunarodnim časopisima. Koautor je „Geografsko-istorijskog atlasa Crne Gore“ i dva priručnika za studente geografije (Astronomska i Opšta geografija). Član je više stručnih i naučnih institucija i organizacija u zemlji i regionu.

O. Đ.

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore predstavljen novi program Erasmus +

POVEĆANJE MOBILNOSTI STUDENATA I NASTAVNIKA

Program će trajati od 2014. do 2020. godine

Erasmus plus, novi program Evropske unije (EU) za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport, koji je predstavljen u Rektoratu Univerziteta Crne Gore, trebalo bi da omogući da preko četiri miliona Evropljana dobije podršku za studiranje, osposobljavanje, rad ili volontiranje u inostranstvu.

Novi Erasmus sastoji se od svih dosadašnjih programa EU namijenjenih za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport, uključujući programe Tempus, Erasmus, Mundus, program cjeloživot-

nog učenja i Mladi u akciji, a trajaće od 2014. do 2020. godine.

„Program saradnje podrazumijeva da na neki način participirate finansijski kako bi mogli da koristite sve mogućnosti tog programa. Učesćem u Erasmus plus Crna Gora će morati da plati određenu članarinu koja neće biti velika. S obzirom da ćemo učestvovati samo u centralnim akcijama, i dalje ćemo moći da koristimo program 'Capacity building', a u tom dijelu institucionalne saradnje, koja je nama jako

bliska i koji smo koristili kroz Tempus projekte, biće pojačana komponenta studentske i mobilnosti nastavnika, što je dobro“, kazala je nacionalni Tempus koordinator u Ministarstvu prosvjete Vanja Drljević.

Ona je istakla da je taj program izuzetno značajan za Crnu Goru, tim prije što je to integrisan program koji objedinjava sve prethodne, posebno u oblasti obrazovanja, a istovremeno uključuje i program „Mladost u akciji“ i aktivnosti koje se odnose na sport.

PROGRAM KOJI OBJEDINJAVA SVE PRETHODNE IZUZETNO JE ZNAČAJAN ZA CRNU GORU: Sa skupa u Rektoratu

Erasmus plus obuhvata projekte koji se odnose na kreiranje zajedničkih master programa Žan Mone koji promoviše evropske integracije u svim aspektima, kao i istraživanja i nastavu u tom dijelu.

Razlika između Tempusa i Erasmus plus programa je u tome što je ovaj prvi program pomoći, dok se Erasmus plus i Program cjeloživotnog učenja odnose na saradnju.

Drljevićeva je navela da je do sada, zahvaljujući Erasmus Mundus programu, na usavršavanju u inostranstvu bilo 270 studenata iz Crne Gore.

O. Đ.

Univerzitet „Mediterran“ organizuje TOEFL

test iz engleskog jezika

ULAZNICA ZA USAVRŠAVANJE U INOSTRANSTVU

Zahvaljujući Memorandumu o saradnji koji su potpisali predstavnici „Hellenic American University“ iz Grčke i Univerziteta „Mediterran“ iz Podgorice, u toj ustanovi je od avgusta prošle godine više od 140 kandidata testiralo svoje znanje iz engleskog jezika na međunarodno priznatom TOEFL testu. Taj test engleskog kao stranog jezika je namijenjen prvenstveno studentima koji žele da nastave školovanje u inostranstvu ili profesionalnu karijeru u nekoj svjetskoj kompaniji.

Prema riječima Dragice Žugić, rukovodioca TOEFL ispitnog centra na „Mediterranu“ termini za testiranje su zakazani unaprijed, uglavnom jednom mjesečno, a prijavljivanje i plaćanje u iznosu od 180 dolara obavlja se putem interneta. TOEFL je provjera znanja

engleskog jezika za akademski nivo (osnovne studije, postdiplomske, doktorske, srednju školu).

„Naši kandidati u najvećem broju slučajeva su srednjoškolski koji žele vani da nastave školovanje. Pored učesnika i studenata iz Crne Gore, našoj ustanovi se za testiranje prijavljuju i mladi iz Bosne i Hercegovine i Srbije. Dok nije postojalo ovo testiranje u Podgorici, crnogorski đaci i studenti su morali na TOEFL testiranje da putuju u Beograd, Niš, Suboticu ili Tiranu“, dodala je ona.

Žugićeva je objasnila da strani koledži i univerziteti svaki za sebe traži odgovarajući broj poena na TOEFL testu.

„Što je čuveniji univerzitet, traži se veći nivo znanja. Na primjer, na univerzitetima Berkeley, Kolumbija i Stanford traži

NAŠOJ USTANOVI SE ZA TESTIRANJE PRIJAVLJUJU I MLADI IZ BiH I SRBIJE: Dragica Žugić, rukovodilac TOEFL ispitnog centra na „Mediterranu“

se 100 bodova na TOEFL testu za osnovne studije, a neki drugi koledži za postdiplomske i doktorske traže takođe toliki broj poena“, istakla je ona.

Univerzitet „Mediterran“ obavlja i TOEFL junior i TOEIC testove, od kojih su ovi drugi dizajnirani u cilju testiranja jezičkih sposobnosti u poslovnom okruženju.

O. Đ.

Na Univerzitetu Donja Gorica održana konferencija „Obrazovanje, nauka i biznis – udruženi potencijal“

INOVACIJE SU PRAKSA, A NE TEORIJA

Obrazovanje, nauka i biznis trebalo bi da progovore istim tržišnim jezikom, koji će skratiti dugi put od ideje do inovacije primjenljive i primjerene kapacitetima crnogorskog preduzeća“, ocijenio je potpredsjednik Privredne komore Crne Gore Ivan Savelić na otvaranju nacionalne konferencije „Obrazovanje nauka i biznis – udruženi potencijal“,

održane na Univerzitetu Donja Gorica (UDG).

Saveljić je objasnio da insistiranje na neophodnosti veće mobilizacije resursa u procesu korišćenja evropskih fondova za inovacije i transfer tehnologija proističe iz realnosti da, i pored krupnog napretka posljednjih godina, procenat izdvajanja BDP-a za nauku nije dovoljan da bi došlo

do povećanja kvaliteta tehnologija.

Rektor UDG prof. dr Veselin Vukotić kazao je da je cilj EU da kroz inovativnost, koja je proistekla iz različitosti, stvara nešto novo.

„Inovacije su praksa, a ne teorija. Nužda i muka rađaju inovacije. One su rezultat sposobnosti, a ne konstruktivizma“, rekao je, uz ostalo Vukotić.

O. Đ.

Povodom Međunarodnog dana sporta u funkciji razvoja i mira – 6. aprila PRIZNANJA ZA STUDENTSKE ORGANIZACIJE

Povodom Međunarodnog dana sporta u funkciji razvoja i mira – 6. aprila, predsjednik Crnogorskog olimpijskog komiteta Dušan

Simonović uručio je priznanje Studentskom sportskom savezu Crne Gore za doprinos razvoju univerzitetskog sporta. Priznanje je uručeno i

udruženju „EKOMEN“, sportsko-rekreativnom društvu studenata ekonomije i menadžmenta.

O. Đ.

Ministarstvo nauke preporučilo četiri institucije za dodjelu grantova ZA NAUČNE PROJEKTE 1,4 MILIONA EURA

Ministarstvo nauke će od kredita Svjetske banke dodijeliti 1,4 miliona eura za četiri naučnoistraživačka projekta fakultetima sa Univerziteta Crne Gore (UCG) i Univerziteta Donja Gorica (UDG). Riječ je o projektima Elektrotehničkog fakulteta, Biotehničkog fakulteta, Fakulteta za pomorstvo (svi sa UCG), kao i Fakulteta za politehniku (UDG).

Kako su saopštili iz Ministarstva nauke, ovo je jedan od najuspješnijih konkursa, koji ima cilj da se inovacije i znanje komercijalizuju, tj. da nalaze primjenu u svakodnevnom životu. Od ukupno prijavljenih projekata najviše ih je iz oblasti novih materijala i usluga, informacionih tehnologija, dok iz oblasti energetike nije stigla nijedna aplikacija.

Na konkursu je učestvovalo 35 domaćih istraživačkih institucija, iz inostranstva njih 42, domaćih kompanija je bilo 30, dok je osam prijativa stiglo od stranih kompanija. Iz Ministarstva je najavljeno uskoro raspisivanje novog konkursa za dodjelu grantova.

O. Đ.

U CANU održana tribina o uticaju globalnog otopljanja na klimu Crne Gore

TEMPERATURE VAZDUHA ĆE RASTI

Direktor Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju mr Luka Mitrović rekao je da se od 1990. godine u Crnoj Gori registruje naglo otopljenje koje ima karakter klimatske anomalije, te da ćemo ubuduće imati sve toplije i suvlje zime sa vrlo malo snijega, a toplotni talasi ljeti će biti sve češći i duži. On je, na tribini o uticaju globalnog otopljanja na klimu Crne Gore, održanoj u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti (CANU), objasnio da su prognoze zasnovane na posljednjem izvještaju Međuvladinog klimatskog panela i analizama koje radi Zavod.

U tom dokumentu predviđeno je da će temperatura vazduha u Crnoj Gori do 2030. godine porasti od 0,5 do 1,3 stepena. Klimatolozi predviđaju da će biti sve više toplotnih talasa.

„Imaćemo od dva toplotna talasa godišnje na severu, do tri u centralnim oblastima i na primorju. U prošeku, oni će trajati dan-dva duže. U centralnim krajevima i na granici sa BiH biće tokom ljeta pet procena-

ta padavina više, a tokom zime i proljeća u svim krajevima 10 odsto manje. Klimatologe zabrinjava to što je smanjenje godišnje količine snijega veće od smanjenja ukupnih količina padavina. Do 2030. godine snijega će padati oko 10 procenata manje u centralnim i severnim djelovima, a u južnim i primorskim krajevima oko 30 odsto u odnosu na period 1961–1990. godina“, naveo je, uz ostalo Mitrović.

O. Đ.

Crna Gora i Slovenija finansiraju 18 zajedničkih naučnoistraživačkih projekata

GODIŠNJE IZDVAJANJE OKO 3.000 EURA PO PROGRAMU

Mešovita komisija za naučno-tehnološku saradnju između Crne Gore i Slovenije odobrila je 18 projekata, na osnovu konkursa za sufinansiranje zajedničkih naučnoistraživačkih projekata, u okviru naučne i tehnološke saradnje između te dvije države, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

„Na konkurs za zajedničke naučnoistraživačke projekte, koji će biti realizovani u 2014. i 2015. godini, pristigle su 24 prijave od kojih njih 22 ispunjava uslove konkursa. Nakon detaljnog razmatranja pristiglih recenzija projekata, i u skladu sa utvrđenim prioritetima u oblasti istraživanja, za realizaciju je prihvaćeno njih 18“, navodi se u saopštenju.

Protokolom je dogovoreno da Crna Gora godišnje ulaže 1.400 eura po projektu, a slovenačka 1.500. Strana koja šalje naučnike pokriva troškove prevoza između dvije zemlje, dok strana koja prima naučnike pokriva troškove boravka, neophodne za realizaciju saradnje na odobrenom projektu.

O. Đ.

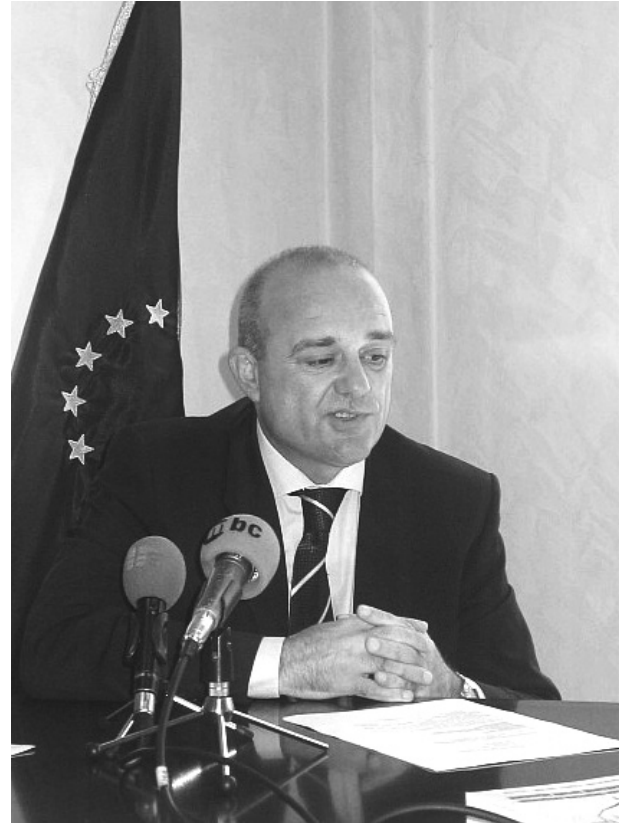
U Podgorici održana 11. međunarodna konferencija o transformacionim procesima u sportu i 10. kongres Crnogorske sportske akademije

PROMOCIJA NAUČNIH DOSTIGNUĆA

Učestvovala 63 naučna radnika iz 20 zemalja a predstavljene radove potpisalo je 138 autora i koautora

Na 11. međunarodnoj konferenciji o transformacionim procesima u sportu „Sportska dostignuća“ i 10. kongresu Crnogorske sportske akademije, koji su održani u Podgorici, učestvovala su 63 naučna radnika iz 20 zemalja a predstavljene radove potpisalo je 138 autora i koautora. Rad se odvijao više sekcija: sportska ishrana, adaptivna fizička aktivnost, sportski menadžment, sociologija sporta, pedagogija sporta, statistika u sportu, biomehanika i molekularna biologija u sportu, kousing, zdravlje i fitness, motorno učenje, fizičko vaspitanje, psihologija sporta, rehabilitacija u sportu i testiranje u sportu. Autori su putem poster prezentacija izlagali svoja naučna dostignuća.

Kako kaže dekan Fakulteta za sport i fizičku kulturu u Nikšiću prof. dr Duško Bjelica, iz štampe je izašao Zbornik sažetaka sa svojim ISNB brojem u kojem se nalaze svi radovi koji su bili izlagani, dok će adekvatno izloženi radovi steći pravo da se nađu u renomiranom crnogorskom časopisu „Sport Mont“ koji izlazi iz crnogorskog jezika, uz saže-

Duško Bjelica

tek na engleskom jeziku. Sa druge strane, najbolji radovi će biti predloženi za objavljivanje u časopisu „Montenegrin Journal of Sports Scien-

ce and Medicine“ koji, takođe izdaje Crnogorska sportska akademija.

Lj. V.

Ministarstvo nauke raspisalo poziv za program „HORIZON 2020“

O DRUŠTVENIM IZAZOVIMA

Ministarstvo nauke obaveštava crnogorsku naučnoistraživačku zajednicu da su u toku pozivi za prijave projekata u sklopu novog Okvirnog programa za istraživanje i inovacije „HORIZON 2020“ za 2014. i 2015. godinu.

Otvorene pozive za projekte na temu Društveni izazovi 5 (Societal Challenge 5: Climate action, environment, resource efficiency and raw materials) sa detaljnim instrukcijama mogu se naći na portalu: <http://ec.europa.eu/>

research/participants/portal/desktop/en/home.html. Na istoj adresi je i H 2020 online priručnik sa detaljnim uvidom u proces pripreme prijedloga projekta.

O. Đ.

ZANIMLJIVA FIZIKA (1)

PITANJA I ODGOVORI

Od ovog broja objavljujemo pitanja i odgovore koji sadrže različite kvalitativne zadatke i probleme, „paradokse“, dobro i slabije poznate podatke, činjenice, pojmove i zakone fizike. Akcenat će biti na kvalitativnoj strani posmatrane pojave.

Fizika i pitanja kojima se bave fizičari nijesu ograničeni zidovima kabineta i laboratorija, već su neprestano prisutni u svijetu u kojem postojimo.

Ovdje se ne teži saopštavanju novih znanja već osvjetljavanju i oživljavanju osnovnih znanja iz fizike, koje čitalac već ima. Za pitanja i odgovore iz „neobične“ fizike običnih pojava nije bitno koliko će pitanja čitalac uspješno odgovoriti, već koliko će vremena razmišljati o njima.

Naravno, umješna primjena ovih pitanja i odgovora u nastavi fizike pobuđuje interesovanje za fiziku i podržava aktivno usvajanje znanja.

U svakom broju ćemo dati po 10 novih pitanja i odgovora na pitanja iz prošlog broja.

Nadamo se da će vam pitanja iz zanimljive fizike ujedno biti – zanimljiva pitanja iz fizike.

1. pitanje: Kako možete u toku par sekundi da smanjite svoju težinu?

2. pitanje: Posuda napunjena tečnošću nalazi se u liftu.

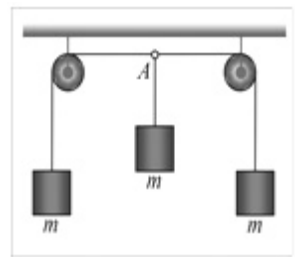
Kada je hidrostatički pritisak veći: u trenutku kada se

lift počne spuštati ili kada se počne dizati?

3. pitanje: Tri niti su spojene u jednu tačku (tačku A). Za krajeve niti, prebačene preko dva kotura, prikačena su dva tijela jednakih mase (slika). Za treću nit prive-

zano je još jedno tijelo iste mase.

Koliki će biti ugao između niti kada sistem bude u ravnoteži?

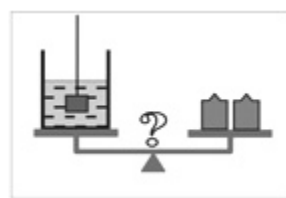

4. pitanje: Dva tijela (1 i 2) počnu istovremeno da padaju sa iste visine. Na putu tijela 2 nalazi se daska nagnuta pod uglom od 45° prema vertikali. Tijelo 2 se elastično odbije od nje.

Koje tijelo će prije pasti na podlogu?

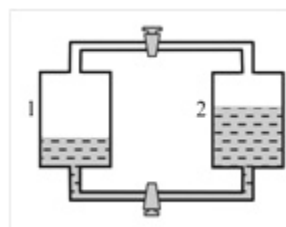
Koje tijelo ima veću brzinu pri padu na podlogu?

5. pitanje: Na vagi je tegovima uravnotežen sud sa vodom.

Hoće li se narušiti ravnoteža ako u vodu potopimo tijelo (obješeno o nit) tako da ono ne dodiruje dno suda (slika)?

6. pitanje: Dva suda su napunjena vodom do različitih nivoa i povezana cijevima sa slavinama (slika). Vazduh je ispušan iz suda.

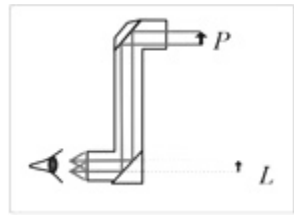
a) Šta će se desiti ako otvorimo donju slavinu?

b) Šta će se desiti ako otvorimo gornju slavinu?

7. pitanje: Jedan kraj niti je pričvršćen za kuglicu, a drugi za ekser zabijen u zid plafona lifta (matematičko klatno). Sajla lifta se otkaci i lift počne da slobodno pada sa najvišeg čijeg sprata ne boderu. Sila otpora vazduha brzo raste s povećanjem brzine lifta.

Kako će se kretati kuglica u odnosu na lift u zavisnosti od kretanja lifta?

8. pitanje: Kapetan podmornice posmatra kroz rotirajući periskop morskou površ.

Kada kapetan kroz periskop posmatra naprijed, onda odbijanjem svjetlosti od dva paralelna ravna ogledala, nagnuta pod uglom od 45° prema vertikali, vidi uspravan lik posmatranog

predmeta (npr. broda), kao na slici.

Međutim, kapetan može po želji da rotira gornji dio rotirajućeg periskopa. Ako gornji dio zarotira za 180°, tako da gornji dio periskopa bude okrenut nazad, onda će gornje ogledalo biti normalno na donje.

Kakav je lik predmeta koji kapetan vidi kada gleda iza sebe?

Kada bi kapetan pogledao kroz periskop, ne znajući kako je periskop okrenut, po čemu bi znao je li predmet koji posmatra ispred ili iza njega?

9. pitanje: Zašto nam na svjetlećim reklamama plava slova izgledaju više udaljena nego crvena?

10. pitanje: Kakav oblik ima puna lopta u sistemu mirnog posmatrača, ako se kreće relativističkom brzinom (brzinom koja nije zanemarivo mala u odnosu na brzinu svjetlosti)?

Priredio:

Radovan Ognjanović

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“

POL VERLEN

OSEĆAJNI
RAZGOVOR

Starim vrtom gde je sve pusto i ledno,
maločas dve seni prodoše zajedno.

Mrtve su im oči, usne su im meke,
I jedva se čuju reči im poneke.

Starim vrtom gde je sve pusto i ledno,
oživeše prošlost dve senke zajedno.

– Sećaš li se starog zanosa našega?
– A zašto bi hteo da se sećam njega?

Kuca li ti srce jošte za me ko pre,
vidiš li mi uvek dušu u snu? – Ne.

– Da lepih li dana kada smo ja i ti
Pripajali usne strasno! – Može biti.

– Kako nebo beše plavo, nada slavna!
– Svladana se nada skri put nema tavana.

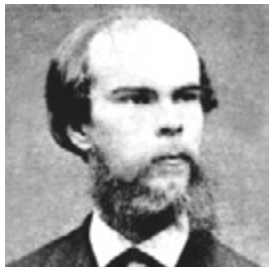
Tako senke idu kroz vrt pun divljine
i noć tu jedino sluša reči njine.

Preveo:

Vladeta R. Košutić

Svoje prve pjesme Pol Verlen (1844–1896) napisao je pod snažnim uticajem Bodlera i „parnasovaca“, naročito Lekonta de Lila.

U kasnijim pjesničkim zbirkama „Dobra pjesma“, „Romanse bez riječi“, Verlen je raskinuo s „aristokratizmom“ parnasovaca i ostvario osebujućan pjesnički izraz kojim se vinuo u sami vrh francuske i svjetske lirike...

Priredio: Nebojša Knežević

Književno veče Luke Paljetka u Narodnoj biblioteci u Podgorici

PJESNIK
LJUBAVI I NADE

Povodom svjetskog dana poezije, u Narodnoj biblioteci u Podgorici održano je književno veče poznatog hrvatskog pjesnika Luke Paljetka.

Bard hrvatske poezije prisutne je podšeto da su sve do njegove generacije, u hrvatskoj poeziji vladali „krugovaši“. „To su bili pjesnici socrealističkog pogleda na umjetnost koji su, bježeći od emocija, osušili poeziju težeći da

racionalnim pristupom opišu ljepotu svijeta... Naš cilj je bio vraćanje rime, ritma i osećaja u poeziji“, kazao je Paljetka i dodao da je većina pjesnika iz njegove generacije, bez obzira na osporavanja tadašnje kritike, uspjela „preživjeti“. Brojnu publiku posebno je zaintrigiralo njegovo kazivanje kako je uspio i jedan broj književnih kritičara „navući na tanak led“, objavljivanjem stranica iz navodno autentičnog dnevnika čuvene dubrovačke plemkinje Cvijete Zuzorić, što je razotkrilo kasnije, poslije trećeg nastavka i sam autor, Luko Paljetka.

Najmlađu publiku, učenike iz osnovnih škola u Tivtu i Kotoru, Paljetka je obrađivao, recitujući svoju dečiju poeziju.

Medijator večeri bio je bibliotekar Nebojša Knežević. Paljetkove stihove nadahnuto je govorio glumac Crnogorskog narodnog pozorišta Danilo Čelebić, a u muzičkom dijelu programa nastupile su Teodora Kaličanin i Vukica Rašović, učenice škole za muzičke talente „Andre Navara“ iz Podgorice.

N. Knežević

U Priboju održane „36. Limske večeri dečje poezije“

VELIKI USPJEH
CRNOGORSKIH OSNOVACA

– Hana Rastoder, IX razred OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice, u veoma jakoj konkurenciji, osvojila je drugu nagradu, dok je Maša Radovanović, VIII razred, OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ iz Dobrote, dobitnica nagrade za najmaštovitiju pjesmu

– Od deset pohvaljenih učenika njih četiri je iz Crne Gore – Željko Simović iz Bijelog Polja, Marko Perunović iz Podgorice, Desimir Medojević iz Žabljaka i Nikola Peruničić iz Bijele, kao i mentorica Nataša Brnović

Pobjednici Limskih večeri sa svojim mentorima, članovima žirija i organizatorima

Na konkurs „Limskih večeri dečje poezije“, koje se po 36. put održavaju u Priboju, ove godine pristiglo je 598 radova učenika od V do IX razreda iz 34 grada Crne Gore i Srbije. Među šest finalista koji su nastupili na završnoj večeri manifestacije 21. marta u velikoj sali Doma kulture „Pivo Karamatijević“ u Priboju bile su i Hana Rastoder, učenica IX razreda OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice, koja je osvojila drugu nagradu, i Maša Radovanović, 8. razred,

iz OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“, Dobrota, Kotor, dobitnica nagrade za najmaštovitiju pjesmu.

Prvu nagradu osvojila je učenica iz Priboja, Anđela Leković, 8. razred, treću su podijelile Teodora Kulić, 7. razred iz Čajetine, i Ema Fejzović, 7. razred, Novi Pazar. Nagrada za najvedriju pjesmu pripala je Petri Ignjatović, učenici 6. razreda OŠ „Dragomir Marković“ iz Kruševca.

Nagrade za najmaštovitiju, odnosno najvedriju pjesmu obezbijedili su naš list

„Posvjetni rad“ i „Prosvjetni pregled“ iz Beograda.

Među deset pohvaljenih učenika, četvoro ih je iz Crne Gore: Željko Simović iz Bijelog Polja, Marko Perunović iz Podgorice, Desimir Medojević iz Žabljaka i Nikola Peruničić iz Bijele. Pohvale su dobili i tri mentorke: Nataša Brnović iz Podgorice, Enisa Kajević iz Novog Pazara i Sara Gazdović iz Priboja.

Prema ocjeni žirija (koji sačinjavaju Tode Nikoletić, dečji pjesnik, Nataša Iva-

nović, novinar „Prosvjetnog pregleda“ i Jovanka Vukanović, urednica u „Prosvjetnom radu“), ovogodišnje „Limske večeri dečje poezije“, po maštovitosti, zrelosti i tematskom bogatstvu pristiglih pjesama mogu se ubrojati među do sada najuspješnije.

Na pitanje otkuda toliko ozbiljnosti u poeziji koju stvaraju osnovci iz Crne Gore i Srbije, čini se, najbolji odgovor dao je Tode Nikoletić, predsjednik žirija, u svom obrazloženju da, kako on kaže, „razlog vjerovatno leži u mraku u kojem se nalazimo svi zbog društvenih tokova i bezdušnosti u koju smo zapali“. Ali, isto tako, naglasio je on, „ovo pjesničko sjeme donosi neko novo vrijeme u kojem će deca brže odrastati od djetinjstva kojim se mjeri njihov nestašluk i lijepa navinost“.

Značaj i ljepota „Limskih večeri dečje poezije“ nije samo u njihovom, uprkos dugogodišnjoj sveukupnoj krizi na ovim prostorima, prkosnom istrajavanju u njegovanju duha, stvaralaštva i ljepote, već i u činjenici da su uvijek imale sluha za prave književne vrijednosti. A to najbolje potvrđuju danas mnoga poznata književna imena u Crnoj Gori i u regionu koja su startovala upravo na Limskim poetskim susretima. J. Vk.

Jelena Čorović Međedović, književnica, slikarka i aktivistkinja

PRIČA ZA TRI ŽIVOTA

Voljela sam da čitam, da maštam i, dugo potom, o svemu razmišljam. Tako sam u mislima pisala knjigu koja bi nastala znatno kasnije. Kao da me neka više sila obavezala da promišljam o ljudskim sudbinama, a sve to postalo je moja opsesija i potreba da pišem, kaže Međedovića

Jelena Čorović Međedović svestrano je angažovana. Bavi se novinarstvom, slikarstvom... Objavila je više radova u časopisima, dnevnim novinama, biltenima...

Dugi niz godina aktivno se zalaže za prava žene, pa je tako nastala knjiga „Glas žene“, prva u Nikšiću pisana na tu temu, a Jelena je jedan od njenih autora. Prva njena knjiga je roman dijaloga „Eto šta ti je život“, a potom i druga „Život pored nas prođe“, a nedavno objavljena knjiga „Itana“ obrađuje životne teme i neobične ljudske sudbine.

Netipičnu knjigu „Studen duše“ posvetila je svom tragično poginulom sinu Vesku, novinaru RTV Elmag. Vojslav Mijušković, kao recezent njene knjige „Studen duše“, između ostalog, je rekao: „Takva se knjiga ne čita – ona se živi.“

Oduševljavala me narodna mudrost

O zbirci pripovjedaka „Itana“, akademik Žarko Đurović je rekao da je to novo djelo naše književnosti koje je približno Andrićevom pripovijedanju. U njegovoj, nedavno objavljenoj knjizi „Ženski vidokruzi“, zastupljena je jedna od Jeleninih pripovjedaka, uz

Đurovićev kritički osvrt, pod naslovom „Tragika kao oblik životnih spoznaja“.

„Još od ranog djetinjstva slušala sam neobične priče o ljudima i ljudskim sudbinama. Oduševljavala me narodna mudrost. Voljela sam da čitam, da maštam i, dugo potom, o svemu razmišljam. Tako sam u mislima pisala knjigu koja bi nastala znatno kasnije. Kao da me neka više sila obavezala da promišljam o ljudskim sudbinama, a sve to postalo je moja opsesija i potreba da pišem“, kaže Međedovića.

Slikarstvom se bavi već duže vremena. Imala je šest samostalnih i više kolektivnih izložbi u Nikšiću, Trebinju i Vrbasu. Prof. dr Đoko Marković je na jednoj od njenih promocija rekao: „Riječi i slike su čudesna polja duha, to su dva toma jednog djela – kao Stari i Novi zavjet Biblije. Nesumnjivo je da je Jelena, osećajući, razumijevajući i prevodeći život na ovim poljima, tragajući za sopstvenim izrazom, pronašla one moćne akcente pred kojima trepere naše duše“.

Slikarstvo je moja velika ljubav

„Nije mi se ostvarila želja da završim slikarsku školu, jer

sam bila u dilemi da li da upišem likovnu akademiju ili književnost. Odlučila sam se za ovo drugo. Slikarstvom sam se bavila iz hobija. Pa, ipak, postoje dva čovjeka kojima dugujem zahvalnost što je slikarstvo moja velika ljubav. Poznati slikar i moj profesor Milenko Sindik koji, na žalost nije među živima, stalno me ohrabrivao i podsticao da slikam. Ljubo Staničić, poznati slikar iz Nikšića, koji mi je bio podrška, od koga sam takođe naučila neke bitne stvari vezane za slikarstvo. Tako su se izdvojile, između ostalih, ove moje dvije velike ljubavi i ne mogu reći koja mi je draža“, ističe Jelena Čorović Međedović.

Za dugogodišnji uspješan rad dobila je više priznanja i diploma. Bila je i dopisnik iz Australije za „Nikšićke novine“ jer je osamdesetih godina boravila u tom zemlji. Tom prilikom, u Crnogorskom društvu „Njegoš“, u Melburnu, proglašena je za njegovog počasnog člana. Dosta je putovala, pa su tako nastali brojni zapisi – nažalost još uvijek u rukopisu, neobjavljeni. U pripremi su još tri knjige, ali i izložba slika.

Veoma je društveno angažovana. Obavljala je više funkcija – od predsjednice Organizacije žena Nikšića, predsjednice Sindikata poslovnih jedinica sa sedištem van Nikšića, partijskog sekretara, delagata i predsjednice više raznih sekcija. Sada je članica Skupštine i Upravnog odbora Saveza penzionera Crne Gore i Nikšića, članica Skupštine i Upravnog odbora Republičke organizacije žena Crne Gore, predsjednica komisije za očuvanje tradicije NOR-a itd... Bila je i sudija porotnik Višeg suda u Podgorici. Zastupljena je u knjižici Triva Zolaka „Čudesna moć žene“. Drugi za nju, a i ona sama, kažu da je njen život – priča za tri života.

B. Koprivica

31

Prosvjetni rad

APR.

2014

BROJ

24

O Njegoševom stihu „Ište svijet neko djeistvije” kao najuopštenijem prikazu etičke dimenzije svijeta

SRŽ NJEGOŠEVE MORALNE KONCEPCIJE DUŽNOSTI

Pravo, kako ljudske vrste uopšte tako i svake manje etničke zajednice da neuslovljeno i autonomno razvija svoj duh, svoj etnos, Njegoš deduktivno izvodi iz generalne vizije opštih zakona prirode

Slobodan Tomović

Šta je zapravo dužnost i u čemu je reljefno određenje toga pojma? Pjesnik u tom smislu daje približno jasan filozofski putokaz idejom da sve u prirodi, počevši od jednostavne monocelične građe nekoga bića pa do najsavremenijeg sisara, čovjeka, podliježe, nekoj utvrđenoj obavezni i univerzalnoj pokretljivosti: „Ište svijet neko djeistvije”. Mi imamo puno razloga da tvrdimo kako ovaj stih čini srž Njegoševog moralne koncepcije dužnosti, jer je on najuopšteniji prikaz etičke dimenzije svijeta u njegovoj cjelini, totalitetu. Okolnost da i živa i neživa priroda sljeđuju i upravljaju se po nekom „djeistviju” ukazuje da je ovo „djeistvije” postupanje po nekom utvrđenom redu ili unaprijed ozakonjenom programu stvarnosti. Ta usaglašenost prirode sa potrebom da se drži kakvog režima, ustaljenosti, mogla bi se shvatiti kao dužnost prirode, odnosno njena potreba za pojednostavnim djelovanjem kako u cjelini tako u pojedinostima. Međutim, pjesnik podrobno objašnjava u čemu je smisao „djeistvija”, ne samo u sklopu prirode, već i u njenim posebnim, pojedinačnim situacijama, naročito kad se tiče pojava koje nose obilježje organske i životne stvarnosti. Ovde je „djeistvije” identifikovano sa pojmom nužne samoodbrane svega što postoji i traje. Dosljedan razvoj pjesnikove misli upravo nas vodi tamo:

Odbrana je s životom skopčana! Ostro osje odbranjuje klasje, Trnje ružu brani očupati, - Zubovah je tušte izoštrila; A rogovah tušte zašiljila Kore, krila i brzine nogah...

Odbrana najbolji oblik ispoljene dužnosti

Odbrana je najbolji oblik ispoljene dužnosti, odnosno tzv. „djeistvije” svijeta usmjereno je na potrebu očuvanja postojećih tipova života. Na taj način odbrana organizma i vrsta poistovjećuje se sa nužnošću da se oni održu, sačuvaju svoj egzistencijalni kontinuitet. Pravo na odbranu potpuno se uklapa u pojam prava na slobodan i samostalan razvoj. Razumljivo je da ljudska vrsta ne smije biti oseka te velike plime života ili težnje za samostalnim, neuslovljenim tipom postojanja. Ovo pravo, kako ljudske vrste uopšte tako i svake manje etničke zajednice da neuslovljeno i autonomno razvija svoj duh, svoj etnos, pjesnik deduktivno izvodi iz generalne vizije opštih zakona prirode. Jer ako je mudra majka priroda obdara plemenite biljke bodljama i žaokama radi njihovog opstanka, ako je to isto učinila

sa višim i nižim životinjama na različitim stupnjovima njihove evolucije ne štedeći oklope, rožastva i otporna tkiva, izdržljivost, lukavstvo i veliku tjelesnu hitrinu time je više posvetila pažnje svome „odabranom sinu”, čovjeku. Njega je umjesto rožastih izraštaja, košatih oklopa ili muskulature hitrine, naoružala hitrinom i snagom uma, što je nesumnjivo preimućstvo nad onim rekvizitima koje opšta tvoriteljka darežljivo poklanja pojedinim formama života. To izvrsno svojstvo odbrane bazirano na intelektu i rasuđivanju omogućava efikasniji sistem dužnosti od svih drugih sistema koji su spontano, po prorodi stvari nastali. Zbog toga je čovjek jedino biće koje je u stanju da aktivno i svjesno izgradi svoj stav prema svakoj posebnoj društvenoj instituciji, postavi se u odnos požrtvovane službe životu:

Muž je branič žene i deteta, Narod branič crkve i plemena; Čest je slava, svetinja narodnja!

Nijedno živo biće osim čovjeka ne može se sa toliko žara i oduševljenja predati osećanju neposredne obaveze, ne samo da očuva svoj lični opstanak nego i opstanak šire socijalne ili nacionalne zajednice. Zbog toga je čovjek ovaplotio u sebi najviši oblik dužnosti koju može uvijek po potrebi da nesebično stavi u službu kakvog značajnog socijalnog zadatka.

Dužnost nije samo osećanje moralnog djelanja, to je istovremeno onaj vid objektivne socijalne prakse koju čovjek bezuslovno upražnjava braneći interese slabih, žrtvujući se za ciljeve koje mu logika njegovog društvenog poziva stavlja. U tom pogledu, ideja dužnosti ima subjektivnu i objektivnu dimenziju. U subjektivnom smislu dužnost je misao ili htjenje kojim je podloga blagorodni osećaj čovječnosti, to je naša sposobnost da od svih motiva koji uzbuđuju dušu odaberemo onaj najplemenitiji. U objektivnom smislu dužnost se javlja u vidu nesebičnog požrtvovanja ili dobrovoljne podređenosti opštim socijalnim obavezama. Dužnost je isto što i akcija, djelanje, ili pasionirano angažovanje u odbrani prava na opstanak grupe, kolektiva, sa kojima se podudaruju naši vitalni interesi. Na taj način, dužnost se može razumjeti kao eklatantan vid povezanosti između slobodne odluke duha i objektivne, djelatne i praktične manifestacije naše ličnosti. Kroz dužnost, subjektivna duhovna sloboda prelazi u akciju organizma u cilju da ovome osigura objektivno slobodan i nesmetan razvitak. Subjektivna sloboda duha i društvena sloboda naše ličnosti niču na istom zemljištu moralnog pregalaštva, jasnog saznanja čovjeka o njegovim pravima i obavezama.

Sloboda savjesti i sloboda ličnosti

Pjesnik povezuje energiju dužnosti sa socijalnim obavezama, sa unutrašnjim zovom savjesti ili našim subjektivnim htjenjem, raspoloženjem da obilatno poistovjetimo svoje subjektivne akcije sa društveno dopuštenim normama. Ideja odbrane počiva na slobodnom izboru ljudskog duha, pa prema tome između subjektiv-

ne i objektivne slobode ne postoji suštinska već samo modalna razlika. Sloboda savjesti i sloboda ličnosti naslanjaju se jedna na drugu, nikada ih ne bismo mogli pravilno objasniti uzimajući izolovano i nezavisno bilo koju od ovih. Pjesnik je u tom pogledu kategoričan, te ne odvaja stvarnu ili društvenu slobodu od naše intelektualne mogućnosti da se za nju nepristrasno opredjelimo; jer objektivno može biti slobodan samo onaj ko je najprije na temelju svjesnog uvjerenja postao slobodan u svome duhu i svojim mislima, ko je raščistio sa znacima moralne kolebljivosti i drugim oblicima rasipanja naše lične energije i hrabrosti... str. 118

„Sasvim je normalno zapitati se: da li bi vitež bez mane, kakav je bio Vuk Mićunović, mogao do pijanstva biti obuzet idejom borbe za nacionalni opstanak da prethodno nije u duhu i srcu svome odabrao slobodan život gorštaka kao svoj najviši etički kredito? Samostalnost u odluci, autonomija misli i neuslovljen izbor dostojanstvenog života čine ovoga junaka sposobnim da se bori sa zanosom mitskoga heroja, bez trunka sebičnosti i slavloljublja, za ideale rase i nacije kojoj pripada. Iz ovog neposrednog osećanja subjektivne slobode u mislima i odlukama, Mićunović je kadar da izgovori one čuvene riječi od kojih se neprijatelj nacije sleđuje srž u kostima shvatajući njihovu oporost i težinu:

‘Što uzmognem, čućete hoću li.’

A on je zaista u stanju ‘uzmoći’, možda zbog toga što je njegov unutrašnji heroizam uništio svaki trag strahu i mentalnoj nesigurnosti. On je taj vitež koji je izlažući život neprekidnim opasnostima stekao neobičnu naviku umiranja iako nijednom stvarno nije bio mrtav. Misao koja ga goni da prezire smrt ako je u pitanju kakav viši društveni ideal čini njegovu volju apsolutno nezavisnom od spoljašnjih faktora, tako se njegova koncepcija života i njegovo praktično djelo slivaju u jedan udruženi potez duha i mača:

‘Mićunović i zbori i tvori.’ Taj vjerni sin ponosnih brda, koji najviše liči na kakvu antičku legendu, ne poznaje hipokriziju modernih vremena. Kod njega nema raskoraka između riječi i djela, kod njega misao i praksa izbijaju jedna iz druge. Riječ je opredmećena adekvatnim djelom, a djelo i akcija postaju stvarni sinonimi njegovog stava i ubjeđenja.

Jedinstvo misli i akcije

Jedinstvo misli i akcije Njegoš ne pripisuje isključivo ‘samovoljnom’ gorštaku Vuku Mićunoviću nego i svakom veteranu nacionalne slobode koji je na ideju nesebičnog izgaranja na žrtvenik pravde došao ne kakvim spoljašnjim pritiskom ili uticajem, već je u svom duhu pronašao žarište ekvivalentnog osećanja. Da bi život ostvario svoje najveće vrijednosti nužno je da su te vrijednosti jasno determinirane u našoj savjesti. Neophodno je da u grudima bije veliko srce smjelosti a u nervima ključa snaga akcije koja nagoni, uobličava i pretvara moćnu ideju u djelo, a instruktiv-

ni osećaj slobode u njegovu praktičnu personifikaciju. Tamo će nema potrebe, želje za slobodom, nema ni njene stvarne objektivizacije, jer to su ona stanja i vremena za koja pjesnik slikovito kaže:

Bjehu muška prsa ohladnjela, A u njima umrla svoboda, Ka kad zrake umru na planinu, Kad utone sunce u pučinu.

Umiranje duhovne slobode pretpostavlja umiranje svake slobode. Nemati u sebi slobodnog uvjerenja i impulsa, ne radati u mozgu misli koje streme ispunjenju opštih prirodnih zakona, ravno je dezertstvu od naših načelnih ljudskih obaveza.

No, istovremeno i sloboda volje ili savjesti u velikoj je zavisnosti od realne društvene slobode. U ropstvu se ne mogu formirati smjele i odlučne misli u istoj mjeri kao što se okovi ropstva ne mogu uspješno razbiti nezavisno od ovih misli. Subjektivna sloboda volje, koliko god je nama svojstvena kao najljepši ornament čovječijeg razbora, može biti potisnuta ili prigušena objektivnom situacijom. Stanje totalnog ropstva izgrađuje totalnu ropску psihologiju pojedinaca i samo onda će se ropstvo nikada nije ušančilo kao definitivna kategorija života moguće su ekskluzivne slobodarske ideje, mogući su besmrtni likovi Mandušića i Mićunovića.

Sloboda volje i društvena sloboda

Iz svega ovoga nameće se razgovjetan zaključak da su sloboda volje i društvena sloboda naše ličnosti čvrsto utkane jedna u drugu, svaka od njih nalazi objašnjenje u drugoj i afirmacija bilo koje od njih nije samonikla pojava, već uvijek determinisana obostranim razlozima. U tom pogledu dužnost, ili naša neposredna obaveza prema sebi i drugima, podudara se kako sa subjektivnom slobodom volje tako i sa objektivnim stanjem društvene slobode. Jer, ako smo dužni da istrajemo u naporu za svoje pravo na slobodan lični i društveni interes, mi smo istovremeno dužni da se u svojoj svijesti i u svojim intelektualnim preokupacijama odlučimo za takav čin.

Sloboda individualna i društvena, sloboda u mislima i sloboda na djelu izražavaju sukcesivitet jedne iste stvarnosti, manifestujući kako postojanost tako i dinamiku te stvarnosti na način dostojan najslavnijih obaveza prema životu. U čitavoj pjesnikovoj koncepciji slobodne volje, moralne odgovornosti čovjeka pred društvom i životom, značajno je to što on ovaj problem nikada nije shvatio onako kako su to činili protagonisti apsolutne slobode. I porred toga što je Njegoš ubijedeno pristalica slobodne volje, on nije previdio okolnost da je ta neuslovljenost volje ipak uslovljena nečim što je jače postojanje od prinudnih veza i okvira, a naime, našom obavezom da proživimo svoj vijek prema kriterijumima jedne standardne čovječnosti. Ovu vrstu determinisanosti naše volje i naše slobode Njegoš nije shvatio u smislu stvarnog ograničavanja subjektivnih odluka i akcija, već naprotiv, determinacija slobode dužnosti i čovječnim obavezama daje potencijal, pobuđuje usnuli instinkt slobode na smione i pregalačke poduhvate. To realno znači: što je naš nagonski osećaj slobodne volje privrženiji obavezama da se moralno angažujemo u društvu i životu, to je puniji, bogatiji svojim suštinskim odredbama, a time je i afirmacija slobodne volje vjernija svojoj glavnoj namjeni da bude odgovorna i nepristrasna u akciji. Sloboda koja robuje cjelishodnijoj dužnosti tek postaje prava sloboda pre-

tvarajući se u cilj, rezultat i djelovanje uzvišenog socijalnog vilja. Zbog toga je ropstvo u kom se nalazi naša slobodna volja u stvari jedino ropstvo čijim je cilj stvarno uzvišen; što su njegova pravila suroviya, ono je plodotvornije sa aspekta lične i kolektivne vrijednosti svakog pojedinca.

Zanemarivši pjesnikovu namjeru da mistifikuje problem subjektivne slobode ontološkim razlozima, mi ne mo-

žemo izgubiti iz vida snažnu nit moralnog cilja koja prožima tkivo pjesnikovih refleksija po ovom pitanju. Nemamo pravo da zaboravimo na snažnu poruku koja u vidu najviše praktične mudrosti izbija na površinu naših svakidašnjih obaveza, a koju nam je Njegoš zavještao u nasljeđu u formi moćne pjesničke magije.

(„Njegoševa luča”, „Grafički Zavod”, Titograd, 1971.)

„Sjenkom pjesme – pa u zavičaj”: Povodom posthumno objavljenih izabranih pjesama Milenka Pejovića

PJESNIKOM OSTAO DO POSLJEDNJEG DAHA

„Senkom reke” Milenka Pejovića, ostaje kao svjedočanstvo postojanja jedne osobene poetske ličnosti. Njena umjetnička snaga će kao dragulj sijati među draguljima koje ova sredina mora čuvati u dobro osmišljenim utvrdama, kako bi i sama imala dušu, osnovnu supstancu koja drži grad kao civilizacijsko uzvišenje

Milenko Pejović je Pljevljak rođenjem i dijelom života. Bio je profesor Gimnazije, uz ostalo. I poslije odlaska u Beograd (i bez obzira na sva mjesta u kojima je živio), Milenko je ostao vezan za Pljevljake, za Pljevljake. Njegovo prisustvo u Pljevljima i u Glisnici, bilo je više od onog što zavičajnost traži. On je dovodio umjetnike, novinare, intelektualce „svih boja”, da vide Pljevlja i Glisnicu, da ih tu ugosti i „načera” da se i sami dive onome što je izvor njegove duhovnosti i što mu je davalo maha u poeziji i u životu.

Milenko Pejović je jedan od rijetkih, koji je, i kad se domogao „velikog svijeta” s ponosom isticao, i to dokazivao imenom i djelom, kako je čovjekom ove male sredine negde u zapadnoj puteva i glavnih tokova vremena mira i spokoja. Obavljao je značajne poslove u tadašnjoj saveznoj administraciji, pa je i poslovno bio u stalnoj vezi sa zavičajcima, pomagao Pljevljancima koji su radom i položajem bili vezani za te institucije, ali i drugde. On je bio veza i onima koji su u Beograd dolazili u potrazi za obrazovanjem, poslom, pa i zdravljem. Uvijek i svuda je s ponosom isticao pripadnost ovoj sredini, njenoj kulturi i jeziku. Posebno mu je to bilo važno u krugovima ljudi od kulture, poezije. Prve dvije knjige objavio je u Pljevljima, ali i onu posljednju za života. Ophrvan bolešću donio je te „Medaljone Šeherezadinog potomka”, kao kakav dar zavičaju, ali i kao zavještanje koje obavezuje na šećanje i trajanje.

Sada, kad je Milenko Pejović otišao iz zavičaja, iz Beograda, sa planete Zemlje, zavičaj se jednako interesuje za njega, traga za njim, odnosno za njegovom poezijom. Poezijom pjesnika čija stvaralačka ličnost ima mnogo širi značaj od onog što se obično pod pojmom zavičajnosti podrazumijeva, ili pak pogrešno razumije. Srećna je okolnost da su se oko ovog projekta okupili dobronamjerni ljudi i poznavaoi autora i njegovog djela, ali i posla, pa je napravljen vjerovatno najbolji mogući izbor iz brojnih Pejovićevih poetskih zbirki, ali i onog iz zatostavštine, što ovakvom poduhvatu svakako pripada. Kao što su biobibliografija i autobiografija ispisana u dva navrata, kao kakav umjetnikov testament, ali i kao siže za jednu veliku priču. A ta priča je ispisana u mnoštvu epizoda, u lepezi koja se otvara da raskrili svu ljepotu i svu veličinu jedne duše, jednog nemirnog duha, nemišljenika u poeziji i u životu. To je ono između čega on nikada nije pravio razliku, između te dvije riječi, život i poezija, uvijek bi stavio znak jed-

nakosti. Milenko je pjesnikom ostao do posljednjeg daha. Pa i poslije toga, to vidimo sad, sad kad nam i vremenska distanca omogućuje da stvar vidimo objektivnije. Ova knjiga kao da nam kaže da je sve bilo poezija i da je samo poezija ono što ostaje i kao zemno, ako nijesmo samo prolaznici kroz život. Sada se uvjeravamo, iznova, kako je upravo poezija moć, kao kakva vjera nad vjerama, ona istinska ničim obuzdana veza Zemlje i Neba. Čovjeka i onog što dođe poslije svega.

„Senkom reke” Milenka Pejovića, ostaje kao svjedočanstvo postojanja jedne osobene poetske ličnosti, jednog značajnog stvaralačkog opusa, ali i jedan značajan dar kulturi jednoga staroga grada sa, ne malom, kulturnom baštinom i tradicijom. Njena umjetnička snaga će kao dragulj sijati među draguljima koje ova sredina mora čuvati u dobro osmišljenim utvrdama, kako bi i sama imala dušu, osnovnu supstancu koja drži grad kao civilizacijsko uzvišenje. Ova knjiga će svakako biti sastavni dio antologijskog izbora kulturnih uzleta ove sredine. Ova generacija Pljevljaka je to znala i ispoštovala, a sljedećima ostaje samo da knjigu uzmu u ruke.

Obično zavičaj značajne ljude priziva tek poslije njihovog zemnog života, iz njihovog konačnog odsustva, što ovaj put nije bio slučaj, i ovo bi mogao biti primjer u odnosima stvaralaca – zavičaj. Milenko Pejović se mnogo puta odužio zavičaju, ali i zavičaj njemu, istina je to za poštovanje. Ovaj posthumni izbor i priziv je samo jedan u nizu dokaza pozitivne energije koja može da prostruji na relacijama Čovjek i Gruda koja ga je dala, bez obzira de se oni u kom trenutku, pa i u ovom, nalazili, i bez obzira što zemaljska i kosmička prostranstva teže ka beskonačnosti, beskraju. „Senkom reke” eto Milenka Pejovića u zavičaj, iz koga nije ni odlazio.

Zoran Raonić

LAZAR RADUNOVIĆ

Nedavno je preminuo kolega Lazar Radunović. Rođen je 1937. godine u Podgorici. U Herceg Novom je završio Višu umjetničku školu, i čitav radni vijek posvetio je deci, predajući likovnu umjetnost.

Počeo je u OŠ „Zarija Vujošević“, da bi 1972. godine prešao u OŠ „Milorad Musa Burzan“, de je radio sve do penzisonisanja 2002. godine.

Kako se neko bavi vaspitanjem i obrazovanjem mladih i voli ono što radi, on je srećan čovjek. I kolega Lazar je bio srećan učeći decu ljepoti od malih nogu. Predavati likovnu kulturu u školi, govorio je Lazar, ne znači po svaku cijenu tražiti talente, niti učenicima namećati doktrinu slikarske perfekcije, već učiti ih osnovnim zakonima estetike i njene primjene u svakodnevnom školskom i životnom okruženju. Kao likovni pedagog, učio je decu da razlikuju kič od pravih likovnih vrijednosti. Radovi njegovih učenika su osvajali nagrade na mnogim domaćim i svjetskim izložbama. Učio ih je da imaju mjeru u svemu. Davao im je slobodu koju nikada nijesu zloupotrebljavali. A život? Njega je posmatrao sa humorne, a ne umorne strane. Zato je uvijek bilo zanimljivo i prijatno u Lazovom društvu. Kolega Lazar Radunović ostaće vječno u trajnom sećanju učenika, nastavnika i svih onih koji su ga poznavali.

Ilija Pavićević

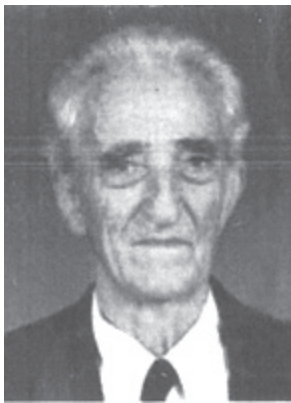
RADE KANKARAŠ

U Nikšiću je nedavno preminuo Rade Grelov Kankaraš, uzorni prosvjetni radnik nikšićke opštine. Kankaraš je rođen u Gosliću – Golija, 1924. godine. Kao mladić, učestvovala je u NOR-u.

Kao učitelj, službovao je na Štukeljinoj glavici, u Gosliću, Vilusima, Moštanci i Nikšiću. U Vilusima je obavljao i dužnost direktora Osnovne škole „Braća Bulajić“, a jedno vrijeme bio je službenik Povjereništva za prosvjetu Skupštine opštine Nikšić i referent za kadrovska pitanja u Vaspitno-obrazovnom centru osnovnih škola nikšićke opštine.

Rade Kankaraš je bio istaknuti društveno-politički radnik. U dva mandata bio je odbornik Skupštine opštine Nikšić, član Savjeta za prosvjetu Skupštine Opštine itd.

Za samoprijegoran rad odlikovan je Medaljom za vojne zasluge, Ordenom rada trećeg reda, Ordenom zasluga za narod sa srebrnim vijencem i drugim priznanjima.

Branko A. Koprivica

34 ŽIVKO DRAGANIĆ

Nedavno je umro omiljeni član kolektiva OŠ „Jovan Draganić“ u Petrovićima Živko Draganić. Rođen je 1957. godine u Petrovićima, opština Nikšić. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, a srednju i Pedagošku akademiju (razredna nastava) u Nikšiću.

Radio je kao učitelj u Timaru, opština Šavnik, zatim u OŠ „Janko Bjelica“ u Donjim Crkvicama i njenom isturenom odjeljenju Gornje Crkvice.

Školske 1982/83. i 1983/84. godine radi u Gornjoj Sominu, zatim u Pragi (Vidrovan).

Na Malinsku, područnom odjeljenju OŠ „Bogdan Kotlića“ – Boan, opština Šavnik, radio je 14 godina.

U Klenku je radio od 1999. godine, pa sve do svoje prijevremene smrti.

Sa suprugom i decom živio je u Petrovićima, odakle je putovao u Područno odjeljenje Klenak.

Živkovom smrću, kolektiv škole u Petrovićima ostao je bez dobrog kolege i uzornog radnika.

Blagota Koprivica

STEVAN ĐUKANOVIĆ

Krajem februara ove godine na Cetinju je u 84. godini preminuo profesor Stevan Đukanović.

Rođen je 1930. godine u selu Gađi, Opština Cetinje. Nakon maturiranja u Cetinjskoj gimnaziji, završio je Visoku pedagošku školu na Cetinju, Visoku školu Ministarstva unutrašnjih poslova (inostrani smjer) a zatim diplomirao na Filološkom fakultetu u Beogradu (grupa za srpskohrvatski jezik i jugoslovensku književnost). Bio je i na specijalizaciji ruskog jezika na Lenjinskom institutu u Moskvi.

Čitav radni vijek Stevan Đukanović proveo je u prosvjeti. U početku je radio kao profesor u nastavi, a zatim je dugo bio direktor Osnovne škole „Lovčenski partizanski odred“ na Cetinju. Karijeru je nastavio u Regionalnom zavodu za prosvjetno-pedagošku službu za primorske opštine i Cetinje, kao savjetnik za maternji jezik i književnost, savjetnik za opšta i vaspitna pitanja i na kraju kao direktor ovog zavoda.

Kao veoma aktivan društveno-politički i naučni radnik bio je: član Komisije za izradu nastavnih planova za osnovne i srednje škole i recezent udžbenika, član Savjeta za prosvjetu Crne Gore, član Matice crnogorske, učesnik brojnih naučnih skupova, član Konsultativnog tima za izradu monografije (leksikona) „Ko je ko u prosvjeti Crne Gore“, član Centralnog komiteta omladine Crne Gore, član Opštinskog komiteta SKJ, dugogodišnji odbornik u Skupštini Prijestonice Cetinje.

Objavio je 80-tak stručnih i naučnih radova. Bavio se publicistikom. Objavljivao je u mnogim časopisima i listovima: „Nastava i vaspitanje“, „Stvaranje“, „Književne novine“, „Nin“, „Pobjeda“, „Prosvjetni rad“, „Cetinjski list“, „Zagrebački vjesnik“...

Poseban značaj imaju njegovi stručni i naučni radovi: „Govor Ljubotinja i Građana“, objavljen u Južnoslovenskom filologu; „Pripovjedački rad Sima Matavulja u Crnoj Gori“ („Cetinjski list“ u nastavcima); „Pripovjedački rad Andrije P. Jovičevića“ (Zbornik radova sa naučnog skupa 1988). Zapažen je njegov nedavni rad objavljen u „Pobjedi“ – *Perfidna i brutalna borba protiv crnogorskog jezika*.

Za svoj rad dobio je više nagrada i odlikovanja, među kojima su najznačajnije Nagrada grada Cetinja „13. novembar“ i „Orden rada sa srebrnim vijencem“.

Zdravko Pejović

MEDIJSKI DIJALOZI

(Br. 17, 2013)

Časopis za istraživanje medija i društva „Medijski dijalozi“ donosi interesantne članke iz ove oblasti. Tako dr Neda Todorović piše o teoriji žanrova u postnovinarstvu, a dr Jelena Žugić i dr Radmila Janićić o medijskoj globalizaciji i marketingu komunikacije. Dr Zvezdan Vukanović bliže je objasnio ekonomsku perspektivu i strategiju priliva stranih investicija na medijsko tržište Jugoistočne Evrope, a dr Zlatko Miliša i mr Gabrijela Nikolić subliminalne poruke i tehniku u medijima. Miloš Lalević pisao je o problemima finansijske održivosti javnih radio-difuznih servisa, mr Lidija Mirkov o medijskoj samoprezentaciji političkih stranaka bez tradicionalnih medija, dok mr Andrijana Rabrenović i mr Dragić Rabrenović podsećaju na krizu štampa na temelju primjera bjelopoljskih novina i web portala Radija Bijelo Polje. Tijana Madžgalj ističe uticaj medija na predizbornu kampanju na parlamentarnim izborima u Crnoj Gori 2012. godine, dr Radenko Šćekić osvrnuo se u svom radu na 10 strategija manipulacije ljudima Naoma Čomskog, mr Marija Janković i dr Radmila Janićić o društvenim mrežama kao kulturološkom i komunikacijskom fenomenu. Mirko Jakovljević ukazao je na televizijsku kulturu u djelu Boža Bulatovića, Dražen Cerović na javnu administraciju i informativne tehnologije, a mr Vojislav Marković pisao je o pravima djeteta u međunarodnom pravu i praksi. Dr Srđan Vukadić objavljuje (ne) dijaloške relacije između konfliktnog i liberalnog modela organizacije vlasti, mr Zoran Jovović o periodu sloma socijalizma i višestranačkoj demokratiji u svaremenom crnogorskom društvu, dok dr Čedomir Bogićević podseća na Petra II Petrovića Njegoša, kao državnika i državnog reformatora. Mr Obrad Nenezić analizira aktivnu adaptaciju romana „Lelejska gora“ Mihaila Lalića, dok mr Veselin Pavličević pruža retrospektivu o „Slučaju Đilas“ u Yu-medijima 1954. godine i društvenim posljedicama danas. Dr Nada Tomović objavila je tekst o crnogorskom konzulatu u Skadru 1863–1915. godine, a dr Marjan Premović putopise iz XVI vijeka, kao izvoru za izučavanje srednjovjekovne istorije Srednjeg i Donjeg Polimlja i Gornjeg Podrinja, mr Anastazija Miranović o revitalizaciji Starog Bara putem atraktivne kulturno-turističke ponude: „Etno bazari- promoteri tradicije“, dr Maja Đurić podsetila je na razglednice kao moćan izvor novih identiteta, mr Milana Bojović i dr Majda Tafra-Vlahović iznijele su stavove studenata Crne Gore prema LGBT populaciji, dok je Aet Salh postavila i odgovorila na pitanje „Zašto je rod pitanje?“

Mr Slavko Milić piše o medijskom izvještavanju u upotrebi fizičke snage i sredstava za vezivanje od strane policije, Miomir Perović o ekološkim deliktima, ekološkoj svijesti, medijima i njihovoj ulozi, mr Biljana Kovačević o pomorskoj kompaniji i medijima na primjeru kompanije CMA CGM.

U ovom broju časopisa „Medijski dijalozi“ prikaze su objavili sljedeći autori: dr Vukajlo Glušević (knjige dr Milice Kostić „Nauka i razvoj nauke u Crnoj Gori kroz vrijeme“), mr Zoran Jovanović (knjige mr Željka Rutovića „Vjerodostojni tumač političke i medijske kulture“), Vuk Vuković (knjige mr Janka Ljumovića „Primijenjene studije kulture ili produkcija značenja“), Vanja Kovačević (knjige dr Slavice Perović „Pripovijest o unutrašnjim granicama“), dr Čedomir Bogićević („Tako je govorio Rotković“), Dragoljub Bulatović (autora dr Stevana Lilića i dr Dražena Cerovića „Vrijedna naučna literatura u modernom ruhu“) Bogdana Koljević (knjige dr Željka Simića „Matija-rovačka ontologija i post-postmodernizam“), Radenko Šćekić (knjige „Drobnjak od 1850-do 1918.“ autora dr Žarka Lekovića), Slavenko Jovanović (knjige „Ispovijest dr Damjana Čavke“, autora Vuka Draškovića) i dr Mimo Drašković (Naučno-stručni časopis iz oblasti medija „Medijska kultura“ br. 4). Takođe, predstavljene su i nove knjige Šemsudina Radončića „Anatomija jedne hajke“ i Čedomira Bogićevića „Petar II Petrović Njegoš kao državnik i državni reformator/Njegoševa filozofija pravde“. Glavni i odgovorni urednik časopisa je dr Mimo Drašković.

INFORMATIVNI BILTEN CENTRA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE

(Br. 11, jul-novembar, 2013)

I u ovom broju Informativnog biltena Centra za stručno obrazovanje objavljeni su informativni članci o održanim sajmovima, takmičenjima, festivalima, seminarima, radionicama, kao i konferencijama na kojima su učestvovali i predstavnici CSO. Posebna pažnja posvećena je povezivanju poljoprivrednih škola i privrednika u Crnoj Gori, kako bi se učenicima omogućilo da kroz praktičnu nastavu i profesionalnu praksu kod poslodavca stiču praktična znanja i vještine iz ove oblasti. Bilten obavještava čitaoc da je od ove školske godine počela primjena prvih modularizovanih programa u stručnom obrazovanju iz sektora poljoprivrede i turizma, koji će kao pilot projekti biti realizovani u 12 srednjih stručnih i mješovitih škola. U saradnji sa Ministarstvom prosvjete CSO pokrenuo je novi projekat osnivanja Preduzetničkih centara u tri srednje stručne škole na sjeveroistoku Crne Gore. U realizaciji ovog projekta biće uključene nacionalne i lokalne institucije. Osim toga, u 14 srednjih stručnih mješovitih škola, osnovano je 60 virtuelnih preduzeća za vježbu koji su registrovani u Servisu Centra PZV, a uz otvoreni virtuelni žiro račun omogućeno im je poslovanje sa drugim preduzećima širom Evrope. Zabilježena je i manifestacija „XII Dani obrazovanja i učenja odraslih“, s ciljem promocije obrazovanja odraslih u Crnoj Gori. Na inicijativu CSO predstavnici Svjetske vještine Evrope (World Skills Europe) posetili su Crnu Goru. U ovom broju uvedena je nova rubrika „Tema broja“, u okviru koje će biti obrađivane aktuelne teme u stručnom obrazovanju i obrazovanju odraslih. Tako je tema ovog broja bila „Inkluzivno obrazovanje – pravo svakog djeteta“. Glavni i odgovorni urednik biltena je Duško Rajković.

Glasilo Udruženja književnih prevodilaca Crne Gore

NOVI SUSRETI

(Br. 20, 2013)

U izdanju Udruženja književnih prevodilaca Crne Gore štampa je novi broj časopisa „Novi susreti“. U uvodnoj riječi, Dragan J. Ristić podseća na Geteovu misao da je prevođenje jedno od sredstava masovne komunikacije. Ovo skriveno sredstvo masovne komunikacije između autora i čitalaca, dodaje Ristić, pomoglo je i pomaže da se ne samo stilovi, nego čak i književni žanrovi, kao što je slučaj sa haiku poezijom, šire sa Istoka na Zapad i sa Zapada na Istok i da, sa stanovišta svjetske književnosti, djeluje kao objedinjujući i inficirajući faktor. Rukovodeći se ovim stavom, časopis objavljuje poeziju stranih autora prevedenu na crnogorski jezik, kao i crnogorskih autora na druge jezike. Na primjer, Agageldi Alanzarov i A. Atabajev preveli su zbirku priča na turkmenski jezik i pjesama za decu Dušana Đurišića, dok je priče sa ruskog na turkmenski jezik preveo Kerim Kulijev. S ruskog jezika na mongolski Priče za decu Dušana Đurišića preveo je Žambin Dašdondog. Takođe, poezija ovog crnogorskog pjesnika prevedena je još i na makedonski, ruski i albanski jezik. U djelu časopisa, označenom kao „Gost Novih susreta“ predstavljena je poezija Haihun Mečave i Đurđe Vukelić Rožić. Tu su i prevodi i prepjevi na crnogorski jezik. Pjesme Vladimira Visockog preveli su: Dušan Đurišić, Marina Todić, Veselin Kovačević, Valentina Šćekić i Mlan Ž. Vučković. Na albanski jezik Dimitrov Popović preveo je pjesme Pavla Goranovića. Glavni i odgovorni urednik časopisa je Dušan Đurišić.

Priredila: Š. B.

ANALITIČKA I KOMPARATIVNA STUDIJA

(Dr. sc. Mile Bakić: „*Valorizacija arhivske građe*“, *Državni arhiv Crne Gore, Cetinje, Službeni list Crne Gore, Podgorica, 2014*)

Ovih dana izašla je iz štampe knjiga „*Valorizacija arhivske građe*“, autora dr. sc. Mile Bakića, čije izdavač je Državni arhiv Crne Gore, a suizdavač Službeni list Crne Gore. Prema mišljenju autora, a to je opšte prihvaćeno stano- vište u arhivskoj nauci u svijetu, valorizacija arhivske građe je najznačajnija, najsloženija, i najodgovornija oblast u arhi- vistici, odnosno arhivskoj dje- latnosti. Pogreške u njoj ne smiju da se učine, posljedice su velike i nenadoknadle, manjkace vrijedna dokumen- ta, što će se odraziti na arhi- vsku, kulturnu baštinu i pisanje nacionalne istorije.

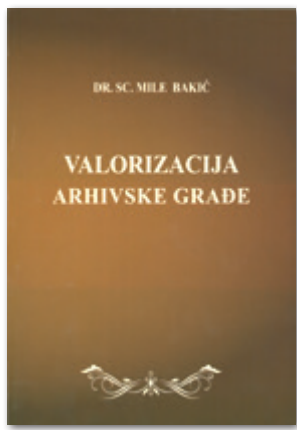
Savremeno društvo od- likuje hiperprodukcija infor- macija, tj. dokumenata na- stalih usljed uvođenja savre- menih informacionih tehnolo- gija, širenja administracije, porasta broja stvaralaca i ko- ličine registraturske i arhivske građe. To je nametnulo valo- rizaciju arhivske građe, pri- je svega, kao praktično pita- nje i problem, koji su prvi po- krenuli arhivisti, zatim znan- stvenici i društvo u cjelini.

Društvo, institucije, stva- raoci arhivske građe i arhi- vi su zatrpali informacija- ma, odnosno dokumentima, tako da u uslovima kada se ona beskonačno umnožava- ju i stvaraju u enormnim ko- ličinama (ima mišljenja da se dupliraju svake četiri godi- ne), sve je teže njima uprav- ljati, na temelju njih donosi- ti relevantne odluke, kontro- lisati priliv i obezbijediti nji- hov adekvatan smještaj i po- hranjivanje.

Tu upravo nastaje, i tre- ba da riješi ove probleme va- lorizacija arhivske građe, čiji osnovni i glavni zadatak je da na osnovu svojih naučnih principa, kriterijuma, postu- paka, odnosno svoje nauke odabere na osnovu svoje vr- ljednosti i značaja dokumenta

potrebna nauci, kulturi, druš- tvu, pojedincima, koja će se trajno smjestiti i čuvati u ar- hivaima, ističe autor.

Autor se, poput niza znanstvenika u svijetu, pi- ta da li je valorizacija arhi- vske građe uopšte moguća i da li je moguće iznaći nau- čno precizne i objektivne kri- terijume i principe na osnovu kojih se mogu valjano i kv- alitetno sprovesti postupak valorizacije i odabrati za ču- vanje najvrednija dokumen- ta. Naime, prvi koncepti koji su se javili nametali su odre- đeni pesimizam u smislu da je ovo pitanje nerešivo i da se njime ne treba baviti. Na- vodno, ono prevazilazi ljud- ske stručne, odnosno in- telktualne mogućnosti, jer se na građi mogu proizvesti ne- sagledive posljedice. Potom slijede, ističe dalje autor, kon- cepti koji ne govore o suviš- nosti bavljenja arhivske nau- ke valorizacijom arhivske građe, ali međusobno se raz- likuju ko i na koji način pro- vodi valorizaciju. Prevag- u, odnosno pravo građanstva dobila je koncepcija o ne- ophodnosti, odnosno nemi- novnosti valorizacije arhivske građe kao „nužnom zlu“, ko- je se ne može izbjeći. Autor dalje ističe da su se u okviru nje javili različiti pristupi: po- jedinima valorizacija je „un- trašnji intuitivni čin“ i stvar prakse arhivista (Lipert), dok drugi smatraju da se struč- nom analizom i procjenom na osnovu odgovarajućih kri- terijuma mogu, odnosno tre- ba valorizovati dokumenta (Hans Booms). Što se tiče su- bjekta koji treba da obavlja valorizaciju, ranije se smat- ralo da se ovim pitanjem arhi- visti ne trebaju uopšte baviti (Hilary Jankinson), dok ka- snije prevladava stanovište da su subjekti ovih poslova stvaraoci, odnosno registra- ture, a uloga arhiva se svodi

na pružanje – stručne pomo- či i kontrolnu funkciju, mišlje- nja je autor.

Knjiga „*Valorizacija arhi- vske građe*“ je po svom sadr- žaju, karakteru i značaju: Pr- vo, analitička, kompleksna i komparativna studija u ko- joj su o naučnoistraživačkoj temi obuhvaćena inostrana arhivska teorijska i praktična iskustva, koja bi se mogla ko- ristiti u našoj arhivskoj teori- ji i praksi.

Drugo, arhivistički udž- benik namijenjen za istoimeni predmet za fakultetske, ma- gistarke i doktorske arhi- vističke studije. Autor je nasto- jao da u ovu publikaciju pre- nese i spoznanje i saznanja ar- hivske nauke u svijetu: SAD, Kanade, SSSR, zemalja Zap- adne Evrope i druga, koja bi mogla poslužiti za preda- vanja i izučavanja nastavnim osoblju, studentima i istraži- vačima.

Treće, arhivistički priru- čnik snažno utemeljen na do- maćim i stranim teorijskim i praktičnim arhivističkim isku- stvima i biće od velike pomo- či arhivskim djelatnicima u ar- hivama i stvaraocima registra- turske i arhivske građe, kao i svima onima koji se bave va- lorizacijom kulturnih dobara u raznim područjima i obla- stima kulture.

Vasilije Milić

SVOJEVRSNA ISTORIJA CRMNICE I CRNE GORE

„*Crmnica – ličnosti*“ (četvrta knjiga *Monografije o Crmnici*), grupa autora – članova Redakcije projekta, *Virpazar, 2014.*

Naša četvrta, završna knjiga *Crmnica – ličnosti* nastala je kao dio ukupnoga kompleksnog projekta mo- nografije o Crmnici i kao po- treba da se predstave njeni ljudi koji su u raznim perio- dima njene istorije u užem smislu i u širem crnogor- skom, jugoslovenskom pa i evropskom prostoru svojim djelom, ukupnim stvaralaš- tvom ostavili neizbrisive tra- gove u svim oblastima ljud- skoga djelovanja. Ti su trago- vi vidljivi i utkani u brojne i razne oblike ljudskoga živo- ta: državne, društvene, poli- tičke, ekonomske, prosvjet- no-kulturne, duhovne, nau- čne, zdravstvene, graditeljske, zabavljake i sportske. Ti su ljudi bili do toga života naro- da i predvodnici njegova na- pretka. Neko je to radio svo- jim hrabrom desnicom, ne- ko tom istom desnicom stav- ljajući svoje misli i ideje na papir ili na platno svoje viden- je svijeta, a neko mišićima svoga tijela postizao vrijed- ne sportske rezultate. Dakle, u velikom vremenskom pro- storu od gotovo šest vjekova koje obuhvata, ličnosti pred- stavljene u njoj, bez obzira na to na kojim su se meridi- janima nalazile, obilježile su svoje vrijeme. To vrijeme ni- je uvijek bilo isto i naklonje- no mirnome životu, već je bi- lo i to ponajviše, veoma uz- brukano s prijatnom dalje- ga opstanka. Svaka od pred- stavljenih ličnosti u ovoj knji- zi jeste priča za sebe, ali i pri- ča o brojnim generacijama Crmničanki i Crmničana koja je svaka na svoj način ostav- ljala pečat u svom vremenu.

Knjiga *Crmnica – ličnosti* predviđena je da bude, a ta- kva je i (postala, enciklope- dijski zbornik, priređen po si- stemu biografskoga leksiko- na. Po kriterijumima koje je Redakcija Monografije usvo- jila birane su ličnosti i obra- đeno ih je 1.336. Vrijedno- sni sud dat je na osnovu ar- gumenata i saznanja o do- prinosa svake ličnosti pona- osob, korišćenjem raznih pa- rametara uobičajenih u pri- remi enciklopedijske litera- ture. Kod biografija nekih li- čnosti nema komentara i ocje- ne autora. Ostavljeno je čita- ocu da uz konsultaciju šire li- terature sam procijeni nji- hov značaj. Odluka o unoše- nju određene ličnosti u ovu knjigu donijeta je na osnovu usvojenih kriterijuma, sazna- nja i stručnoga uvjerenja čla- nova prvo radne grupe, a za- tim Redakcije i Savjeta Mo- nografije.

Knjiga je pripremana če- tiri godine uz učešće oko 50 saradnika. Pored kraće lične i radne biografije, šire je, uko- liko je to bilo moguće i po- trebno, predstavljeno djelo kojim je ta ličnost obilježila svoje vrijeme. Iako su stan- dardizovani, tekstovi nije- su jednolični i oseća se je- zik i stil, pa i lični stav auto- ra i specifičnost njegova go- vora, kao i stepen istraženo-

sti životopisa ličnosti. U pri- remi ovih tekstova podaci su provjeravani, a neki i isprav- ljani, posebno neke pogreš- ne ocjene i stavovi koji se nalaze u istoriografskoj lite- raturi. Među 1.336 obrađe- nih ličnosti ima 125 žena. Od ukupnog broja ličnosti njih 949 nije više među živima. Od ukupnoga broja obrađe- nih ličnosti Crmnica je dala 101 doktora nauka u raznim oblastima, što je od poseb- noga značaja za razvoj jed- noga društva u širem druš- tveno-političkom okviru ka- kav je država.

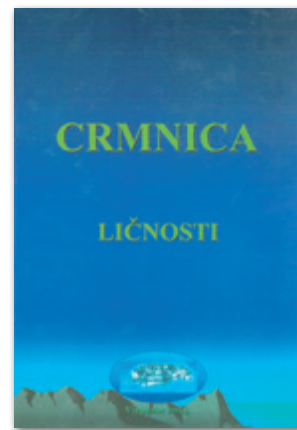
Preko biografija ličnosti od unazad šest vjekova ova knjiga je svojevrsna istorija Crmnice i Crne Gore. Ova će knjiga sadašnjim i budućim pokoljenjima dati dragocje- ni uvid u živote i stvaralaštvu Crmničanki i Crmničana koji su svojim radom, znanjem, talentom, hrabrošću i mo- ralnim vrijednostima ostavili duboki trag u povijesti crno- gorskoga naroda. Ova knji- ga, uz već objavljene tri, čini cjelinu Monografije o Crmni- ci, projekat od nacionalnoga značaja koji upotpunjuje pra- zninu enciklopedijskoga sa- držaja Crne Gore. Ovo je je- dinstven poduhvat, prvi ova- kve vrste u Crnoj Gori.

S ovom knjigom posli- je gotovo dvanaestogodiš- njega rada naš naučni proje- kat o prošlosti našega zaviča- ja uspješno završavamo. Put kojim smo krenuli u ostvari- vanju ovog poduhvata bio je pionirski, bez uzora u na- šoj državi. Ovakvom struk- turom i sadržajem naše re- gionalne, zavičajne povijesti izbjegli smo ustaljene, nein- teresantne i na nesigurnim naučnim osnovama zasno- vane klišeje, koji dominiraju u ovoj oblasti. Mi, dakle, da- jemo nov pristup proučava- nju lokalne, zavičajne sredi- ne, za koju evropska istorio- grafija podavno zna i cijeni njenu ulogu za istoriografiju širih područja, naroda, drža- va. Prikazivanje svih istorij- skih procesa ne može se izve- sti u krupnim planovima. Za- to se stvaranjem adekvatnih sinteza, ono što Francuzi zo- vu „velikom istorijom“ dobija samo iz brojnih mikroistorija.

Podsetimo se da je bila u sastavu Dukljanskoga car- stva; zetske države Vojisav- njevića, Balšića; crnogorske države Crnojevića i Petrovi- ča; Kraljevine Jugoslavije, da bi u toku Narodnooslobodi- lačkog arata 1841–1945. go- dine ponovo postala drža- va; Federalna Crna Gore, Na- rodna Republika Crna Gora, Socijalistička Republika Crna Gora i najzad 2006. godine nezavisna, samostalna, me- đunarodno priznata država Crna Gora.

Imajući povoljne geo- grafske i druge uslove ljud- ski život na prostoru današ- nje Crmnice započeo je prije više hiljada godina.

Crmnica je kroz istori- ju predstavljala područje na

kojem su rano započeli život njeni stanovnici. Bili su to pr- vo u „praskozorju civilizacija“ Iliri, da bi početkom VII vijeka njen prostor naselili Sloveni. Tu, na tome prostoru od oko 189 kvadratnih kilometara, koliko danas zahvata atar Cr- mnice, između dvije velike vode Skadarskoga jezera i Ja- dranskoga mora, s povoljnim geografskim uslovima, sa vi- še plodne zemlje od bilo ko- jega regiona Stare Crne Gore, sa vrijednim i obrazova- nim ljudima izrastala je i ra- sla pitoma Crmnica.

Prošlost Crmnice po mnogo čemu posebna. Jedna od tih posebnosti je- ste istorijska uloga i značaj Crmnice u životu Crne Gore i Crnogoraca, njen položaj u trouglu vlasti i moći – crno- gorske sa sedištem na Cetinju, turske sa sedištem u Ska- dru, mletačke sa sedištem u Kotoru. Svoj centar vlasti na Cetinju Crmnica je kroz isto- riju poštovala i bila mu vjer- nu. Branila je svoju državu stalno i hrabro i mukotrpo gradila njenu državnost svje- sna njezina značaja i u peri- odu vladavine dinastije Pe-etrović Njegoš uvela je u elit- no društvo malobrojnih me- đunarodno priznatih neza- visnih država svijeta. Zaslu- ge za taj najveći stepen dr- žavnosti jedne zemlje imala su i poznata crmnička bra- tstva Plamenac, Gojnić, Đu- rović i drugi. U daljem toku svoje istorije ličnosti Crmni- ce ugrađivale su sebe u no- ve šire državne tvorevine – jugoslovensku državu, da bi se poslije njene propasti po- novo vratili svojoj državi. Na tu novu političku pozorni- cu stupila su nova crmnička bratstva koja su preko svojih najboljih predstavnika dava- la značajan doprinos razvoju društva i države.

Sadržaji objavljeni u četiri toma Monografije o Crmnici svaki na svoj način, ali i na iz- vjestan nov prođubljen i za- sovan na naučnim osnovama saopštavaju nove, nepozna- te podatke o prošlosti Crmni- ce i njenim ljudima.

Ovaj obiman, jedinstven i kompleksan rad potvrđu- je pravilo da osvjetljavanje prošlosti pomaže rješavanju mnogih problema, ali često baca svjetlost i na put koji je pred nama.

Branislav Marović

ZA DOBROBIT NAUČNE SISTEMATIZACIJE NACIONALNOG BLAGA

(Milorad T. Milović: „*Bio-bibliografija Marije Make Adžić*“, *Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević*“, *Cetinje, 2013*)

Sredena bibliografska građa, bilo da se odnosi na poje- dince ili institucije, veoma je dragocjena za dodatna, sve- obuhvatnija naučna istraživa- nja. Međutim, sami bibliografski stručnjaci, po prirodni svog posla, ostajali su, manje-više, u sjenci onoga što su uradili, sistematišući građu u drugi- ma. Otuda, objavljivanje nji- hove bibliografije, kao što je to ovoga puta bibliografija Marije Make Adžić, predstavlja pravi potez u promovisa- nju njihovog rada.

Kao profesor francuskog jezika, nakon specijalizacije u oblasti naučnih informacija i dokumentacije u Parizu u Kraljevskoj akademiji u Brise- lu, Marija Adžić se posvećuje bibliotečkom radu, najprije u nacionalnoj biblioteci „*Đur- đe Crnojević*“, potom u Druš- tvu za nauku i umjetnost Crne Gore, koje je kasnije prerاسlo u CANU, značajno doprinoseći unapređenju bibliotekarstva u Crnoj Gori. Bila je upravnik Bi- blioteke CANU, pored ostalog, i član Redakcije Naučnog bil-

tena Savjeta akademija nau- ka i umjetnosti u nekadašnjoj Jugoslaviji i član Savjeta, kao i drugih tijela u ovoj oblasti (se- obuhvatnija naučna istraživa- nja. Međutim, sami bibliografski stručnjaci, po prirodni svog posla, ostajali su, manje-više, u sjenci onoga što su uradili, sistematišući građu u drugi- ma. Otuda, objavljivanje nji- hove bibliografije, kao što je to ovoga puta bibliografija Marije Make Adžić, predstavlja pravi potez u promovisa- nju njihovog rada.

Bibliografija Marije Adžić, koju je sačinio Milorad T. Mi- lović, sadrži preko 300 bibli- ografskih jedinica, od kojih se dobar dio odnosi na posebna izdanja – monografske knji- ge, prevedena djela, periodi- čne publikacije... Najobimni- je poglavlje u knjizi odnosi se na literaturu o Mariji Adžić, a čine ga prilozi mnogobrojnih autora o njenom sveukupnom stvaralačkom radu. Ovu, uo- stalom kao i svaku profesio- nalno sistemativovanu bibli- ografiju, prate i registri, je- dinstveni za lakše korišćenje građe. Bibliografiju Marije Adžić upotpunjuju tri registra – imenski, registar periodike, zbornika i posebnih izdanja, kao i hronološki registar. Šta je predmet interesovanja Ma- rije Adžić, kao bibliografa? To su, prije svega, kulturne i nau- č-

ne institucije, kao i stručnjaci i stvaraoci iz tih oblasti. Uradila je bibliografiju mnogih akade- mika – Aleksandra Prijića, Nika S. Martinovića, Dimitrija D. Vu- jovića, Vuka Radovića, Božine Ivanovića, Jevta M. Milovića i mnogih drugih.

Kako je bila član redakcija ili recenzent mnogih poseb- nih izdanja, Marija Adžić je i na taj način doprinisila biblioteč- kom sredinjavanju građe, bilo da se odnosila na poznate lično- sti, književne časopise („*Stva-*

ranje“), legat, izdavaštvo, bi- blioteke, ili izdavačke kuće (CID). Njen rad ne prepoznajemo samo po mnogim bibli- ografijama, za Crnu Goru, veo- ma značajnih institucija i poje- dinaca, već i po prevodima čla- naka ili zasebnih djela sa fran- cuskog jezika. Tako su njeni prevodi putopisa o Crnoj Go- ri Viale d Somijera, francuskog

diplomate i vojnog zvaničnika u vrijeme Napoleona, a nešto kasnije i putopisa Anri Avloa „*Crna Gora i Hercegovina*“, bi- lo od neprocjenjivog značaja za našu kulturnu istoriju. Veo- ma važni su i njeni prevedeni članci sa francuskog, a uglav- nom se odnose na uvijek ak- tuelna pitanja iz oblasti arhi- vstike, obrazovanja, bibliotekar-

stva, prava čovjeka, sistem nau- čne informacije itd.

Treba istaći da Biobibli- ografija Marije Make Adžić obiluje i osvježavajućim gra- fičko-likovnim rješenjima ko- ja publikaciju ove vrste čine, u svakom slučaju, primamlji- vijom za čitanje.

J. Vukanović

U Crnogorskom kulturnom centru u Lovćencu završena treća škola „Crna Gora moja postojbina“

JAČANJE VEZA SA MATIČNOM ZEMLJOM

IZUZETAN ZNAČAJ ZA NACIONALNU EMANCIPIACIJU: Polaznici škole

Svečanim programom i dodjelom diploma, u Crnogorskom kulturnom centru u Lovćencu završena je treća škola „Crna Gora moja postojbina“.

U ime organizatora, đacima i njihovim roditeljima obratio se istraživač crnogorske dijasporo Nenad Stevović. On je istakao značaj škole u cilju što boljeg upoznavanja i jačanja veza potomaka crnogorskih iseljenika

sa matičnom zemljom, kao i njen izuzetan značaj za nacionalnu emancipaciju crnogorske dijasporo.

Nastavni program obuhvatio je predmete: Crnogorska književnost, Crnogorski jezik, Istorija, Geografija, Muzička kultura i Kulturna baština Crne Gore. Škola je trajala pet mjeseci, a đaci su koristili udžbenike namijenjene za crnogorsku dijasporu.

Diplome trećoj generaciji polaznika škole uručili su predavači – profesor književnosti Aleksandra Vučinić, i profesor razredne nastave Gordana Krivokapić.

Školu „Crna Gora moja postojbina“ organizovalo je Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstić“, uz podršku Ministarstva prosvjete Crne Gore i Uprave za dijasporu Crne Gore.

Lj. V.

Uspjeh Petra Kasoma, učenika II razreda OŠ „Luka Simonović“ iz Nikšića

OSVOJIO ZLATNU MEDALJU U SLALOMU

Petar se takmiči sa dječacima starijim od sebe i po nekoliko godina jer njegovi vršnjaci (2006. godište) još nemaju pravo na takmičenje

Na skijalištu Ski centra Bjelasica održana su takmičenja u skijanju, kategorija *cicibani* i *piniri*, disciplina slalom. Prvi dan je vožen kup „Smiljevica“, na kojem je nastupilo ukupno 40-ak takmičara iz Crne Gore. Petar Kasom, učenik II razreda OŠ „Luka Simonović“ iz Nikšića, inače član PSK „Javorak“ iz Nikšića, osvojio je četvrto mjesto u kategoriji *cicibani*. Drugog dana je održan Kup Vučja. Petar je nakon prve vožnje bio najbolji, ali u drugoj vožnji promašio je posljednju kapiju, čime je bio disqualifikovan iz takmičenja. Trećeg dana na padinama Bjelasice vožen je kup „Trojeručice“, i nakon prve vožnje slaloma, Petar je bio drugi. U drugoj vožnji tog dana popravio je

Petar sa peharom

svoje vrijeme i osvojio zlatnu medalju. Inače, Petar se takmiči sa dječacima starijim od sebe i po nekoliko godi-

na jer njegovi vršnjaci (2006. godište) još nemaju pravo na takmičenje.

Bl. K.

Uručeni sertifikati studentima koji su završili praksu u članicama Američke privredne komore

PRAKSA JE VAŽAN PREDUSLOV ZA ULAZAK U POSLOVNI SVIJET

Sertifikate uručila ambasadorka SAD Sju K. Braun. U programu učestvovalo 14 studenata sa Univerziteta Crne Gore, Donja Gorica i Mediteran

Lično usavršavanje neophodno

Ambasadorka SAD u Crnoj Gori Sju K. Braun uručila je sertifikate studentima koji su uspješno završili program stažiranja u trajanju od 12 nedjelja, u nekoj od članica Američke privredne komore (AmCham).

Ona je čestitala studentima na uspješno obavljenoj praksi i ohrabрила ih da nastave da stiču neophodne vještine i kvalifikacije, jer je u svijetu stalnih promjena i in-

tenzivne konkurencije, lično usavršavanje neophodno.

„Teorijsko znanje je sjajno, ali nažalost više nije dovoljno za ulazak u poslovni svijet. Ukoliko neko želi da se istakne i razlikuje od svojih kolega, praksa postaje važan preduslov“, istakla je ambasadorka.

Izvršni direktor Američke privredne komore u Crnoj Gori Edin Seferović je posebno zahvalio kompanijama koje su učestvovalе u programu.

Na usavršavanju je bilo 14 studenata sa Univerziteta Crne Gore, Donja Gorica i Mediteran.

U programu su učestvovalе kompanije Societe Generale Montenegro, Milšped Montenegro, Crnogorski Telekom, Gintasmont-Ramada, Telenor Montenegro, McCANN Podgorica, Colliers International i Čikom.

Lj. V.

Polumaturanti OŠ „Risto Manojlović“ posadili „generacijske sadnice“ NAJBOLJI SVJEDOK VREMENA, ČUVAR GENERACIJE

DOBAR RAZLOG DA SE ŠEĆAJU BEZBRIŽNOG ĐAČKOG DOBA: Učenici IX-tih razreda

Učenici IX razreda OŠ „Risto Manojlović“ u Kolašinu posadili su „generacijske sadnice“ u školskom dvorištu. Svako odjeljenje IX-tih razreda odredilo je svoj prostor na kom su posadili određen broj sadnica. Akciji se pridružila i područna jedinica Uprave

za šume, koja je i obezbijedila sadnice. Govoreći o akciji kojom se, između ostalog, promovira zdrav život, Zoran Rakočević, direktor ove vaspitnoobrazovne ustanove, najavio je da će i buduće generacije nastaviti ovu praksu koja će postati tradicija.

„Posađeno stablo je najbolji svjedok jednog vremena, čuvar generacije i dobar razlog da se učenici šećaju bezbrižnog đakčkog doba“, poručio je direktor Rakočević.

Š. B.

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

ПРОЉЕЋЕ

Сунце трчи по јутарњој роси. Мирише цвијеће у ђечијој коси. Ђецу грли сунце сјајно. Ово прољеће стварно је бајно.

Као чоколада топи се снијег. Златним прахом присут је бријег. Како је лијепо прољеће када ластва испод прозора долијеће. Цвркут њихов пољем се шири. Њихова пјесма душу ми смири.

Анастасија ЖИВКОВИЋ, VI-с, ОШ „Милорад Муса Бурзан”, Подгорица

МОСТОВИ

Мостови су руке које чврсто држе једна другу и повезују људе и обале.

Мали, челични, дрвени, камени – сви су значајни. Они су симбол пријатељства, љубави. Колико пута смо застали пред неким мостом желећи да нам исприча своју историју. Они спајају брдо са брдом, обалу са обалом, човјека са човјеком. Испод њихових лукова теку ријеке и чини се да се диве рукама које стварају и изграђују оно што ни природа није могла.

Драган ГЛУШЧЕВИЋ, VIII-4, ОШ „Вук Караџић”, Беране

МОЈ ТАТА РИБОЛОВАЦ

Тек што зора полако заруди мој се тата из кревета буди, и пробуди цијелу породицу. Тражи мамце и удицу. Кад то нађе у риболов креће. Ниједна му риба, каже, побјећи неће. Ја тачно знам: кад се кући враћа, празне торбе, а мокрих гаћа.

Игор МИЈУШКОВИЋ, VII, ОШ „Ратко Жарић”, Никшић

ШЕСТИ РАЗРЕД

Распуст је прошао у један мах. Сад је пуно наставника, али ме није страх. Створих се у школи, као кад лупнеш дланом о длан. Лијепо ми је прошао први школски дан. Наставнице нове и разредна Весна брину се о нама. Свака од њих нам је као друга мама. За Миленка кажу да је наставник строг, али ја баш волим наставника тог. Тамара је сјајна дама – наставница. Кад уђе у учионицу, озари сва ђечија лица.

Звездана ГОЈКОВИЋ, VII-1, ОШ „Октоих”, Подгорица

ЗАЛАЗАК СУНЦА ИЗНАД ГАРЧА

Живописни предјели који нас окружују дио су нас самих, нашег свијета и снова. Као да постајемо нераскидиви ланац који траје и одолијева зубу времена. Та повезаност нас чини срећним и посебним.

Мјесец смјењује сунце, а ноћ је свијетла и плава. На врху Гарча чемпресова шума болује, а последњи сунчеви зраци сипају на њу своје златне нити. Између дрвећа једва се назиру кривуда-ви путелци. Мирно је, ни шума, ни гласа. Под сјенком дрвећа потоци тихо жуборе.

Све је кренуло на починак да са заласком сунца утоне у безбрижни сан. Гледам последње трзаје сунца у борби између дана и ноћи, свјетлости и таме. Бакарно небо сија, на њему је црвена лопта.

У мени се јавља нека милина и полетна лакоћа. Осећам се као птица у лету. Безбрижна и лака.

Валентина ЂУРОВИЋ, VII-4, ОШ „Вуко Јововић”, Даниловград

МАЛА ГАЛЕРИЈА

Катарина ШИШЕВИЋ, V-4, ОШ „Октоих”, Подгорица

Александра АНДРИЋ, VI-2, ОШ „Ратко Жарић”, Никшић

Ивана ШПАЊЕВИЋ, V-1, ОШ „Марко Миљанов”, Бијело Поље

Јована КРИВОКАПИЋ, IX-2, ОШ „Браћа Рибар”, Никшић

Андрејана ПАВИЋЕВИЋ, VI-2, ОШ „Вуко Јововић”, Даниловград

СУНЦЕ

Окрени се сунцу да ти се насмије, окрени се да те огрије. Онда се сунцу насмиј и ти. Зар није лијепо на сунцу бити? Послушај пјесму, пјевају славуји, послушај како поточиће весело бруји. А пјесма тече од потока даље док нам сунце поздраве шаље.

Лена КОРАЋ, IV, ОШ „Махмут Адровић”, Петњица

ПРОЉЕЋЕ У МЕНИ

Већ у мени почиње да се буди прољеће. Гледам птица лет, како се све одједном буди, оживљава.

Излазим у град и сријећем прелијепе смеђе очи и црну косу. Гледам га и замишљам један диван топли дан са њим. Маштам да шетамо обалом, гледамо у бистро море док се сунце пресијава на његовим начарима, а ја срећнија него икад прије корачам по камењу. Мало сам уморна, али због његовог осмије-ха све издржавам.

Сунце почиње лагано да залази, све се стишава. Ближи се и крај шетњи са прелијепим смеђим очима.

Ивона ИВАНОВИЋ, IX-4, ОШ „Југославија”, Бар

У ШКОЛИ

У школи су другови, и стари и нови, сваке наше жеље, надања и снови.

Анђела ВУЈОВИЋ, VIII, ОШ „Владо Милић”, Доња Горица

ПЕТО ЧЕТИРИ

За пето четири не постоје ријечи не може и неће.

У њему има пуно љубави и среће. Ђаци у њему су као лептири.

И зато: Живјело пето четири!
Драгана ЂУРЂЕВАЦ, V-4, ОШ „Милија Никчевић”, Никшић

ПОЗДРАВЉА ВАС

Бранислав М. Вуковић

Бранислав М. Вуковић је рођен 15. септембра 1944. године у Горњем Заостру код Бера-на.

Основну школу је похађао у родном селу и Бера-нама, а гимназију у Бера-нама, Бијелом Пољу и Приштини. У Призрену је завршио Вишу педгошку школу, одсек за српскохрватски језик и југословенску књижевност. Студирао је на Филолошком факултету у Београду и Приштини. До пензионисања се бавио наставно-образовним радом.

Пише поезију за ђецу и одрасле. За ђецу је објавио збирке пјесама **Обале ведрине** (1973), **Моја мала пјесмарица** (1993), **Бисерна шкољка** (2010), **Има нешто усред мрака** (2012) и **Сунчев дворац** (2013), а за одрасле збирку пјесама **Тифранска врата** (1980).

Заступљен је у неколико антологија и зборника и добитник више књижевних награда.

Живи и ради у Бера-нама.

ЛУТКА И ЛУТАК

Једна лутка и један лутак имају свој малени кутак.
– Аха!

Ах, какав кутак!
Прави, без премца,
тамо иза старог креденца.
– Аха!

Ту се, далеко од очију,
лутка и лутак поваздан крију.
– Аха!

С њима се,
док је била мања,
данима играла једна Сања.
– Аха!

Сад се лутка и лутак воле.
док се не врати Сања из школе.
– Аха!

КАД ПРОЦВЈЕТА ЈЕРЕМИЧАК

Кад процвјета јеремичак,
рано, с прољећа,
сва шумица замирише,
па нас подсећа да је хладна зима прошла,
снијег прошао,
све топлије сунце грије,
бумбар устао,
отворио на свом дому врата, прозоре,
и узео старе зурле,
свира до зоре.

САЊИН ПАЛАЦ

Луда пчела долетјела из деветог неког села,
давно, давно.

И забола оштри жалац у малени Сањин палац,
давно, давно.

Зато Сања сад пред свима држи палац у устима,
и то јавно.

ДОК ЋЕТИЊСТВО ТРАЈЕ

Док ћетињство траје,
свако у себи треба да нађе сопствени свијет и своје парче неба.

И не питајте: зашто? – јер вам то нећу рећи. Све ћете сазнати сами када будете већи.

ШТО САЊА СТАРИ КИШОБРАН

Један стари кишобран стајао је читав дан у корпи за кишобране.

Савио се као сужањ, сав покуњен и сав тужан,
у корпи за кишобране.

Сунце мину, нешта дана, он чека и будан сања у корпи за кишобране.

Сања кишу како пада, радује се ко никада у корпи за кишобране.

Али, авај, нигдје кише; свуда мрак и ништа више у корпи за кишобране.

ЗАПЈЕВАО СЛAVУЈ ПТИЦА

Запјевао славуј птица,
славуј гиздави;
игра златна плетеница сунцу на глави.

И шума се умирила,
срећна још више у уво се претворила,
слуша, не дише.

А он пјесмом везе штедро,
права дивота... Дан је ведар, срце ведро,
пуно живота.

МАСЛАЧАК

Жути шеширић на глави има тај кицош међу цвјетовима

А кад се уозбиљи и одрасте носи шубаре паперјасте.

Некад лептири,
а некад пчеле примакну своје
суснице вреле.

Учини му се од тог пољупца да види на небу четири сунца

ПРИМОРСКИ МОТИВ

Малено село. У њему камене куће... Испред смокве, винове лозе, квргавих маслина ред.

И шума дивљег шипка, под њом обронак сам. Сунце, ко зрела наранџа, љуби прегријан кам.

КЛАЦКАЛИЦА

Лица: **Јелица, Небојша, Радисав, Милисав.**

(Небојша и Радисав се клацкају на клацкалицу. Јелица стоји поред њих)
Јелица: И кад ћу ја доћи на ред?

Небојша: Никад, а можда и прије!

Радисав: Никад, а можда ни тада!

Јелица: Али, зашто? Теби сам, Небојша, дала жваку. А теби, Радисаве, гумицу. Зар нијесам, реците?

Небојша и Радисав (углас): Јеси, па што?

Јелица: Па да се клацкам мало и ја!

Небојша: Како не разумијеш, Јелице? Не можемо да одлучимо ко ће да ти уступи мјесто!

Јелица: Па уступи ми ти!

Небојша: Али ја не смијем да се клацкам са дје-

војчицама. Прозваће ме Женски Петко.

Јелица (Радисаву): Онда ми уступи ти!

Радисав: Али, онда ће мене прозвати Женски Пеко! Схваташ? Проблем ти је, Јелице, што си ђевојчица, знаш!

(Јелица ћути покуњана. Долази Милисав)

Милисав (Небојши и Радисаву): Хеј, вас два Женска Петка! Видим, видим само са дјевојчицама разговарате! Да знате да ћу свима да испричам!

(Небојша и Радисав покуњено одлазе)

Милисав (Јелици): Ето, сад је клацкалица слободна. Хоћеш ли да се клацкамо? Ја баш волим да ме зову Женски Петко! (Јелица отрчи на клацкалицу и они се клацкају и смију се)

Јово КНЕЖЕВИЋ

СУНЦОКРЕТ, ДУЊА И СУНЦЕ

У врту пуном боја, мириса и звукова расло је разно цвијеће и биље.

Једно поред другог расла су дуња и сунцокрет.

Једног дана сунцокрет рече дуњи:

– Хајде, признај да имам више жуте боје од тебе. Видиш и сама да се сви диве мојој љепоти.

– Не бих баш рекла – одговори дуња. – И ја сам сва од злата, па ме ђеца и људи радо гледају.

У том тренутку неко је иза њих, скоро непримјетно и тихо, проговорио:

– Нема потребе да се свађате. Зна се ко има највише жуте боје на свијету.

Сунцокрет и дуња остадоше без ријечи, гледајући ко им се то обраћа.

Било је то Сунце, које је нештедимице расипало своје зраке по земљи.

Милутин ЂУРИЧКОВИЋ

АНДРИЈИН САН

Сањао сам – могу вам рећи – маленог слона од кога и ја сам већи.

Мајмун вози тротинет мој, док кока-колу пије ној.

Лав ми из руке слаткише једе, тигар ми уз ноге умиљато преде.

Једва чекам поново лећи. Уживам у сновима, могу вам рећи.

Славица РАЈКОВИЋ

УРАНАК НА МОРУ

Плава се свјетлост шири с истока, изнад гора, са планине се спушта до Бара и до мора.

Очи купине црне горе по плотовима, нарови бакар лију по барским вртовима.

Кроз плаво галеб шири бијела своја крила, под њим трепери море као на вјетру свила.

Ваздушни веслач зори радостан весла, кличе.

Румији на тјемени ћубица златна ниче.

Милорад РАДУНОВИЋ

30 година од смрти Бранка Ћопића

БАЈКОВИТЕ ПРИЧЕ О ЋЕТИЊСТВУ И РАТУ

Бранко Ћопић је рођен у Хашанима (Босанска крајина) 1. јануара 1915. а умро је 26. марта 1984. у Београду. Основну школу завршио је у родном мјесту, нижу гимназију у Бихаћу, а учитељску школу похађао је у Бањој Луци, Делницама и Сарајеву, те је завршио у Карловцу. На Филозофском факултету у Београду дипломирао је 1940. године. Прву причу објавио је 1928. године, а прву приповијетку 1936. Његова дјела су, између осталих, превођена на енглески, њемачки, француски и руски језик. Био је члан Српске академије наука и уметности и Академије наука и умјетности Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине.

У Ћопићевим дјелима доминирају теме из живота људи из Босанске крајине и Народноослободилачког рата.

Прво штампано дјело објавио је са четрнаест година у омладинском часопису „Венац“ 1928. године. Ћопић је похађао учитељску школу у Бањалуци и Сарајеву, а завршио у Карловцу, а Филозофски факултет у Београду. Већ као студент афирмисао се као даровит писац и скренуо на себе пажњу књижевне критике; 1939. године је добио награду „Милан Ракић“. Уочи Другог свјетског рата налазио се у ђачком батаљону у Марибору. У данима Априлског рата он је, са групом својих другова, покушао да пружи отпор непријатељу код Мркоњић Града.

После рата неко вријеме је био уредник ђечјих листова у Београду, а потом почео професионално да се бави књижевношћу. Сматра се једним од највећих ђечјих писаца рођених на југословенским просторима.

За књижевни рад добио је, међу осталим, Награду АВНОЈ-а и Његошеву награду (обе 1972). Носилац је Пар-

тизанске споменице 1941. и других високих одликовања.

Његова прозна дјела прожета су лириком и живописним реалистичким сликањем сеоског живота, познавањем живота и менталитета људи са села, ведрином и живом духом. Креирао је мноштво упечатљивих и живописних ликова и догађаја надахнуто приповједачком техником користећи свез, сочан и сликовит језик при чему је инспирацију налазио у свом подгрмечком завичају. Ћопића су у доратним приповијеткама највише занимали сиромашни сељаци, сањари и просјаци, ђеца, скитнице и надничари, и он је о свима њима причао са брижним, заштитничким разумијевањем. У лирски интонираним ратним припо-

МАЛА МОЈА ИЗ БОСАНСКЕ КРУПЕ

Било ми је дванаест година,
Први пут сам сишао до града
Из мог села, тихог и далеког,
Кад сусретох тебе изненада.
Ех, дјечачке успомене глупе!
Мала моја из Босанске Крупе.

Јеси ли ме спазила ил ниси,
Збуњеног сеоскога ђака,
Свјетлокосог и очију плавих,
У склопу нових опанака,
Како зија у излоге скупе?
Мала моја из Босанске Крупе!

Наишла си као лак облачак,
Твој ме поглед за трен обезнани,
Заборавих име и очинство,
Како ми се зову укућани,
Изневјерих, попут сабље тупе,
Мала моја из Босанске Крупе!

ПИСАЊЕ ЗА ЋЕЦУ НАЈЉЕПШИ ПОСАО

Писање за ћецу за мене је најљепши посао, најпријатнија забава и најбољи одмор.

Кад завршим једну књигу за ћецу, ја се осјећам тако весело и расположено као да се враћам с неке велике мајске свечаности.

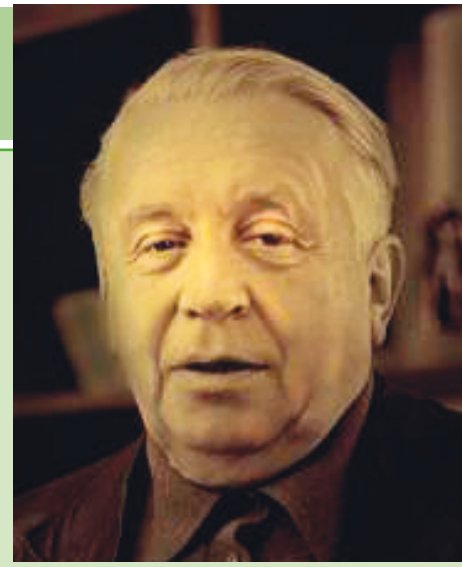
вијеткама, Ћопић је надахнуто описао херојске подвиге, мучеништво и самопрегор својих јунака.

Са успјехом се огледао и у писању романа иако су природи његовог књижевног талента више одговарале краће форме – приповјетке и новеле. Рома-

Текли, тако, гимназијски дани,
Успомена на те не оцвала,
Модра Уна у прољетне ноћи
Твоје ми је име шапутала
Лебдјела си испред ђачке клупе,
Мала моја из Босанске Крупе!

Брзо мину наше ђаковање,
Лаган лептир са крилима златним,
Ипак, тебе у срцу сачувах
Кроз све буре у данима ратним.
Та сјећања могу л' да се купе,
Мала моја из Босанске Крупе?

Сад је касно, већ ми коса сиједи,
Гледам Уну, ћути као нијема,
Залуд лутам улицама знаним,
Све је пусто, тебе више нема.
Еј, године, немјерљиве скупе!
Збогом, мала, из Босанске Крупе!

ни „Пролом“ и „Глуви барут“ сликају учешће сељака Босанске Крајине у устанку, а „Не тугуј бронзана стражо“ прилагођавање тих истих сељака, сада колониста, новим условима живота у Војводини.

Главнина Ћопићевог прозног опуса хумористички је интонирана, а хумор налази у природи и менталитету његових јунака који и у најтежим животним тренуцима знају да сачувају ведрину и да се насмију чак и властитој невољи. Сем тога, Ћопић је од оних писаца који су свој посматрачки таленат нарочито исказивали кроз откривање ситних људских мана и недостатака.

Бранко Ћопић је цијењен и као ђечији писац, првенствено захваљујући живој машти и дару за спретно уобличавање својих посматрања али и несумњивом хумористичком таленту. Написао је преко тридесет књига за ћецу, најпознатија су:

„Приче испод змајевих крила“, „Огњено рађање домовине“, „Ратниково прољеће“ (поезија), „Сунчана република“, „Доживљаји мачка Тоше“, „У царству лептирова и медвједа“, „Доживљаји Николетине Бурсаћа“, „Орлови рано лете“, „Јежева кућа“, „Магареће године“, и задња књига „Башта слезове боје“, 1970. године.

Активности у ОШ „Ловћенски партизански одред“, Цетиње ВРИЈЕДНИ И КРЕАТИВНИ

И ове школске године ученици нижу бројне активности не само у школи већ и на општинском и државном нивоу

У ОШ „Ловћенски партизански одред“ на Цетињу не зна се за предавања када су у питању редовне обавезе и ваннаставне активности. Ова школска година, као и раније, почела је свечаним пријемом првака које су поздравили и представници локалне управе, уручењем пригодних поклона.

Представници МУП-а ОБ Цетиње на самом почетку су се најмлађима представили акцијом „Превенција и рад полиције у заједници“ док су уз редовне активности за ђаке приредили и предавање о пиротехничким средствима. У едукативном смислу успостављена је сарадња и са локалном ватрогасном јединицом.

ОШ „Ловћенски партизански одред“ Цетиње,

у сарадњи са Организацијом за младе „Magis школа за таленте“ и Порталом за младе „Дјеца пријестонице“ организовала је мултимедијалну презентацију под називом „Упознај свој град да би га више волио“. Овим пројектом, који је код ученика и њихових наставника изазвао велико интересовање, пажњу и одобравање, обухваћени су сви разреди школе. Упоредо са овим мултимедијалним пројектом Организација за младе је покренула Малу школу плеса, којом су обухваћени сви ученици четвртих и петих разреда и из чијих ће редова бити формирана група од најмање шест парова, које би инструктор Саша Вуковић почео припремати за озбиљније јавне наступе. Почела је да ради и мала школа гимнастике, а уз ак-

тивности старијих разреда који су дан палачинки прославили тако што су за своје вршњаке припремили палачинке. Активни су били ученици 4. и 5. разреда који су у оквиру пројекта „Млади посласличари“ у сарадњи са професионалним посласличарима за своје другаре у два дана припремили веома укусне колаче. Ове активности су пропратиле како писани тако и електронски медији, чији су ђаци били гости у више наврата. Ту су и бројне тематске изложбе, како ликовних радова, тако и фотографија активности, које привлаче пажњу и ученика, и посјетилаца школе.

Иначе, од почетка ове школске године успостављена је сарадња са Друштвом физиотерапеута Црне Горе, чији су

активисти организовали радионице са циљем да упуте младе у могућности очувања здравља. Школа активно сарађује са локалном заједницом Цетиње, државним институцијама, Министарством науке и др. Ученици ове школе су и на кроз поводом Дана Пријестонице, као и на редовном Јесењем кросу, показали да нијесу без разлога шампиони Црне Горе у атлетици за прошлу школску годину. И ове године постигли ванредно добре резултате. Подсећања ради ову ласкаву титулу за прошлу годину су освојили и рукометаши ове школе, премда је ово једна од ријетких школа која још нема гимнастичке сале.

Припремају се за планирану сарадњу са НВО „Јез“ из Подгорице у вези са едукацијом ученика о проблемима наркоманије, узроцима, последицама.

У склопу активности из области културе Амба-

саде Републике Пољске у Црној Гори, организовано је књижевно вече познатом пољском пјеснику и аутору прве Антологије савремене црногорске поезије на пољском језику, Гжегожу Латушинском, на којој су осим аутора, његовог издавача говорио Слободан Вукановић и Сретен Вујовић.

Школа има добру сарадњу и са локалним институцијама па је поводом Међународног дана ђечје књиге, 3. априла, у Америчкој читаоници на Цетињу (American Reading Room), приређен пригодан програм у којем су учествовали чланови литерарно-рецитаторских секција млађих и старијих разреда, као и музички таленти школе.

У све су били укључени и млади новинари, који иначе прате значајнија дешавања у граду, док су програм водили чланови драмске секције школе. У америчкој читаоници је покренут и пројекат ђачког предузетништва, а се-

минар на исту тему за наставнике у просторијама школе организовао је Завод за школство.

На Данима камелије у Столиву, ученици ове школе су се достојно представили, како литерарним, тако и ликовним радовима.

На државном такмичењу „First Lego League Montenegro“ ученици ове школе су освојили прво мјесто за пројекат и друго мјесто у категорији „Robot Game“. У школи је уприличена презентација награђених рјешења која су урађена од лево коцкица уз коришћење робота. Овдје је ријеч о коцкама за узраст од девет до 16 година, које је ученицима поклонила градска управа.

Ова школа својим преданим радом и резултатима већ дуже скреће пажњу шире друштвене заједнице, од које се очекује „повратни сигнал“ у смислу побољшања услова боравка и рада.

Новинарска секција

Обиљежен Међународни дан аутизма – 2. април

ДИЈАГНОЗА НИЈЕ ЕТИКЕТА ВЕЋ ПУТОКАЗ

Поводом обиљежавња међународног дана аутизма у Подгорици организован тродневни програм: предавање о овој теми у Народној библиотеци „Радосав Љумовић“, округли сто у Ресурсном центру „1. јун“, као и дружење на Тргу републике под мотом „Можемо бити пријатељи“

МОЖЕМО БИТИ ПРИЈАТЕЉИ: Манифестација на Тргу републике у Подгорици

Поводом обиљежавања Међународног дана особа са аутизмом – 2. априла, Ресурсни центар „1. јун“ организовао је у подгоричкој Народној библиотеци „Радосав Љумовић“ предавање с циљем да широј јавности, посебно васпитно-образовним установама, приближи природу овог проблема.

Обраћајући се присутнима, Драгана Дмитривић, директорка Библиотеке, подјетила је да је подгоричка ОШ „Штампар Макарије“ прва васпитно-образовна установа која је почела примјену концепта инклузивног образовања у облику пилот пројекта.

„Успјешна реализација овог концета захтијева средства и уско стручан кадар. Такође, неопходно је формирати мобилне тимове стручних сарадника, али и стварати климу у којој ће деца бити поучена да поштују различитости. Уколико у томе успијемо, околина и свијет биће бољи и богатији. Добићемо сви, и ми који поштујемо различитости и они који су наизглед другачији. Оно што сигурно даје резултате јесу јасно дефинисани циљеви, као и индивидуални планови, осмишљени у складу са ђететовим потребама. Дакле, веома је важно да задаци буду кратки, једноставни и прецизни, али и начин информисања вербалним или визуелним путем. Не смије се занемарити осјећај повјерења и сигурности у учитеља“, казала је између осталог, директорка Дмитривић.

И родитељи недовољно едуковани

Говорећи о овој теми из личног искуства, др Светлана Бојичић, мајка ђетета са аутизмом, указала је на пропуст у раду васпитно-образовних установа, тачније ђечјих вртића. „Сматрам да одабир асистентна представља веома важну ставку, односно њихова недовољна стручна оспособљеност. То би морала бити ауторитативна особа, а не само техничка помоћ ђетету приликом храњења или облачења. Такође, и сами родитељи су недовољно едуковани, те је

стога неопходно оформити адекватан центар за ову врсту патологије ће би ђеца борила, а родитељи добили неопходна упутства“, истакла је Бојичић.

Директор Ресурсног центра „1. јун“ Жељко Дармановић објаснио је да је аутизам општи израз који се користи за описивање групе сложених развојних поремећаја који се обично јавља током прве три године живота. Према његовим ријечима, испољава се кроз проблеме у чулном опажању, говору, мишљењу и размијевању социјалних ситуација.

„Дијагноза аутизма се поставља примјеном дијагностичких инструмената и протокола, као и на основу интерпретације опсервираног понашања. Уколико постоје проблеми у комуникацији, социјалним односима, понављање истих покрета и радњи, ријечи и интересовања, као и отпор према промјенама, онда се са сигурношћу може рећи да се ради о аутизму. Ипак, дијагноза није етикета, већ путоказ“, упозорава директор Дармановић.

Он је навео да манифестацијама којима се обиљежава Дан аутизма, Ресурсни центар жели да подстакне јавност да ђеца и одрасли са аутизмом имају иста људска права и слободе као и сви други грађани.

„Обезбјеђивање пуног поштовања њихових права на једнакој основи, као и за друге грађане одговорност је, не само Владе, већ и сваког члана друштва“, појаснио је он.

Адекватно одговорити на потребе ђеце

На округлом столу у Ресурсном центру „1. јун“, Бенџамин Перкс, шеф представништва УНИЦЕФ-а за Црну Гору, оцијенио је да није питање да ли особе са аутизмом могу да се уклопе у друштво, већ да ли друштво може да адекватно одговори на њихове потребе.

„Сваки ниво друштва, не само образовање и здравство, већ сваки аспект друштва треба да постану инклузив-

ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР ЦРНЕ ГОРЕ

2. април 1974.

ОСНОВАН УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ

Представници три факултета (Економског, Техничког и Правног из Титограда, двије више школе (Педагошке академије из Никшића и Више поморске школе из Котора) и три самостална научна института (Историјског Пољопривредног и Института за биолошка и медицинска истраживања из Титограда) усвојили су самоуправни споразум о удруживању у Универзитет „Вељко Влаховић“. Од 1992. године та установа дјелује под називом Универзитет Црне Горе. Своје организационе јединице има у Подгорици, Никшићу, на Цетињу, Котору, Херцег Новом, Будви, Беранам, Бијелом Пољу и Бару, и у свом саставу има 16 факултета са великим бројем одсека и смјерова, четири научна института и једну високу школу. Први ректор црногорског универзитета био је професор др Мирчета Ђуровић.

9. април 1403.

УМРО ЂУРАЋ II БАЛШИЋ

Господар Зете, син Страцимира Балшића и унук Балше I, родоначелника друге црногорске династије Балшића, који је 1360. године сасвим осамосталила Зету од немањићке превласти. Владвао је Зетом од 1385, након погибије свог стрица Балше II. Био је заробљен од Турака (1392) и ослобођен када им је предао Скадар, Дриваст и Св. Срђ на Бојани, али их је убрзо и уступио Венецији. Оженио се Јеленом, ћерком српског кнеза Лазара која се 1411. године преудала за великог војводу Сандаља Хранића. Током његове владавине у Зети се јављај први Црнојевићи (Радич) који се сукобљавају са актуелном династијом око поседа. Ђураћа II (умро је и сахрањен у Улцињу) наслиједио је његов седамнаестогодишњи син Балша III, који се под јаким утицајем мајке сасвим окрпено својом ујаку, српском деспоту.

21. април 1873.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“

Лист „Црногорац“, првијенац црногорског новинарства који је изашао 1871, појавио се под измијењеним називом „Глас Црногорца“. Због антитурског и антиаустријског писања „Црногорац“ је био забрањен на окупираној територији изгубивши могућност легалне пропаганде ослободилачких идеја у тим крајевима. „Глас Црногорца“ је излазио до 1. октобра 1877, када је због ратне ситуације прекинуто његово штампање, да би се поново појавио 6. јануара 1879. и излазио до 20. децембра 1915, тј. мјесец дана пред капитулацију Црне Горе у I свјетском рату. Обновила га је црногорска влада у егзилу, у Неју код Париза, 22. јануара 1917. Био је њен званични орган до 1922, када је угашен. Премда су такву улогу имали од настанка, листови су били отворени за све новинарске жанрове из домена културе, економије, просвјете, књижевности, науке... како за домаће тако и за многе стране ауторе. Током педесет година излагања, само су три њихова уредника била из уже Црне Горе, а остали из разних српских и хрватских подручја.

23. април 1855.

ЗАКОНИК КЊАЗА ДАНИЛА

Познат и под именом Општи земаљски законик, потврђен је на црногорској скупштини на Цетињу 6. маја. Био је нека врста првог устава Црне Горе, изграђујући је и учвршћујући као правну државу реда и сигурности, која се као таква признаје и поштује у међународној заједници. Имао је 95 чланова у које је, са изузетком шест чланова, укључен и Законик Петра I. Њиме су проглашене за светиње: „Част, имање, живот и слобода свијех грађана и једнакост пред судом“; њиме је захтијеван „мир и тишина спрем сјесда“ и прописано укидање застарјелих обичаја. Приликом усвајања Законика, одредба о обавезном порезу наишла је на негодовање, али је књаз ставио до знања да „Црна Гора као и друге суверене државе мора имати новца да издржава своју власт без које нема живота и напретка“.

28. априла 1971.

ФОРМИРАЊЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Законом о оснивању Правног факултета у Титограду, који је усвојила Скупштина Црне Горе, означен је почетак консититутисања наставно-научне и образовне установе у којој се организује и развија образовни и научни истраживачки рад у области правних и са њима повезаних друштвених наука. Послије Економског и Техничког, најстарији је црногорски факултет.

Настава је почела крајем октобра 1972, када је извршено и конституисање Факултета. Његови представници учествовали су са представницима других факултета, виших школа и института у стварању Универзитета Црне Горе.

ни како би омогућили пуно поштовање људских права и достојанствен живот особама са аутизмом и њиховим породицама. Свако дијете са аутизмом може да учи и треба да добије шансу да кроз систем инклузивног образовања развије свој пуни потенцијал“, ISTAKAO JE PERKS.

Помоћница министра просвјете Весна Вучуровић казала је да свака образовна установа у Црној Гори развија инклузивно образовање по мјери сваког ђетета.

„То радимо уз помоћ УНИЦЕФ-а и других партнера који нам свесрдно помажу да Црна Гора изгради систем који ће свако дијете уважити у складу са својим очуваним способностима, развити код њега све његове креативне способности и оспособити га за нормалан живот“, додала је Вучуровићева. О. Ђ. – Ш. Б.

ЂУТАЊЕМ СЕ НЕ ШАЉЕ ПОРУКА

Дан особа са аутизмом обиљежен је такође дружењем под слоганом „Можемо бити пријатељи“ на главном градском тргу у Подгорици. Родитељи који су присуствовали тој манифестацији сагласни су да немају на кога да се ослоне, те да проблем представља недостатак кадра. Мајка ђетета са аутизмом Милица Миличић замјерила је што су само четири мајке дошле на Трг поводом Дана аутизма. Она сматра да не могу послати никакву поруку уколико родитељи ћуте.

ZANASTAVU

Godina XXI ////////////////////////////////////// APRIL 2014 ////////////////////////////////////// Broj 154

IZBOR ZADATAKA S EKSTERNE PROVJERE ZNANJA NA KRAJU TREĆEG CIKLUSA OSNOVNE ŠKOLE (2013)

NJEMAČKI JEZIK

1. LESEVERSTEHEN

1.1. Lies den Text und wähle die richtige Antwort aus. Es gibt nur eine richtige Lösung.

Nur noch ein bisschen, dann ist das Schuljahr vorbei. Endlich nichts tun! Oder doch? Leonardo aus Brasilien ist in den Sommerferien nach Deutschland gereist, um in einem Sprachcamp sein Deutsch zu verbessern.

Leonardo:

Ich lerne gerne Sprachen, und Deutsch ist eine besonders schöne. In Brasilien ist es nicht so einfach, mit Leuten zu sprechen. Deshalb habe ich letztes Jahr im Juli den Ferienkurs gemacht. Ich war drei Wochen in Gebesee. Das ist ein kleiner Ort in der Nähe von Erfurt. Morgens hatten wir von neun bis mittags Unterricht. Wir waren eine kleine Klasse mit Jugendlichen aus der ganzen Welt. Im Unterricht haben wir natürlich Deutsch gesprochen. Am Anfang war die Sprache schwer. Mit der Zeit hatte ich aber keine Angst mehr, zu sprechen. Es hat keine Probleme gegeben.

Nachmittags haben wir oft Ausflüge gemacht: nach Weimar, Buchenwald, Leipzig und Erfurt. Auf der berühmten Wartburg waren wir auch. Wenn wir nicht weggefahren sind, haben wir Projekte gemacht, zum Beispiel Fotografie. In der Freizeit haben wir Englisch gesprochen, weil noch nicht alle so viel Deutsch konnten.

Wir haben nicht in Gastfamilien, sondern in einem Schloss gewohnt. Das war sehr schön. In meinem Zimmer war noch ein Junge aus Estland. In Brasilien habe ich keine Freunde aus anderen Ländern. Diese Erfahrung habe ich erst in Gebesee gemacht: Alle waren sehr nett und die Partys waren gut.

Manchen aus dem Kurs schreibe ich heute noch auf Facebook. Anderen schicke ich Briefe – auch auf Deutsch. Das gute daran ist: Man kann sehen, was man geschrieben hat. Weit weg von seinen Eltern zu sein, ist eine interessante Erfahrung. Das war super. Wirklich!

1. Ist das Schuljahr schon fertig?

- A. Ja
- B. Nein
- C. Das steht nicht im Text

2. Woher waren die anderen in Leonardos Klasse?

- A. Nur aus Brasilien
- B. Nur aus Deutschland
- C. Aus vielen Ländern

3. Was haben sie im Camp nachmittags gemacht?

- A. Ausflüge
- B. Projekte
- C. Beides

Ergänze die Lücken im folgenden Satz:

In der Freizeit haben sie 4. _____ gesprochen und im Unterricht haben sie 5. _____ gesprochen.

6. Hat Leonardo Freunde aus anderen Ländern in Brasilien?

- A. Ja
- B. Nein

7. Ist Leonardo noch in Kontakt mit seinen Freunden aus dem Camp?

- A. Ja
- B. Nein

8. „Leonardo schreibt seinen Freunden aus dem Camp nur Briefe.“

Dieser Satz ist

- A. falsch
- B. richtig

1.2. Lies den Text und entscheide, ob die folgenden Sätze richtig oder falsch sind. Singen im Jugendchor

Es gibt sie überall in Deutschland, Österreich und in der Schweiz. Bei vielen Jugendchören muss man vorher eine Prüfung machen und zeigen, dass man singen kann. Manche Chöre sind nämlich ziemlich professionell und geben oft Konzerte, auch im Ausland. So wie der Landesjugendchor Sachsen.

Paul Kmetsch (18) aus Räckelwitz (Sachsen)

Ich singe, seit ich 14 Jahre alt bin. Aber Musik mache ich schon länger: Seit rund elf Jahren spiele ich Klavier. Singen im Landesjugendchor Sachsen, das bedeutet für mich: Ich kann Musik ganz intensiv erleben – viel intensiver, als wenn ich nur zuhöre. Ich finde auch, man kann Emotionen beim Singen viel besser zeigen.

Die Leute im Chor mag ich sehr. Wir machen nicht nur zusammen Musik, wir sind auch Freunde und besuchen uns in der Freizeit. Achtmal im Jahr proben wir ein ganzes Wochenende. Einmal haben wir bis nachts gesungen. Das kostet viel Energie, aber es macht extrem großen Spaß. Manchmal gehen wir mit dem Chor auch auf Konzertreisen.

Um im Landesjugendchor singen zu dürfen, muss man eine Prüfung machen. Die war für mich aber nicht schwer. Außerdem singe ich Tenor. Davon gibt es nicht so viele. Unser Repertoire im Landesjugendchor ist ziemlich groß: Wir singen die alten Klassiker, aber auch modernes. Singen bedeutet für mich Tradition, weil mein Vater Tuba studiert hat und auch heute viel Musik macht. Außerdem bin ich weniger schüchtern geworden, seit ich im Chor singe.

RICHTIG FALSCH

1. Der Chor aus Sachsen gibt sehr selten Konzerte im Ausland.	☐	☐
2. Paul macht Musik, seit er 14 Jahre alt ist.	☐	☐
3. Paul trifft seine Freunde aus dem Chor nicht nur bei der Probe.	☐	☐
4. Für Paul ist es sehr langweilig, wenn er nachts singen muss.	☐	☐
5. Die Prüfung war für Paul nicht so kompliziert.	☐	☐
6. Im Chor singen sie nur klassische Lieder.	☐	☐
7. Pauls Vater ist Musiker von Beruf.	☐	☐

2. WORTSCHATZ UND GRAMMATIK

2.1. Lies den folgenden Text und setze in jede Lücke (1–5) das richtige Wort (A, B oder C) ein. Siehe Beispiel 0.

Die internationalen Fans mussten lange warten: Mehr als zehn Jahre war die Metal-Band Rammstein nicht mehr in 0. den USA und in vielen anderen Ländern. Aber 1. _____ Dezember konnte das Publikum im Madison Square Garden in New York wieder jubeln. 20000 Fans 2. _____ in der Arena bei der gigantischen Show dabei. Alle Tickets für das Livekonzert waren nach circa 30 Minuten verkauft. Rammstein arbeitet für die Show mit einem Lichtarchitekten zusammen. Die Fans finden es toll, dass die Band deutsche 3. _____ spielt. Die meisten Menschen im Publikum singen jeden Song mit. Zum ersten Mal war die Band jetzt auch in Südafrika. Auch wenn die meisten Fans jetzt wieder lange 4. _____ das nächste

Rammstein-Konzert warten müssen, hoffen viele auf ein neues Album. Denn das 5. _____ Studioalbum Liebe ist für alle da ist vom Oktober 2009.

0. A dir	B der	C den
1. A em	B im	C in
2. A waren	B werden	C haben
3. A Texte	B Songs	C Konzert
4. A an	B bei	C auf
5. A letztes	B letzten	C letzte

2.2. Ergänze den Text.

Ich 1. _____ jeden Tag sehr früh auf. Ich frühstücke normalerweise 2. _____ acht Uhr. Dann gehe ich in die Schule. In der Schule bleibe ich 3. _____ 16 Uhr. Am Nachmittag mache ich meine Hausaufgaben und 4. _____ ein bisschen fern. Dann 5. _____ ich mit meinen Freunden Fußball. Am Abend lese ich ein Buch und dann gehe ich schlafen.

2.3. Der folgende Text hat fünf Lücken. Finde für jede Lücke das passende Wort und schreib es hinein. Es gibt ein paar Wörter zu viel.

Buch Welt Roman Schwestern Jahren Namen Jungen

Die Magie von Harry Potter

Den siebten und letzten 1. _____ mit dem populären Zauberschüler Harry Potter gibt es schon seit 2007. Den ersten Teil von Harry Potter und die Heiligtümer des Todes gibt es auch schon als Kinofilm. Das ist für die drei 2. _____ Sarah, Saskia und Sally aus Berlin aber kein Grund, Harry Potter zu vergessen. Sie sind die Gründerinnen des inoffiziellen Harry-Potter-Fanclubs. Seit zehn 3. _____ gibt es diesen Klub im Internet. Der Klub ist auch eine mehrsprachige virtuelle Zauberschule mit circa 100 000 Mitgliedern auf der ganzen 4. _____ Zurzeit arbeiten die Schwestern an einem ganz speziellen Projekt: Im Sommer wollen sie einen inoffiziellen achten Roman mit dem 5. _____ Albus publizieren. Wahrscheinlich können aber nur Klubmitglieder dieses Buch lesen, und das nur im Internet. Denn auch ein Zauberklub muss respektieren, dass nicht jeder ein Harry-Potter-Buch publizieren darf.

3. SCHRIFTLICHER AUSDRUCK

Schreib eine E-Mail an Stefan.

Lade ihn zu einem Konzert ein.
Sag ihm

- wer in diesem Konzert singt,
- wann und wo ihr euch trefft,
- wer noch mitkommt und wie viel die Eintrittskarte kostet.

Schreibe 40–60 Wörter und vergiss dabei die Grüßformen nicht.

PROSTOR ZA RAD

ISTORIJA

U sljedećim zadacima zaokružite slovo ispred tačnog odgovora.

1. Sofokle je bio grčki:

- A. filozof
- B. istoričar
- C. pisac
- D. vajar

2. Koji rimski car je umjesto principata u carstvu uveo dominat?

- A. Dioklecijan
- B. Konstantin
- C. Trajan
- D. Vespazijan

3. Vizantija je bila na vrhuncu moći za vrijeme cara:

- A. Foke
- B. Justinijana
- C. Justina
- D. Manojla

4. Stefana Nemanjića su savremenici i potomci nazivali Prvovjenčani, zašto?

- A. Zato što se prvi od Srba vjenčao vizantijskom princezom
- B. Zato što se prvi od Srba vjenčao u crkvi
- C. Zato što se prvi od Srba krunisao kraljevskom krunom
- D. Zato što se prvi od Srba krunisao carskom krunom

5. Kakvo je udruženje esnaf?

- A. stočara
- B. trgovaca
- C. zanatlija
- D. zemljoradnika

6. Zadužbine pobožnih muslimana nazivaju se:

- A. spahiluci
- B. timari
- C. vakufi
- D. zijameti

7. Približavanje Srbije Rusiji u spoljnoj politici i potpisivanje trgovinskog sporazuma iz 1905. godine imalo je za posljedicu:

- A. aneksiju Bosne i Hercegovine
- B. Carinski rat
- C. Mladotursku revoluciju

8. Pronađi i zaokruži jedan događaj koji se nije dogodio u Prvom svjetskom ratu:

- A. Britanci konstruisali prvi tenk
- B. Bitka za Verdun
- C. Iskrčavanje u Normandiji
- D. Oktobarska revolucija

9. Perestrojku i Glasnost u SSSR-u uvodi:

- A. Gorbačov
- B. Gromikov
- C. Jelcin
- D. Putin

10. Prvi predsjednik vlade Crne Gore poslije Drugog svjetskog rata bio je:

- A. Milovan Đilas
- B. Veselin Đuranović
- C. Blažo Jovanović
- D. Petar Komnenić

U sljedećim zadacima svakom pojmu u lijevoj koloni možete pridružiti samo jedan pojam iz desne kolone. Na linijama treba uz broj koji označava pojam u lijevoj koloni upisati slovo tačnog odgovora iz desne kolone. Pazite, jedan odgovor na desnoj strani je višak!

11. Stanovnici Starog istoka koristili su različita pisma. Poveži pisma sa državama njihovog nastanka.

1. fonetsko, 22 glasa	A. Egipat
2. hijeroglifi	B. Fenikija
3. klinasto	C. Persija
	D. Sumer u Mesopotamiji

1. _____
2. _____
3. _____

12. Poveži vladare Duklje sa pojmovima ili događajima:

1. Petar	A. Barska nadbiskupija
2. Vladimir	B. Bitka kod Bara
3. Vojislav	C. krunisan za kralja
4. Mihailo	D. olovni pečat
5. Bodin	E. oženio Kosaru
	F. posljednji vladar

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

13. Poveži ličnosti i događaje.

1. Bartolomeo Dijaz	A. doplovio do Rta dobre nade
2. Fernando Magelan	B. oplovio afrički kontinent
3. Kristifor Kolumbo	C. otkrio Australiju
4. Vasko de Gama	D. otkrio Ameriku
	E. prvi oplovio Zemlju

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

14. Poveži frontove sa bitkama u Drugom svjetskom ratu:

FRONTOVI	BITKE
1. Istočni	A. Za Britaniju
2. Pacifički	B. Kod El Alamejna
3. Sjevernoafrički	C. Kod Kurska
4. Zapadni	D. Kod Midveja
	E. Kod Verdena

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Pažljivo pročitajte navedene tvrdnje i odredite da li su tačne (T) ili ni jesu (N). Zaokruži (T) ako misliš da je tvrdnja tačna, odnosno (N) ako misliš da je tvrdnja netačna.

15. Navedene su tvrdnje iz stare Grčke.

A. Gradovi države kod Starih Grka su polisi	T	N
B. Stanovnici Krita izgradili su mikensku kulturu	T	N
C. Ilijadu i Odiseju spjevao je slijepi pjesnik Ahil	T	N
D. Stari Grci su naseljavali jug Pirinejskog poluostrva	T	N

16. Odgovori sa T ili N.

A. Prva industrijska revolucija je počela u Engleskoj	T	N
B. Parnu mašinu pronašao je Stivenson	T	N
C. Parnu lokomotivu je konstruisao Džems Vat	T	N
D. Čartizam je pokret radnika za prava	T	N

17. Zaokruži T ako je tvrdnja tačna ili N ako je tvrdnja netačna.

A. Kralj Aleksandar zaveo je šestojanuarsku diktaturu 1921. godine	T	N
B. Puniša Račić ubio je u skupštini Stjepana Radića	T	N
C. Banovina Hrvatska stvorena je 1929. godine	T	N
D. Mehmed Spaho bio je vođa Jugoslovenske muslimanske organizacije	T	N

Pitanja otvorenog tipa.

18. Pažljivo pročitaj izvor i odgovori na pitanja!

Veoma snažan požar, koji se poslije potresa svuda rasplamsao i, evo, danas već trinaesti dan još traje, dao je gradu posljednji udarac i progutao je na više mjesta ono što je preostalo. Osim državnog žita, carinarnice, nije ostala ni jedna zgrada, jer su sve kuće, i javne i privatne, zatim dvor, crkve i samostani sasvim uništeni i razoreni od strašnog biča koji

im je poslao gospodin Bog. Sve je to opasano gradskim bedemima koji su oštećeni samo malo s morske strane, a inače su se i oni, i bolja utvrđenja, održali i očuvali.

Dopuni rečenice:

Grad o kome se govori u ovom izvoru je _____.
Izvor opisuje požar koji je nastao kao posljedica _____ 1667. godine.

19. Dopuni rečenice:

Prvu državnu ćirilicu štampariju kod Južnih Slovena osnovao je _____.
Prva knjiga štampana u ovoj štampariji je _____.

20. Dopuni rečenicu:

Najveća ratna operacija crnogorske vojske u I svjetskom ratu bila je _____ bitka koja se odigrala _____ godine.

21. Dopuni rečenicu:

Saveznici su u Drugom svjetskom ratu počeli da podržavaju partizanski pokret od _____ konferencije, koja je održana _____ godine.

22. Pored godina upiši vijek kojem pripadaju:

A. 473. godina	_____
B. 1450 godina p. n. e.	_____
C. 1011. godina	_____

23. Praistorija je veoma dug period u razvoju ljudskog društva.

Prema materijalu od kojeg su ljudi pravili oruđa dijeli se na:
A. _____ B. _____

24. Navedi periode u razvoju rimske države:

A. od 753. p. n. e. do 509. p. n. e. doba	_____
B. od 509. p. n. e. do 31. p. n. e. doba	_____
C. od 31. p. n. e. do 476. n. e. doba	_____

25. Koje dvije obaveze – rente je imao zavisni seljak (kmet) u ranom feudalizmu.

A. _____ B. _____

26. Navedi tri grupe Slovena:

A. _____
B. _____
C. _____

27. Pored imena vladara napiši naziv države kojom je vladao.

A. Abraham Linkoln	_____
B. Napoleon III	_____
C. Aleksandar I Romanov	_____

28. Navedi vladike iz dinastije Petrović koji su vladali Crnom Gorom prije Šćepana Malog.

A. _____
B. _____
C. _____

29. Knjaz Nikola je 1879. ukinuo Senat i zaveo nove državne organe. Navedite ih.

A. _____
B. _____
C. _____

30. Na karti Balkana nakon Berlinskog kongresa brojevima su ubelježene države i teritorije. Navedite nazive tih država i teritorije po rednom broju.

A. _____
B. _____
C. _____
D. _____
E. _____

31. Ko su bile sukobljene strane u građanskom ratu u Rusiji?

- A. _____
- B. _____

32. Neposredni povod za izbijanje Prvog svjetskog rata bio je Sarajevski atentat.

- A. Ko je izvršio atentat? _____
- B. Na koga je izvršen atentat? _____

33. Navedi gdje su održane tri savezničke konferencije na vrhu u Drugom svjetskom ratu.

- A. _____
- B. _____
- C. _____

34. Poređaj događaje iz istorije Rima po hronološkom redu.

- A. početak carstva
- B. punski ratovi
- C. početak republike
- D. osvajanje Galijske

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

35. Poređaj po hronološkom redu.

- A. Duklja postaje kraljevina
- B. hidžra
- C. otkriće štamparije
- D. pad Zapadnog rimskog carstva
- E. rad Ćirila i Metodija
- F. Srbija dobija autokefalnost crkve

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____
- 5. _____
- 6. _____

36. Poređaj po hronološkom redu događaje vezane za Napoleona Bonapartu:

- A. Bitka kod Austrelica
- B. Bitka kod Vaterloa
- C. Krunisanje za cara
- D. Pohod na Egipat
- E. Pohod na Rusiju

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____
- 5. _____

37. Poređaj hronološkim redom događaje:

- A. Prvi samit nesvrstanih
- B. Kubanska kriza
- C. Nastanak Nato saveza
- D. Osnivanje Ujedinjenih nacija
- E. Korejski rat

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____
- 5. _____

38. Događaje iz Drugog Svjetskog rata poređajte po hronološkom redu.

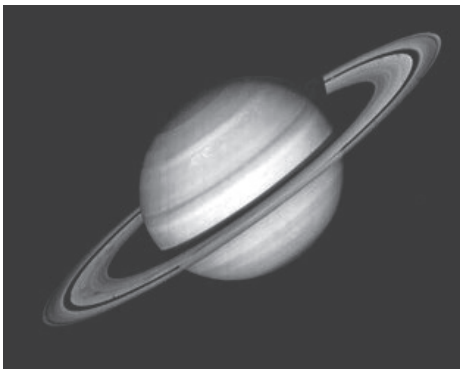
- A. bitka kod El Alamejna
- B. iskrcavanje na Normandiju
- C. potpisivanje Trojnog pakta
- D. Staljingradaska bitka
- E. napad na Perl Harbur

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____
- 5. _____

GEOGRAFIJA

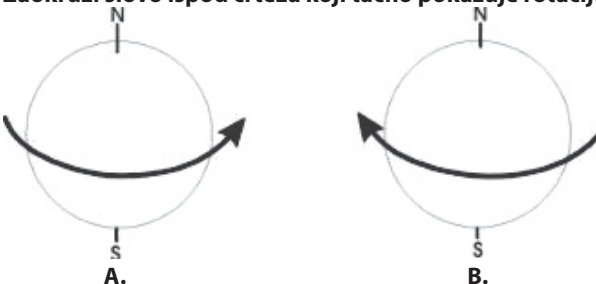
U sljedećim zadacima zaokružite slovo ispred tačnog odgovora.

1. Koja planeta Sunčevog sistema ima prsten?

- A. Venera
- B. Mars
- C. Saturn
- D. Jupiter

2. Zaokruži slovo ispod crteža koji tačno pokazuje rotaciju Zemlje.

A.

B.

3. Prirodni priraštaj od 10‰ znači:

- A. da se broj stanovnika povećao za 10 osoba
- B. da se broj stanovnika povećao za 10 na 1000 stanovnika
- C. da se rodilo 10 djece na 100 stanovnika
- D. da se rodilo 10 djece na 1000 stanovnika

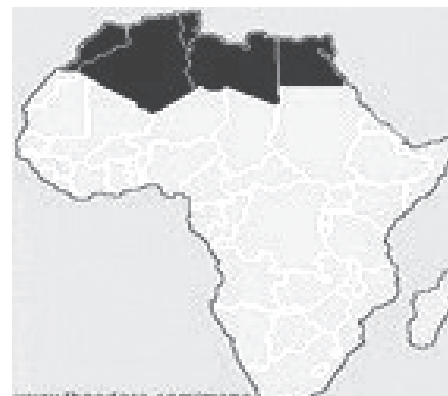
4. Indija je u prošlosti bila kolonija:

- A. Belgije
- B. Velike Britanije
- C. Francuske
- D. Holandije

5. To što se teritorija Japana nalazi u zoni „Vatreni prsten Pacifika“ znači da:

- A. je izložena toplim klimatskim uticajima Pacifika
- B. pripada određenoj ostrvskoj skupini u Pacifiku
- C. je u zoni jake tektonske i seizmičko-vulkanske aktivnosti
- D. u zoni izražene ciklonske aktivnosti, sa vjetrovima orkanske jačine

6. U državama koje su označene na karti Afrike crnom bojom, stanovništvo čine pretežno:

- A. Arapi
- B. Bantu crnci
- C. Pigmeji
- D. Sudanski crnci

7. Crna Gora je postala članica Ujedinjenih nacija 29. juna:

- A. 2000.   B. 2003.
C. 2006.   D. 2009.

U sljedećim zadacima svakom pojmu u lijevoj koloni možete pridružiti samo jedan pojam iz desne kolone. Na linijama treba uz broj koji označava pojam u lijevoj koloni upisati slovo tačnog odgovora iz desne kolone. Pazite, jedan odgovor na desnoj strani je višak!

8. Povežite pojmove.

1. tombolo	A. uski duboki morski zaliv strmih strana
2. žalo	B. koralno ostrvo
3. fjord	C. šljunkovita, pjeskovita obala
4. atol	D. oblik riječnoga ušća
	E. ostrvo spojeno s kopnom

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

9. Povežite slivove sa rijekama:

1. Sredozemni sliv	A. Dunav
2. Crnomorski sliv	B. Temza
3. Sliv sjevernog mora	C. Pečora
4. Sliv sjevernolenog mora (okeana)	D. Rona
	E. Ural

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

10. Povezati geografske pojmove sa regijama kojima pripadaju:

1. afrički tektonski rov	A. zapadna Afrika
2. basen Konga	B. istočna Afrika
3. Viktorijin vodopad	C. južna Afrika
4. rijeka Niger	D. sjeverna Afrika
	E. centralna Afrika

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

11. Spojite gradove i manifestacije vezane za njih:

1. Zlatna pahulja	A. Budva
2. Grad teatar	B. Podgorica
3. Praznik mimoze	C. Rožaje
	D. Herceg Novi

1. _____
2. _____
3. _____

Pažljivo pročitajte navedene tvrdnje i odredite da li su tačne (T) ili nisu (N). Zaokružite (T) ako misliš da je tvrdnja tačna, odnosno (N) ako misliš da je tvrdnja netačna.

12. Odgovoriti sa T ili N u odnosu na sljedeće tvrdnje:

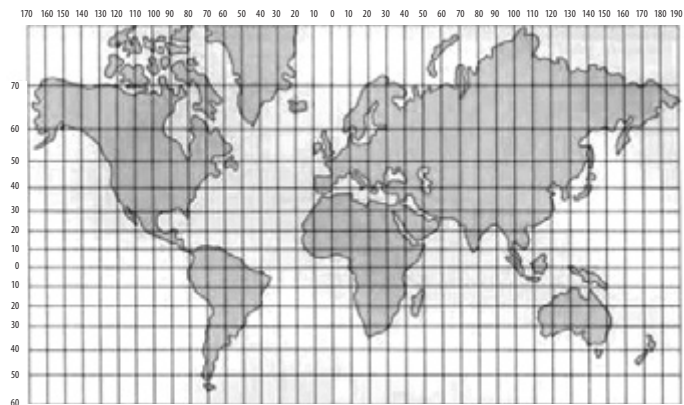
A. Slovenija je i primorska zemlja	T	N
B. Najmanje razvijeni dio privrede je turistička privreda Slovenije	T	N
C. Slovenija je članica EU i NATO-a	T	N
D. U teritoriji Slovenije prevladuje kamenita golet, bez vegetacije	T	N

13. Upisivanjem T ili N odrediti sta je tačno kod sljedećih tvrdnji za stanovništvo Azije:

A. Trećina stanovništva Azije je nepismena.	T	N
B. Najveći prirodni priraštaj je u Japanu i zemljama bivšeg SSSR-a.	T	N
C. Stanovništvo Azije je najviše zaposleno u industriji.	T	N
D. Većina stanovništva živi u istočnoj, južnoj i jugoistočnoj Aziji.	T	N

14. Na karti ispod ubilježi kružićem (meridijani i paralele na karti su udaljeni jedni od drugih 10°):

- A. mjesto gdje se sjeku ekvator i grinički meridijan.
B. mjesto na 30° JGŠ i 120° IGD.
C. mjesto na 50° SGŠ i 60° ZGD.

15. Od navedenih geografskih pojmova objašnjenjima pridružiti odgovarajuća upisujući ih na linije:

1. Atlasi
2. Sahara
3. Madagaskar
4. Ruvenzori
5. Kalahari
6. Kilimandžaro
7. Kongo
8. Zambezi

- A. Najveće ostrvo Afrike je _____
B. Prostire se od Atlanskog okeana do Crvenog mora _____
C. Vjernačne planine Afrike su _____
D. Viktorijin vodopad nalazi se na rijeci _____

16. Granica između Evrope i Azije vezuje se za sljedeće geografske pojmove kojima upisivanjem brojeva od 1 do 6 na linije pored, treba dati pravilan redosljed idući od sjevera ka jugu:

- _____ Bosfor, Dardanele
_____ Crno more
_____ Kaspijsko more
_____ Kavkaz
_____ Ural, planina
_____ Ural, rijeka

Pitanja otvorenog tipa.

17. Dopuni rečenicu:

Mjesto u dubini gdje zemljotres nastaje je _____, dok je _____ mjesto na površini gdje se zemljotres najjače osjeti.

18. Dopuni rečenicu:

Površina s koje sve rijeke teku prema jednome moru ili jezeru naziva se _____, a površina s koje voda teče prema glavnoj rijeci s pritokama naziva se _____.

19. Dopuni rečenicu:

Monsunska klima odlikuje se smjenom izrazito _____ i _____ perioda tokom godine.

20. Dopuni rečenicu:

Debeli namet je jedini savremeni _____ u Crnoj Gori i nalazi se na planini _____.

21. Dopuni rečenicu:

Rijeka Zeta pravi široku aluvijalnu ravan, i to u gornjem toku kroz _____ i u donjem toku kroz _____.

22. Dopuni rečenicu:

U vegetacionoj zoni listopadnih šuma na našim planinama, u nižim toplijim djelovima dominira _____ šuma, a na višim hladnijim _____ šuma.

23. Navedi tri površinska oblika krškog (kraškog) reljefa.

- A. _____
B. _____
C. _____

24. Na karti označi:

- Brojem 1** politički neutralnu državu u kojoj su četiri jezika službena
Brojem 2 sredozemnu državu jednu od osnivača Evropske zajednice 1957
Brojem 3 evropsku državu sa najvećim brojem jezera
Brojem 4 evropsku državu čiji je glavni grad Kijev

25. Koje su vrste kretanja morske vode?

- A. _____
 B. _____
 C. _____

26. Navedi tri velike skupine naroda kojima pripadaju stanovnici Evrope.

- A. _____
 B. _____
 C. _____

27. Ostrvski dio Srednje Amerike čine tri ostrvske skupine:

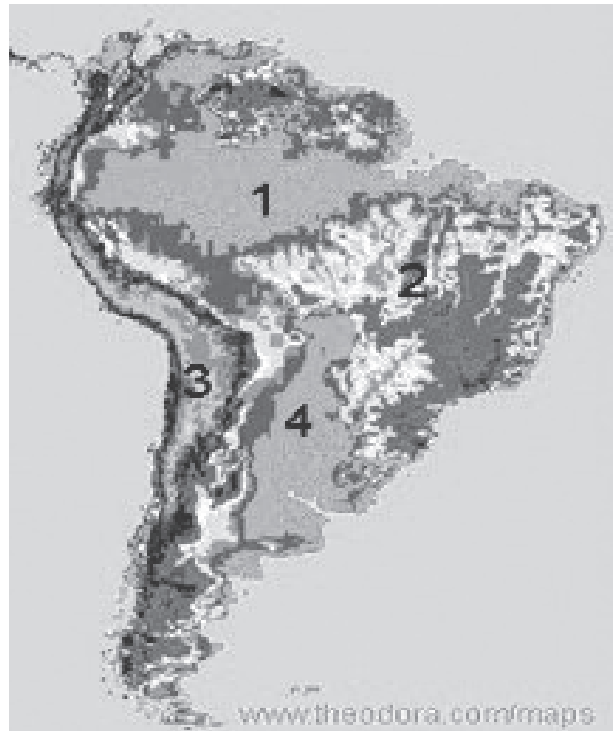
- A. _____
 B. _____
 C. _____

28. Navedi tri od pet velikih jezera u Sjevernoj Americi na granici SAD i Kanade.

- A. _____
 B. _____
 C. _____

29. Navedi reljefne cjeline obilježene na karti Južne Amerike.

- A. _____
 B. _____
 C. _____
 D. _____

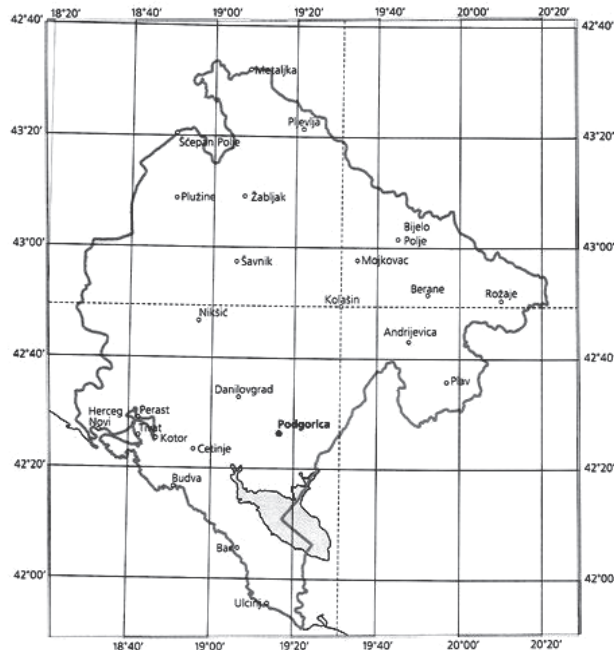
30. Sa porastom nadmorske visine mijenjaju se klimatski elementi tako što se:

- A. temperature vazduha _____
 B. količina padavina _____
 C. vazdušni pritisak _____

31. Navedi tri faktora koji određuju temperaturu vode Jadranskog mora:

- A. _____
 B. _____
 C. _____

32. Na konturnoj karti Crne Gore ucrtani su meridijani i paralele na svakih 20'. Oriještajući se prema tim linijama odredi:

Geografsku širinu i dužinu Kolašina _____.

33. Na slici je prikazano jedno naše ledničko jezero.

- A. Koje je ovo jezero? _____
 B. Kakvo je ovo jezero po postanku? _____
 C. Na kojoj se planini nalazi? _____

34. Na linijama upišite nazive brojevima označenih rijeka:

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____

35. Pored rednih brojeva upiši nazive nacionalnih parkova sa karte:

1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____

36. U Crnoj Gori postoje tri pruge, ukupne dužine 250 km. To su:

- A. _____
 B. _____
 C. _____

37. Kojoj opštini pripada obilježena teritorija na karti?

MATEMATIKA

FORMULE

- Kvadrat zbira: $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$
- Kvadrat razlike: $(a - b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$
- Razlika kvadrata: $a^2 - b^2 = (a + b)(a - b)$
- Množenje stepena jednakih osnova: $a^m \cdot a^n = a^{m+n}$
- Dijeljenje stepena jednakih osnova: $a^m : a^n = a^{m-n}$
- Korijen proizvoda: $\sqrt{ab} = \sqrt{a} \cdot \sqrt{b}$
- Korijen količnika: $\sqrt{a \cdot b} = \sqrt{a} \cdot \sqrt{b}$
- Pitagorina teorema: $c^2 = a^2 + b^2$
(c – dužina hipotenuze, a i b – dužine kateta)
- Površina trougla: $P = \frac{ah_a}{2} = \frac{bh_b}{2} = \frac{ch_c}{2}$
(a, b i c – dužine stranica, h_a, h_b i h_c – dužine odgovarajućih visina)

- Površina i visina jednakostraničnog trougla: $P = \frac{a^2\sqrt{3}}{4}, h = \frac{a\sqrt{3}}{2}$
(a – dužina stranice)
- Površina paralelograma: $P = a \cdot h_a = b \cdot h_b$
(a i b – dužine stranica, h_a i h_b – dužine visina)
- Površina romba: $P = \frac{d_1 \cdot d_2}{2}$
(d_1 i d_2 – dužine dijagonala)
- Površina trapeza: $P = \frac{a+b}{2} \cdot h$
(a i b – dužine osnovica, h – dužina visine)
- Obim kružnice: $O = 2r\pi$, Površina kruga: $P = r^2\pi$
(r – dužina poluprečnika)
- Površina kocke: $P = 6a^2$
(a – dužina ivice)
- Zapremina kocke: $V = a^3$
(a – dužina ivice)

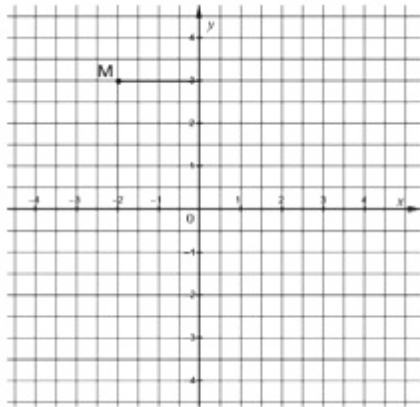
- Površina kvadra: $P = 2(ab + ac + bc)$
(a, b i c – dužine ivica)
- Zapremina kvadra: $V = abc$
(a, b i c – dužine ivica)

Oznake: B – površina baze, M – površina omotača i H – dužina visine

- Površina prizme: $P = 2B + M$
- Zapremina prizme: $V = B \cdot H$
- Površina piramide: $P = B + M$
- Zapremina piramide: $V = \frac{1}{3} B \cdot H$
- Površina valjka: $P = 2B + M = 2r\pi(r + H)$
(r – dužina poluprečnika osnove)
- Zapremina valjka: $V = B \cdot H = r^2\pi H$
(r – dužina poluprečnika osnove)
- Površina kuge: $P = B + M = r\pi(r + s)$
(r – dužina poluprečnika osnove i s – dužina izvodnice)
- Zapremina kuge: $V = \frac{1}{3} B \cdot H = \frac{1}{3} r^2\pi H$
(r – dužina poluprečnika osnove)

U sljedećim zadacima zaokružite slovo ispred tačnog odgovora.

1. Kojim uređenim parom su predstavljene koordinate tačke M ?

- A. $(-3, 2)$ B. $(-2, 3)$ C. $(2, -3)$ D. $(3, -2)$

2. Koju od datih cifara treba upisati na prazno mjesto tako da se dobije broj djeljiv sa 3?

784__6

- A. 0   B. 1
C. 2   D. 3

3. Koji je broj zapisan u obliku izraza $4 \cdot 10^4 + 10^2 + 5 \cdot 10 + 3 \cdot 1$

- A. 4 053   C. 40153
B. 4153   D. 41053

4. Na košarkaškoj utakmici Petar je iskoristio 6 od 8 slobodnih bacanja. Koliko je Petar bio uspješan izraženo u procentima?

- A. 25%   C. 60%
B. 40%   D. 75%

5. U kom redu su brojevi poređani od najmanjeg do najvećeg?

- A. $-\frac{3}{8}$ $-0,25$ $\frac{1}{2}$ $0,625$
B. $-0,25$ $-\frac{3}{8}$ $\frac{1}{2}$ $0,625$
C. $-\frac{3}{8}$ $-0,25$ $0,625$ $\frac{1}{2}$
D. $-0,25$ $\frac{1}{2}$ $0,625$ $-\frac{3}{8}$

6. Koji četvorougao ima samo jedan par paralelnih stranica?

- A. deltoid   B. kvadrat
C. romb   D. trapez

Zadatke koji slijede rješavajte postupno. Bodovi se dodjeljuju na osnovu tačne postavke, postupka rješavanja i rezultata koji slijedi iz korektnog rada.

7. Izračunati:

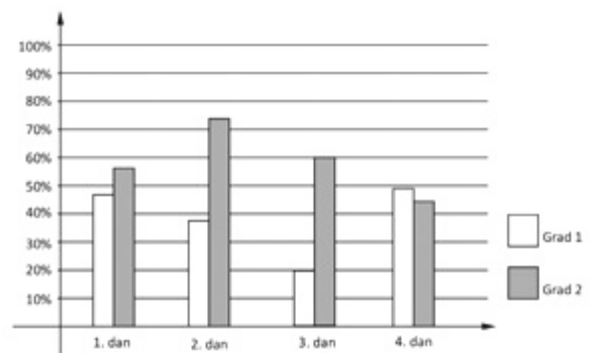
- a) $-15 + 20 - 6 =$ b) $4480 : 5 =$
c) $\frac{2}{3} + \frac{4}{5} =$

8. Izračunati:

- a) $(100 \cdot 0,4) : 0 + 2 =$ b) $(5\sqrt{5})^2 =$

9. Kutija je puna klikera. Ako se iz kutije uzima po 3 ili po 4 ili po 5 ili po 6 klikera, uvijek u kutiji ostane jedan kliker. Koliko klikera je bilo u kutiji ako se zna da ih je bilo više od 100 a manje od 150? Rješenje:

10. Vlažnost vazduha je mjerena u dva grada u 14 h tokom četiri dana. Rezultati su prikazani dijagramom sa stupcima.

- a) Kolika je bila vlažnost vazduha u gradu 2 trećeg dana?
b) U kom gradu je izmjerena najmanja vlažnost i kog dana?
c) Kog dana je bila najmanja razlika u rezultatima mjerenja vlažnosti vazduha u ovim gradovima?

11. Riješiti nejednačinu $12 - (3 + 2x) \leq 7$.

Rješenje: _____

12. Riješiti sistem linearnih jednačina.

$$2x - y + 2 = 1 \qquad 5x - y - 2 = 0$$

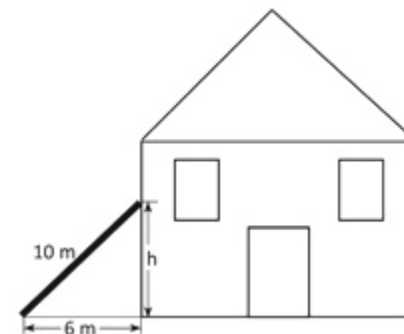
Rješenje: _____

13. Dokazati da normala na simetralu ugla odsijeca jednake duži na kracima tog ugla.

Napomena: Nacrtati skicu koja odgovara tekstu zadatka.

Rješenje: _____

14. Merdevine dužine 10 m prislonjene su uz kuću kao na slici. Na kojoj visini h vrh merdevina dodiruje kuću?

Rješenje: _____

15. Površina osnove kuge je $81\pi \text{ cm}^2$. Izračunati površinu omotača kuge, ako je njena izvodnica jednaka prečniku osnove.

Rješenje: _____

Sva rješenja i uputstva za ocjenjivanje nalaze se na sajtu Ispitnog centra Crne Gore (www.iccg.co.me)